

Toraks Bülteni

"HAYAT NEFESLE BAŞLAR"

Halk sağlığına adanmış bir ömür
1931 - 2013

Kapak fotoğrafı

Toraks Bülteni

"HAYAT NEFESLE BAŞLAR"

Türk Toraks Derneği Adına Sahibi

Sedat Altın

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

İbrahim Hikmet Fırat

Editörler

Metin Akgün

Feyza Erkan

A. Fuat Kalyoncu

Yayın Kurulu

Toraks Medya İletişim Grubu

toraks_medya@googlegroups.com

AVES

Yayıncı

İbrahim KARA

Yayın Yönetmeni

Ali ŞAHİN

Yayın Koordinatörleri

Sevilay ARDIÇ NAYİR

Gökhan ÇİMEN

Ayşegül BOYALI

Nilüfer TÜRKYLMAZ

Satış Koordinatörü

Sinan Gökbörü BÜNCÜ

Proje Asistanı

Veysel KARA

Grafik Departmanı

Ünal ÖZER

Neslihan YAMAN

Merve KURT

İletişim

Adres: Büyükdere Cad. 105/9 34394

Mecidiyeköy, Şişli, İstanbul

Telefon: +90 212 217 17 00

Faks: +90 212 217 22 92

E-posta: info@avesyayincilik.com

4 **Ölüme Eğilmek**

Aziz NESİN

5 **'Bir Duayen'in Ardından...**

Sedat ALTIN

6 **"Bâki Kalan Bu Kubbeye Bir Hoş Sadâ İmiş"**

Metin AKGÜN

8 **Kendi Cümleleriyle İzzettin Barış'ın Kendisi ve Göğüs Hastalıkları ile İlgili Görüşleri**

10 **İzzettin Barış Hocanın**

10. Yıllık Kongre Açılış Konuşması Üzerine...

Buğra KERGET

11 **Prof. Dr. Y. İzzettin Barış**

13 **Y. İzzettin Barış Hoca ve Hacettepe Göğüs Kliniği**

A. Fuat KALYONCU

17 **Professor İzzettin Baris - A Personal View**

Gunnar HILLERDAL

19 **In memory of Dr. Baris**

Michele CARBONE

24 **İzzet Abi**

Mustafa ÖZESMİ

23 **Eski Günlerden**

Mustafa ARTVİNLİ

26 **Hocam İzzet Barış**

A. Altay ŞAHİN

27 **İzzet Hocamdan Geriye Kalanlar**

M. Levent ERKAN

32 **İzzettin Barış Hocamız:**

"HAYATIM MESAJIMDIR" Diyebilmek

Feyza ERKAN

33 **Prof. Dr. İzzet Barış'a veda...**

Şükrü HATUN

34 **Prof. Dr. İzzet Barış "SON SAMURAY"**

Sait KAPICIOĞLU

35 **Prof. Dr. İzzet Barış Hocamızı Kaybettik!**

Sait KAPICIOĞLU

- Türk Göğüs Hastalıkları Camiasından Bir Kuyruklu Yıldız Kaydı...** 37
Ülkü BAYINDIR
- Doğum ve Ölüm Tarihleri Arasındaki O Küçük Çizgi** 37
Eyüp Sabri UÇAN
- Hocam İzzet Barış** 38
Atilla GÜRSES
- Hocamızın Kaybı Hepimizi Çok Üzdü** 39
Elif DAĞLI
- O Sert Görünüşünün Altında Gerçekten Babacan Bir Kişiliği Vardı** 40
Numan N. EKİM
- Kim Ölümden Korkar?** 40
Oğuz KILINÇ
- YUSUF Kadar Güzel...** 40
Orhan DALKILIÇ
- Ulu Çınarların Azametleri Yanında Kardelenlerin Çabaları Nedir Ki...** 41
İbrahim AKKURT
- Öldü Demeye İçim Varmıyor** 42
Ahmet Uğur DEMİR
- Örnek Bir Hoca ve Model Oldu** 43
Şeref ÖZKARA
- İzzettin Barış Hoca Anı Defteri** 44
- İzzettin Barış'a Ait Yayınlar** 50
- Türkiye'de Asbest ve Erionit ile İlgili Hastalıklar** 53
- BBC: The Turkish Village Blighted by Cancer** 54
- Kitaplarından Bazıları** 56
- Dernek Arşivinden** 63
- TTD Kongre Fotoğraflarında İzzettin Barış** 66
- Hacettepe Albümünden** 67
- Son Fotoğrafları** 68
- Basında Vefatı ile İlgili Haberler** 70

13

Hoca tüm hasta notlarını ve reçetelerini daktilo ile yazıyordu, bu da enteresandı.

23

Hepsine tabii ki bizlerin katkısı vardır, fakat hemen hepsine bizzat katkısı olan ve en büyük organizatör sayın hocamız Dr. Barış'tır.

25

"Boynuz kulağı geçer" derler ya bu İzzet abi için geçerli değildir.

27

Prof. Dr. BARIŞ'ın bilimsel değerini, yoktan var edip kurduğu bir kliniği nasıl üst düzeylere taşıyıp, dünyada tanınır hale getirdiğini göğüs hastalıkları camiasında hemen herkes bilir.

ÖLÜME EĞİLMEK [Aziz Nesin]

Uyumaya değil
Rüyalaruma gidiyorum
Orada yaşayacağım isteğimce
Uyanırken hiç yaşayamadığım
Hepsi de geneti güzeldi
Sevdim sevildim diye aldanarak
Son gördüğüm onlar olacak
Bunca yıldır sevgiye dayanamadığım
Ölüme değil
Sonsuzluğa gidiyorum
Orda dinleneceğim gönlümce
Yaşarken hiç mi hiç dinlenemediğim
Kalemim yine elimde
Kağıtlarım da önümde
Son uykusunda düşecek başım
Sağlığında hiç eğmediğim

Sizi unutmayacağız ...

Orhan Arseven'in değerli katkılarıyla...

| Bir meslekte yaşça, kıdemce ileride ve yetenek bakımından üstün niteliğe sahip olan kimselere, 'duayen' denir. Öz Türkçesi 'aksakal'dır. İşte rahmetli İzzettin Barış hocamız da, mesleğimizin, uzmanlık alanımızın bir duayeni idi. Ona bu vasfı kazandıran, en önemli özelliği de, sürekli öğrenen ve öğrenen yeteneğe sahip olmasıydı. Pek çok büyüğümüz, hocamızın hepimiz için çok önemsedüğümüz, bize onları hatırlatan bir özelliği vardır. İzzettin Hocamın, benim açımdan aklımda kalacak, onu hatırlatacak özellikleri olarak, yeniliklere açık, gençlere sürekli bir şeyler üreten ve ülkemizin adını her noktaya taşıma özelliklerini sayabilirim.

Türk Toraks Derneği'mizin kuruluş yıllarıydı tanıdığım da rahmetli Hocamızı. Doçentlik sınavımın da, 1. Yedek üyesiydi. Dıştan biraz korkardım, çekinirdim her meslektaşım gibi. Hatta jüride olduğunda korkulan, çekinilen hocalarımızın başında geliyordu. Çünkü, sert mizaçlı olarak tanınırdı camiada. Ancak, kendisini tanıyınca, ne kadar hoş sohbet olduğunu fark etmiştim, daima verimkar mizacıyla büyülemişti beni. Bir kişiyi tutmuşsa, sonuna kadar onu destekler, onu başarılı olmaya zorlar, daima da takip ederdi.

Rahmetli Hocamız, asker kökenli olmasının da katkısıyla çok disiplinliydi. Zamanı çok iyi kullanırdı, kongre ve toplantılarda vaka örnekleriyle süslediği konuşmalarıyla hepimizi büyülerdi. Gençleri, yurt dışına eği-

time gitmeleri için teşvik ederdi, referans mektupları yazarak onlara destek olurdu.

Tarihe Anadolu'nun erionit içeren topraklara sahip köylerde yaşayanların erken yaşlarda mezotelyoma olduğunu kanıtlayarak tıp literatürüne adını yazdırarak geçti. Ne zaman yurtdışında bir bilim adamıyla görüşmüşsem ve Türk olduğumu duyduklarında ilk sorulan soru 'İzzettin Barış'ı tanyor musunuz?' olmuştur. Böyle büyük bir bilim adamını tanıdığım için de, haklı bir gururu taşıdım ve taşıyacağım.

Bazı hocalarımızın aksine, emekli olduktan sonra da, mesleği olan bilim adamlığından hiç ayrılmadı. İstanbul'a taşındıktan sonra, gerek İstanbul Verem Savaş Derneği'nin toplantıları, gerek TTD'mizin İstanbul Şube toplantılarına, hala o eşsiz bilim aşkıyla katılıyor, gençlere örnek oluyor ve tecrübelerini bizlerle paylaşıyordu. Bizim Yedikule Göğüs Hastalıkları Hastanesinin Zeytinburnu Kültür Merkezinde düzenlediğimiz Verem Haftası toplantısında yaşayarak anlattığı 'Haremde Tüberküloz' isimli sunumu, herkesin ilgisini çekmişti.

Hacettepe Tıp Fakültesi kurulduktan sonra, yetiştirdiği pek çok öğretim üyelerini Anadolu'da yeni kurulan üniversitelerimizi kurma gibi bir büyük misyonu gerçekleştiren İzzettin Hocamız, bu arkadaşlarını da, daima desteklemiş, gözetmiştir. Akdeniz, Erciyes, On Dokuz Mayıs, Konya

Selçuk gibi üniversitelerimizin göğüs hastalıkları kurucu hocaları, hep büyük hocamızın arkadaşları, öğrencileriydi.

Her şeyin kurucusu olduğu gibi, Derneğimizin de kurucu başkanıydı İzzettin Barış Hocamız. O, vizyonuyla Derneğin hızlı yükselişine imza atmış, başarılarına başarı katarak ölümüne kadar daima kurucusu olduğu Derneğine katkıda bulunmuş bir duayendi. O'nu daima saygıyla, hürmetle anacağız. Hatıralarımızda daima yer alacak ve kendimizi O'nu tanıdığımız için çok şanslı olarak addedecek, O'nun öğrencisi olarak gurur duymaya devam edeceğiz.

Yaşamı kadar, cenazesi de çok görkemliydi. Çünkü seveni çoktu rahmetlinin. Herkese bir hatıra bırakmıştı yaşarken. Bilim adamları, öğrenci yetiştirenler, aslında ölmezler, yaşamaya devam ederler. Çünkü onları yaşatan geriye bıraktıkları eserleridir. İşte, Duayenimiz İzzettin Hoca'mız da, bedenlen aramızdan ayrılmış olsa da, gönlümüzde yaşamaya sonsuza dek devam edecektir.

Sözlerimi sana seslenerek tamamlamak istiyorum: 'Senin gibi kaç kişi yaşadı bu dünyada bilmiyorum ama sayın Hocam, herkese böyle güzel bir ömür geçirmeyi nasip etsin Rab-bim. Gönlümüzde daima en güzel köşende yer alacaksın. Sana Allah'tan rahmet, ailene ve biz sevenlerine de sabırlar diliyorum. Hoşça kal ve rahat uyu!'

“Bâki Kalan Bu Kubbede Bir Hoş Sadâ İmiş”

Metin AKGÜN

Toraks
Bülteni

Bülten ve İnternet Sorumlusu: akgunm@gmail.com

Türk Toraks Derneği'nin (TTD) 10. Yıllık Kongresinin açılış konuşmasında şöyle diyor: “Ve arkadaşlarıma dedim ki: “Yazmazsanız, öldüğünüzde unutulursunuz. Yazarsanız, ölseniz bile unutulmazsınız.”

Göğüs Hastalıkları asistanlığına 1998 yılının Temmuz ayında başlamıştım. O zaman elimde çalışabileceğim iki kitap vardı. Biri Selahattin Akkaynak'ın ‘Solunum Hastalıkları’ kitabı, diğeri de İzzettin Barış Hocamızın editörlüğünü yaptığı ‘Solunum Hastalıkları’ kitabı idi. Kitabı okuduğumda edindiğim ilk izlenim Göğüs Hastalıklarının ağırlıklı olarak Tüberküloz ve Asbest ile ilgili konularla ilgilendiği yönündeydi.

İzzettin Barış Hocam'la ikinci karşılaşmam Osmanlı sarayında Tüberküloz ile ilgili bir araştırma yaparken karşılaştığım çalışmaları oldu. O dönemde hem kitabını, hem de yakın arkadaşı olan Hillerdal ile yazdığı bir yayını okumuştum.

Kongrelerde kendisini dinleme şansını bulmama rağmen birebir tanışma fırsatını ancak 2009 yılında yakalayabildim (Resim 1). Ben hocamızı

Resim 1. İzzettin Barış ve Metin Akgün, Orta Karadeniz Şube Toplantısı, 13 Kasım 2009, Samsun

zaten tanıyordum. O da benim Silikoz ile ilgili çalışmalarımı yakından takip ediyormuş. Hatta beni Arena programında izlemiş ve Uğur Dündar'a da çok kızmış. “Biz de asbestle ilgili yıllarca çalıştık, köy köy dolaştık. Onlar, anadın mı, gitti her şeyi kendi bulmuş gibi anlattı. Şimdi de sen o kadar uğraş, çabala ama sanki onlar bunu kendileri bulmuş gibi sahipleniyor” diyerek kızgınlığımı dile getirdi. Kasım ayının 13. günü idi. Toplantı öncesi Fevzi ustada balık yiyecektik. Usta, Hocamızı önceden tanıdığı için ‘O’na özel’ mükellef bir sofraya hazırlamıştı. Belki de hayatımda o kadar balık çeşidini bir arada hiç görmemiştim. Ardından, 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlık binasına geçtik; İzzettin Hocanın Çanakkale Savaşı ile ilgili sunumunu izledik. Aynı akşam Yelken Kulüp'te yapılan toplantıda ben Silikoz ile ilgili sunum yaparken Hocamız da sahadada yaptığı çalışmalardan ve çözdüğü

ilginç olgulardan bahsetmişti. İlerleyen yaşına rağmen dimdik ayaktaydı. Enerjisini takdir etmemek mümkün değildi. Bu anlamda takdir ettiğim diğeri bir hocamız da İlhan Vidinel'dir; emekli olduktan sonra bile Ege Üniversitesi'nde bulunduğum dönemde klinikte yapılan toplantılara takım elbisesini giyerek gelir ve en önde otururdu.

Türk Toraks Derneği'nin 16. Yıllık kongresine katılan Amerikalı konuşmacılardan biri olan ‘Jack Parker’, konuşmasına ‘astute’ hekim tanımı ile başlamıştı. Kelimeyi tam olarak bilemediğimiz için arkadaşlarla bir an için yüz yüze gelerek birbirimize bakmıştık. Sonra internetten anlamına bakınca ‘dirayetli, ferasetli, ileri görüşlü’ gibi anlamları olduğunu gördük. Parker, dünyadan bazı örnekler verdikten sonra mezotelyoma konusunda yaptığı çalışmalardan dolayı İzzettin Barış

Mesothelioma recognized by astute clinicians in new settings

- Environmental exposures in Turkey traced to erionite and tremolite exposures by *Prof Y. İzzettin Barış*- an astute dedicated clinician scientist
- Cluster of Native American artisans in the desert southwest of the US (NEJM 1986) source abandoned train locomotive
- Libby Montana USA- tremolite contaminated vermiculite
- Asbestos exposures and mesothelioma link may be very remote 40 years and very small even trivial exposures

PROF. DR. Y. İZZETTİN BARIŞ

- Mesothelioma in Turkey
- Erionite geological formations
- Asbestiform fiber for stone and stucco housing
- Sometimes occupational lung disease and public health issues find lung doctors and dominate careers

Old Diseases in New Places

Astute clinician another tribute to Turkey
Dr. Metin Akgün
"Sometimes you do not find a disease the disease finds you"
Denim Sanıblasters

Resim 2-4. Jack Parker'ın Türk Toraks Derneği, 16. Yıllık Kongre Sunumundan Hocamıza ait orijinal kitap kapaklarını ve içeriklerini bizlerle paylaştıkları için Bilimsel Tıp Yayınevine teşekkür ediyorum.

Hocamız için 'astute' kelimesini kullanmıştı (Resim 2, 3). Aynı sunumda adımın İzzettin Hoca'nın ardından slaytlarda yer alması beni bayağı heyecanlandırmıştı, gurur duymuştum (Resim 4).

İzzettin Barış Hocamızı kaybettik...

Ülkü Bayındır Hocamızın dediği gibi Göğüs Hastalıkları camiasından "Bir Yıldız Kaydı!". Ancak, gerek bilimsel alanda yaptığı çalışmalarla, gerekse gönüllerimizde oluşturduğu sevgiyle sonsuza kadar yaşayacak. Türk Toraks Derneği'nin (TTD) 10. Yıllık Kongresinin açılış konuşmasında şöyle diyor:

"Ve arkadaşlarıma dedim ki: "Yazmazsanız, öldüğünüzde unutulursunuz. Yazarsanız, ölseniz bile unutulmazsınız."

O yüzden asla unutulmayacak... "Yazmak, sonsuzluğa mektup atmaktır gibidir." Yazarak oluşturduğu mektupları hem biz, hem de gelecek nesiller sürekli okuyacak ve asla unutulmayacak...

Bu bülten, Ona olan vefa borcumuzun gereği olarak, Onun adına bir yazılı eser bırakmak, Onun ölümsüzlüğüne küçük de olsa bir katkıda

bulunmak adına hazırlandı. Bülten, Orhan Arseven Hocamızın, 'Yahoo' grubta bizlerle paylaştığı Aziz Nesin'e ait Ölümüne Eğilmek şiiriyle başlıyor. Hemen ardından İzzettin Barış'ın kendini anlattığı TTD 10. Yıllık Kongre açılış törenindeki konuşması geliyor. Konuşmayı, kliniğimizde ilk yılını tamamlamak üzere olan araştırma görevlisi meslektaşımız Dr. Buğra Kerget'ten çözümleyerek yazıya dökmesini rica etmiştim. Yazıyı hazırlarken benimle paylaştığı düşüncelerini de hemen yazının arkasına ekledim. Göğüs Hastalıkları alanında asırlık bir 'Çınar' ile yeni filizlenen bir 'Fidan'ı yan yana görmenin anlamlı olabileceğini düşündüğüm için iki yazıyı birlikte kullanmayı uygun gördüm.

Fuat Kalyoncu ve Feyza Erkan Hocalarım bültenin hazırlanmasında hem önerileriyle bizlere yol gösterdiler hem de içeriğinin oluşmasında önemli katkıları oldu. Hocamıza ait orijinal kitap kapaklarını ve içeriklerini bizlerle paylaştıkları için Bilimsel Tıp Yayınevine teşekkür ediyorum. Bültenin ilk bölümünde çalışma arkadaşları ve öğrencilerinin yazılarına yer verdik. İnternette e-posta gruplarında paylaşılan yazı-

lardan, yayınlanması konusunda izin aldıklarımızı ve TTD Web sayfasında açılan anı defterine yazılan görüşleri de bülteneye dahil ettik. Son olarak da Hocamızın yazdıklarından (sonsuzluğa attığı mektuplardan) bir derleme yaparak bülteni oluşturduk.

Türk Toraks Derneği MYK'sı, 16 Kasım 2013 tarihli toplantısında, daha önce "Hizmet Ödülü" olarak verilen edilen ödülün, 2014'ten itibaren "Prof. Dr. İzzettin Barış Akciğer Sağlığı Hizmet Ödülü" olarak takdim edilmesine karar verildi.

İzzettin Barış Hocamızın ailesine, çalışma arkadaşlarına, öğrencilerine ve tüm Göğüs hastalıkları camiasına başsağlığı diliyoruz. Hocamız bıraktığı eserlerle sonsuza kadar aramızda yaşayacak. Huzur içinde uyusun !

Bâki'nin mısralarında yer aldığı gibi:

'Bâki Kalan Bu Kubbede Bir Hoş Sadâ İmiş'

Ne mutlu O'na ki,
o Sadâ hiç dinmeyecek...

Metin Akgün

I Kendi Cümleleriyle İzzettin Barış'ın Kendisi ve Göğüs Hastalıkları ile İlgili Görüşleri*

I Türk Toraks Derneği 10. Yıllık Kongre Açılış Töreni,

25 Nisan 2007

**Toraks
Bülteni**

I Sayın Başkanımız, benim de birkaç dakika konuşmamı istedi.

Ben, böyle şeylerde pek konuşmayı istemem, ne hikmetse...

Ben de birkaç şeyden bahsetmek istiyorum...

Benim Göğüs hastalıklarına girmem bir tesadüftür.

İlk defa Deniz Kuvvetleri'nde görev başladığım zaman, ben o zaman çok güleç bir adamdım. Hep gülerdim, şaka yapardım. Gemiye gittikten sonra bir gün komutan çağırdı: "Buraya gel!" dedi. "Sen iki de bir niye gülüyorsun böyle?" dedi. "Ciddi ol! Subaysın sen ya!" dedi. "Ciddi ol!" Onun, o sözünü, kepenkleri kapadık biz. Böyle gitti...

Derken... Ben bir defa, her şeyden evvel şunu söyleyeyim. Ben çok şanslı adamım. Tesadüflerle... Bir yere gelmişsek, bunun sayesinde gelmişizdir. Her şeyim şansa bağlıdır. Benim zamanımda, daha başlangıçta, pratisyen hekimken Deniz Kuvvetleri Sağlık Dairesi'nde Refik Kuntol diye bir paşa vardı. Çok aydın fikirli insanı bu. Amerika'da intörlük eğitimini görmüş, faydasını anlamış ve ilk defa Deniz Kuvvetleri'nde intörlük eğitimini başlatmıştır. İlk başlayan da bizizdir. Kasımpaşa Deniz Hastanesi'nde, -500 yataklı bir hastanedir-orada intörlük eğitimine başladık ve bana verilen görev: Altı ay Dâhiliyede çalışacağım, 6 ay sonra da Cerrahiye geçeceğim. Çünkü, gemilere gittiğim zaman her türlü ufak tefek şeylere müdahale edeyim.

Ama dahiliye servisinde çalışırken, ben biraz hırçın adamdım. Başheki-

min yakını birisiyle dalaştığım için Başhekim beni cezalandırdı. Bir gün elime bir zarf verdi: "Sen hırçın bir adamsın. İnşallah seni törpüleyeceğiz biz ileride. Verem servisinde çalışacaksın" dedi. Deyince, benim tüylerim diken diken oldu. Korktum. Yeniyim ben o zaman, ve incedim, şimdiki gibi kalın değildim.

Yüz yataklı verem servisi... Arkadaşlar, Göğüs Hastalıkları içerisinde en zor tedavisi olan kişiler veremlilerdir. Adam, 6 ay yatakta yatıyor, hırçın. Kaz gibi besleniyor, devamlı yiyor, içiyor. Dışarı iznine falan göndermiyorsunuz ve sağlıklı olanlara da küs. O zaman dikkat ederdim, bu hastaları genellikle anneleri, ziyaret ederdi. Anneliğin ne olduğunu o zaman anladım. Ve o hastaların çoğu kolonya kullanırdı. Onların bir kokusu vardı böyle... Terliyor tabii... Yatıyor... Ateşi var, bilmem nesi var. O koku, bana öyle bir şey geldi ki, bir nevi verem hastalığının belirtisi gibi olmaya başladı. Hacettepe'de çalışırken mesela, bazı hastalarda diyordum ki, bu adam verem olabilir. "Nerden biliyorsun yahu?" diyorlardı. "Yahu bunun kokusu bana yabancı gelmiyor" dedim. Şimdi orada, Amerika'dan yeni gelmiş bir Göğüs Hastalıkları uzmanına dedim ki, "ben korkuyorum." Hepsini kaviteli... Öyle hastalar... Tahmin edemezsiniz, büyük büyük kaviteleri var adamın. Yaralı. Kanamalı. Bir kanadığı zaman, sanki koyun kesmiş gibi kan şey yapıyor. O zaman da pnömoperitoneum falan yapıyorduk, ilaç da yoktu elimizde. O zaman kalsiyum, malsiyum yapıyorduk, kanamayı durdurur diye... Kalsiyumun da bir şey yapacağı yok, kendiliğinden dururmuş ekseriya.

Hastalara ilaç veriyorduk. PAS diye bir ilacımız vardı, 15 gram, bir avuç hap. Onu yutuyordu. Sonra bir bakıtım, yandaki damın üstü PAS dolu. İçmiyorlar, atıyorlar hastalar oraya. Ve kendileri de öyle şey ki... Kas-ten öksürüyormuş gibi... Yanına gidiyorsun "köh, köh" öksürüyor, sana da bulaşsın şeklinde... Fakat O Necati Keskin, bana akciğer hastalıklarımı sevdirdi. Yani ben orada, aşağı yukarı pnömotoraks, pnömoperitoneum falan yapıyordum. Düşünün ki bir pratisyen hekimim ben orada, akciğer solunum seslerini de anlamağa başladım.

Derken hastanenin en sevimsiz adamı olan beni, şeye çağırdılar, başhekimliğe. Başhekim de orada şöyle bakıyor -sen görürsün tabiriyle-. Dediler ki, Antalya mayın gemisini, tarama gemisi yapacağız. Bu tarama gemisinde sen duracaksın. Deniz Kuvvetleri'nin bütün personellerini, Karadeniz Ereğli'sinden tutun, ta İskenderun'a kadar tarayacaksın. Mikrofilm makinası var. Mikrofilm çekeceksin. Onları okuyacaksın. PPD yapacaksın, menfi olanlara BCG yapacaksın. Ben giderken hastane bayram etti. Kurtulduk bu lanet adamdan diye. Fakat şimdi, hatırlıyorum... Çok güzel bir iş yapmışım ben o zaman. Yani bütün ilk tarama şeyini yapan bizim Deniz Kuvvetleri şeyiydi ve enterasandır,

oradaki hastalar arasında sarkoidoz lafı pek geçmiyordu. Bazen hiler adenopatili hastalar gözüküyordu. Tüberküloz da çıkıyordu. Kanser çok az görüyorduk. Binlerce kişiyi taradık. O zaman akciğer kanseri bu kadar çok değildi. Yani belki teşhis edilemiyor dersiniz ama biz öyle bir tarama yapmıştık.

Derken Göğüs Hastalıkları kliniğine asistan olarak geldim. Asistan geldiğimiz zaman, yeni kurulmuştu Göğüs Hastalıkları kliniği. Asistan arıyorlar, herkes gitmek istemiyor. Çünkü Fitizyolog diyorlardı bize.

“Sen necisin?”

“Göğüs Hastalıkları uzmanı”

“Yani Fitizyolog musun?”

“Hayır, ben Göğüs Hastalıkları uzmanıyım”

“Ya, Fitizyologsun” diyorlardı. Fitizyolojinin ne olduğunu biliyorsunuz. Yani ‘balgam çıkaran hastalara bakacak uzman’ olarak görüyorlar bizi. Orada çalışırken -Göğüs Hastalıkları bölümünde-, Hocamız da çok aydın fikirli bir adamdı. Biraz idaresi zor bir adamdı ama bizi sürekli şeye teşvik ediyordu. “Skalen biopsisi yapın” diyordu. “Hocam biz cerrah değiliz” dediğimiz de de “Ne? Yaparsınız. Cerrah yaptıktan sonra siz niye yapmayasınız?” diyordu. “Okuyun, yapın!”. Kitap da verirdi bize. Skalen bölgesinden lenf bezi çıkarmak da bir marifet yani. Bir tarafta sinir var, damar var, bilmem ne var. Bir de salahiyetimiz yok, dikiş atmasını bilmiyoruz. Başladık yorganlara dikiş atmağa, nasıl tutulur, nasıl bağlanır falan diye... O bitti, başka şeyler söylemeye başladı: “Anjiyo yapın, manjiyo yapın.” O şartlar altında şey yaptık. Fakat bölümü çok sevdiğim için, ben, ça-

hıştığım zaman diğer klinikleri de ziyaret ettim. Bunlardan bir tanesi de Selahattin Akkaynak’ın kurslarıydı, toplantıları, konuşmalarıydı. Biz de yoktu öyle konuşma, falan.

Size şunu söyleyeyim. Dört senelik uzmanlık sırasında bir tek mezotelyoma vakası görmedim. Birisi de demedi ki, ‘bu da mezotelyoma hastalığıdır’ diye. Tesadüfen, uzman olduktan sonra gördüm, -bir vaka dolayısıyla- mezotelyomanın ne olduğunu, asbestle ilişkisini, anladım. Buradaki asistanlık devresinde hatırladığım bir ulusal kongre var: Tüberküloz kongresi. İzmir’de yapıldı. O zaman İzmir Belediye Reisi, Asfalt Osman diye birisiydi. Çok sempatik bir adamdı o. Açılışı o yaptı. Güzel bir konuşma yaptı ve hatta şimdi hatırlıyorum. Dedi ki: “Hoş geldiniz, bereket getirdiniz. Bak, yağmur yağdı siz geldiniz diye. Uğurlusunuz siz” falan diye ve kalabalıktı. İzmir, böyle sarsılır gibi bir şey oldu. Fakat aradan yıllar geçtikten sonra Tüberküloz ve Toraks kongreleri vesaire gittikçe sönmeye başladı ve duraklama devrine girdik.

Ben Hacettepe’ye geldiğim zaman sıradan bir uzmandım ve Hacettepe gibi bir hastanede çalıştım. Orada eğitimi en iyi olmayan adamdım. Çoğunun ‘board’ u var, bilmem nesi vardı. Amerika’dan geldikleri gibi çoğu da adama helikopterden bakar gibi bakıyorlardı böyle: “Fitizyolog!” Dahiliyecisi de bakıyor, göğüs vakası da bakıyor. Fakat rahmetli Şeref Zileli diye çok büyük bir adam vardı. Ben onun gibi doktor görmedim. Türkiye’de her şeyi bilen mükemmel bir insan, insanı kucaklayan bir şey. Bir ara dedim ki: “Şeref Bey!” dedim. “Ben, burada galiba bir şey yapamayacağım, ama sizi müşkül durumda bırakmam. Ben giderim” diye. “Yok” dedi. “Kal.”

Ve orada ben bir ekip kurdum. Çok iyi bir ekipti. Dinamik bir ekipti. Hepsi aksiyon adamıydı. Teoriden ziyade iş yapmayı severdi ve bu ekip canavar gibi bir şey oluşturdu. Bu ekiple biz, çok güzel işler yaptık.

Bir de kendimi talihsiz addediyorum. Türkiye’deki Göğüs Hasta-

lıkları uzmanları içinde hastanede yatağı olmayan tek doktor bendim. Dahiliyeden yatak vermediler. “Sen ne yapacaksın?” dediler. “Dahiliyecisi de anlar” dediler. “Yahu, bir yatak verin bize, 5 yatak, 3 yatak...” Yatak alamadım ben. Bizim öğrencilerin hepsinin yatağı oldu, 10-15-20 tane. Kıstırdılar bizi. Kediye bir yere sıkıştırırsanız, şey yapar ya....

Arkasından biz dışarıya açılalım dedik ve biraz önce bahsettiğim ekibimle biz, Anadolu’da 200.000 kilometre yaptık. Kendi imkanlarımızla... Devletten de on para almadan. Fakat çok mutluyduk biz. Çok güzel bir klinik kurduk ve klinikte yayınlar vesaireler de başladı. Ve arkadaşlarıma dedim ki: “Yazmazsanız, öldüğünüzde unutulursunuz. Yazarsanız, ölseniz bile unutulmazsınız. Ve yazdığınız zamanda İngilizce yazacaksınız. Türkçe yazmanın bir şeyi yoktur” diye. Bir yayın akımı başladı. Biz de kurslar vesaireler yapmaya başladık. Biz kendimizi yavaş yavaş toparlamaya başladık. Yani Toraks Derneği olmasaydı biz gene bildiğimiz yolda gidecektik. Ve ben aklımdan daima Toraks Derneği gibi yeni bir yapılanmanın olmasını istedim. Fakat Türkiye’deki kurulmuş camiaları kırmak çok zor. Bu Ali’nin (Ali Kocabaş) bahsettiği Çukurova’daki toplantıda, ben ilk defa Ali’nin böyle bir niyeti olduğunu anladım. Ben de aynı niyeti taşıyordum. Ali’ye dedim ki: “Bak öyle bir ekip kuralım ki, böyle ilk aldığımız adamlar lokomotif insanlar olsun. Kırmayalım, diğer derneklerle de birleşelim.” Ama diğer derneklerle çok sıkıntı çektik. Açıkça itiraf edeyim. Yani bizi bölücü gibi görmeye başladılar: “Ne lüzum var canım! Sen de gel de katıl” da, bilmem ne de falan. İş yapmak istiyorduk. Yeni bir ekip kurmak istiyorduk. Dinlemedik bunları ve bu Toraks Derneği bugünkü duruma geldi. Şimdi ben Toraks Derneğinin bugünkü durumunu görünce iftihar ediyorum. Benim katkım başlangıçta olmuştur. Ve benim başlangıçta Ali’ye söylediğim: “Ali, biz, yeniden eğitim yapacağız, kurslar yapacağız. Bu kurslarda ilk yapacağımız şey bir araştırma nasıl yapılır? Türkiye’nin

epidemiolojik araştırmalara ihtiyacı var. Bize birisi gelsin epidemiolojik araştırmanın ne demek olduğunu öğretsin” diye, dışardan kişileri çağırıldı ve ilk kurslar öyle başladı. Şimdi bakıyorum ki her türlü kurslar var.

Şimdi Toraks Derneği o hale geldi ki... Biz, mesela, kabaca söyleyeyim ‘uykuda solunum durması’. Bunu ilk başlatan bizim klinikti. Biziz... Bizim klinik demeyeyim de, her yerde başladı. Ama Şimdi bakıyorum da, Nöroloji diyor ki: “Bu bizim, biz

*Video Çözümleme: Buğra Kerget, bjkerget1903@gmail.com

de alalım”. Psikiyatri: “Bu bizim.” Vermeyeceğiz. Toraks Derneğinin, Göğüs Hastalıklarının budanması-na taraftar değilim ben. Enfeksiyon Hastalıklarımı, mikrobiyoloji alıyor güzel. Meslek hastalıklarımı, Halk Sağlığı alıyor. O da güzel, onu da al. Kanseri, onkoloji alıyor. Bize ne kaldı yahu! Esas burada faaliyet gösteren biziz. Bunun için sahipleneceğiz ve yeni dallara açılacağız. Mesela Tarımsal Akciğer Hastalıkları, mesela İnvaziv Bronkoskopi. Devamlı olarak genişlemek zorun-

dayız ve kimseye de önümüzdeki pastadan vermeyeceğiz. Ben fazla bu işi uzatmayacağım. Genç bir kuruluşuz ve çok kısa zamanda çok güzel işler yaptılar. Hepsi de fedakar ki, hele bu kongrenin tertibini görünce, kolay bir iş değil. Günlerce çalıştılar, bir sene çalıştılar. Şimdi bu şey bittikten sonra ben eminim ki kendileri “oh, kurtulduk bu işten” diyecekler. Hanımları eşlerine “oh, kocamıza sahip olduk veya eşimizi gördük” diyecekler.

Hepinizi, saygıyla selamlarım...

İzzettin Barış Hocanın 10. Yıllık Kongre Açılış Konuşması Üzerine...

**Toraks
Bülteni**

Buğra KERGET

1. Yıl Göğüs Hastalıkları Asistanı, 24 Kasım 2013

İ Hayatını bir ideal doğrultusunda adamak...

Çok klişe bir sözcük, değil mi artık? Kimin arkasından bu cümle artık kullanmıyor ki? Aslında doğru insanların ardından kullanıldığında, ne de ölümsüz oluyor aslında.

Hocanın tıp hayatına girişinden bahsetmek, Göğüs Hastalıkları adına yaptığı çalışmalarını anlatan bir yazı yazmak bence hocanın hayatına hiç de uymayacak kolaycı bir ‘düz yazı’ olmaktan başka bir şey olmayacak. Naçizane düşüncelerimi anlatacağım yazı da İzzettin Barış hocanın hayatına layık bir yazı olsun diye kendi sınırlarımı zorlayacağım.

Eve babam bir fotoğraf getirmişti. Küçük babam, rahmetli dedemin kucagında objektife siyah beyaz gülümsüyordu. Hayatımda ilk defa babamın da bir zamanlar çocuk olduğunu düşündüğüm an, o andı. Dört gün sonra meslek hayatıma başlayalı birinci senemi doldurmuş olacağım. Bana bu mesleği stajyerliğim döneminde sevdiren, PA grafileleri işığa

doğru kaldırıp kısık gözlerle izlediğimde her seferinde imrendiğim değerli hocalarım sayesinde bu mesleğe başladım. İzzettin Barış hocayı tanımamda vesile olan siz değerli hocam. Şimdi daha iyi anlıyorum bir zamanlar siz de birilerinin PA grafiye kısık gözlerle bakmasından belki etkilendiniz. Yokluk bizim şu aralar pek bilmediğimiz konuşmalardan, yazılardan okuyarak hayal ettiğimiz bir kavram. Hayatını özetlemeyi 10 dk. içerisinde bizim görmediğimiz bir yokluk kavramını içerisinde geçirebilme ve talihsizlik dediğimiz her olaya bir şans gibi bakabilmek.

Aslında esas olan temel düşünce, hedefini net olarak belirlemek. Uzakta bir ışık var mı acaba dememek. Bir ışık var demek, yoksa da yakabilmek. Yoktan var edebilmenin, esas olan temel düşünceden hiçbir zaman sapmaman en güzel örneği İzzettin Barış Hoca’nın hayatı. Toraks Derneği 10.yıl açılış konuşmasının sonunda Toraks Derneğini budamaya çalışanlara karşı izlediği tutum, yüz ifadesiyle tüm benliğiyle benimse-

diği bir ideoloji uğruna bu kadar zaman çabaladıktan sonra yılmadığını, yılmayacağını o kadar güzel beden diliyle ifade ediyor ki. İnsanların bilinmeyen savunma mekanizmaları vardır. İzzettin Barış Hocanın ilk görüşte gözlenen o ketum ifadesi de bu zamana kadar yetiştirdiği, evladı gibi benimsediği Göğüs Hastalıklarını korumaya yönelik bir babanın duruşundan başka bir ifade değil. O budanmasını istemiyor, o hayatını anlatırken düştüğü anları değil düşüp daha sert sıçrayışlarını anlatıyor. Konuşmasında yazarak ölümsüzlüğe kavuşulacağını anlatıyor, hocam sizi benim sevdam Göğüs Hastalıklarına karşı yaptığınız hizmetlerden dolayı önünüzde saygıyla eğiliyor ve bu yazıyla sizi ölümsüzlüğe adamak istiyorum. Siz değerli hocam, her zaman sorduğunuz soruların bir düz yazı olmadığını bu zamana kadar hep aklımdan geçirdim. Bana İzzettin Barış Hocanın hayatını okumamı isterken de bunun hiçbir zaman klasik bir otobiyografi olmayacağını düşünerek evime geldim. Bana İzzettin Barış hocayı tanıttığınız için teşekkürler.

Y. İzzettin BARIŞ hocamız 1931 yılında İzmit'te doğdu. İlk ve orta eğitimini aynı şehirde tamamladıktan sonra 1949 yılında Kütahya Lisesi'nden mezun oldu. 1955'te Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdi. 1965 yılında Gülhane Askeri Tıp Akademisi Göğüs Hastalıkları Kliniğinde uzman oldu. Toplam 15 yıl Deniz Kuvvetleri'nde pratisyen ve uzman hekim olarak değişik gemiler ve hastanelerinde hizmet ettikten sonra 1969 yılı sonunda Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesine girerek Göğüs Hastalıkları ünitesini kurdu. Donanma yıllarında yaşadığı tecrübeleri, ömür boyunca unutamayacağı hayat dersleri olarak kaldı.

1971'de Doçent, 1976'da Profesörlük unvanlarını aldı. Hacettepe'de 1982 yılına kadar Ana Bilim Dalı Başkanlığı'nı yaptı. 1982-1986 arasında Suudi Arabistan'daki King Faisal Üniversitesi Tıp Fakültesinde çalıştı ve orada da Göğüs Hastalıkları kliniğini kurdu. Hacettepe Üniversitesinde İngilizce Tıp Eğitiminin başlaması üzerine, tekrar Hacettepe Üniversitesi'ne göreve çağırıldı ve

emekli olduğu Mart 1998'e kadar Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığını Yürüttü.

Prof. Dr. Barış, Türkiye'de ilk kez asbest ve biomass nedenli çevresel akciğer hastalıkları üzerinde araştırmalar yapmıştır. Dünyada ilk kez, Nevşehir-Tuzköy yöresinde asbestten daha potent fibrojenik ve karsinojenik bir mineral olan, 'Fibrous Zeolite' in (Erionite) yaptığı hastalıkları tanımlamış ve tıp dünyasına tanıtmıştır. Bu çalışmalar sebebiyle yurt içi ve dışındaki çeşitli kuruluşlardan bir çok ödül almıştır. Bunların arasında 1990 Sedat Simavi Vakfı Sağlık Ödülü, Türk Tabipler Birliği Nusret Fişek Halk Sağlığı ödülü, Dr. Fusun Sayek Tıp Bilim Hizmet Ödülü ve 2008'de London Foundation-AACR innovator Ödülü sayılabilir. Bugün batıda ayrı bir ihtisas dalı olarak düşünülen Uyku Hastalıkları ile de ilgilenerek, Uykuda Solunum Durması hastalığının ülkemizden ilk olgu sunumunu yapmıştır. Ülkemizde sigara konusunda ulusal bazda ilk organize mücadeleyi başlatan kişilerdendir. Ülkemizin bir çok şehrinde bu konu-

da halka açık konferanslar vermiştir. Özellikle halk eğitimi ve araştırmaları hedefleyen "Türkiye Akciğer Hastalıkları Vakfını" kurmuş ve başkanlığını yapmıştır.

Onun üstünde yerli ve yabancı tıp dergisinin editörler kurulunda olan Dr. Barış'ın birisi İngilizce, diğerleri Türkçe yazılmış 30'u aşkın kitabı vardır. İngilizce olarak yayınlanan "Asbestos and Erionite Related Chest Diseases (1987)" isimli kitabı, konusunda uluslararası kaynak kitaplardandır. Yurtdışında bir çok bilimsel toplantıda çok sayıda konferans veren Hocamızın araştırmaları "New York Times, Chicago Tribune, Science and Avenir, GEO, Science, New Scientist, Vivre" gibi birçok saygın yayın kuruluşunda haber ve röportaj konusu olmuş, BBC dahil olmak üzere çeşitli ulusal ve uluslararası yayın kuruluşları kendisi ile radyo ve televizyon programları yapmıştır.

Ülkemiz tıp dergilerinde yüzün üstünde, uluslararası yayınlarda ise yetmişe yakın yazısı çıkmıştır. Ülkemizden görevde bulunduğu dönem-

de, TÜBİTAK verilerine göre ulusal bazda en çok kaynak gösterilen ilk 10 araştırmacı arasında olup, kendi branşında en yüksek atıfa sahipti.

Prof. Dr. Barış, ayrıca öz yaşam anılarını anlattığı “Kendi Rüzgarıyla, Bu

Doktoru Rehin Alalım, Anadolu’nun bitmeyen akciğer ve karınzarı kanseri çilesi” gibi kitapları ve “Çanak-kale Savaşları, Osmanlı Sultanlarının Yaşamları ve Ölüm Sebepleri, Yoğun Bakım Anıları ve Karamürselli Aydın Demir Pehlivanın Yaşamı” gibi tarihi

inceleme kitapları bulunmaktadır. Prof. Dr. Barış, Toraks Derneği’nin kurucuları arasında olup, birinci ve ikinci dönem başkanlığını yapmıştır. Hocamızın Amerika’da doktor olarak çalışan iki oğlu ve üç torunu vardır. Büyük Oğlu Dr. Enis Barış halen Dünya Bankasında çalışmakta olup, bir dönem ‘International Union against Tuberculosis and Lung Diseases’ kurumunun başkanlığını yapmıştır. Küçük oğlu Dr. Bahadır Barış ise Göğüs Hastalıkları ve Yoğun Bakım Uzmanıdır.

Hocamız, bu bilimsel yönü dışında sıcak insani ilişkileri ile çok sevilen ve herkesçe saygı duyulan bir kişiydi. Çok çalışkan ve özverili olması, özgün konularda çalışmalar yapması nedeniyle sadece bizler için değil uluslar arası düzeyde örnek gösterilmekteydi.

Dr. Füsün Sayek Tıp Bilim Hizmet Ödülü -2011

Bu yıl beşincisi düzenlenen Ankara Tabip Odası Dr. Füsün Sayek Tıp Bilim Hizmet Ödülü, Türk Toraks Derneği tarafından aday gösterilen Emekli Öğretim Üyesi Prof. Dr. İzzettin BARIŞ’a ilgili hekimlik dalında bir bilim adamı, eğitici ve hekim olarak ülke ve toplumun öncelikli sorunlarının çözümüne yönelik çalışmaları, ulusal ve uluslararası yayınları ile ve özellikle çevresel tozlara bağlı oluşan hastalıklar konusunda toplum sağlığına yönelik çalışmaları nedeniyle; Zonguldak Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü tarafından aday gösterilen S.B. Zonguldak Uzunmehmet Göğüs ve Meslek Hastalıkları Hastanesi Uzman Hekimi Dr. Metin ÇELİKİZ’e ilgili tıp dalında yaptığı halk sağlığını ilgilendiren hizmetleri nedeni ile verilmiştir.

16 Mart 2011 Çarşamba günü A.Ü.T.F. Morfoloji Binası Prof. Abdülkadir Noyan Konferans Salonu’nda yapılan törenle Prof. Dr. İzzettin Barış’a ve Dr. Metin Çelikiz’e ödülleri takdim edilmiştir.

Y. İzzettin Barış Hoca ve Hacettepe Göğüs Kliniği

Toraks
Bülteni

A. Fuat KALYONCU

kalyon@ada.net.tr

Ben Hacettepe Göğüs Hastalıkları Kliniğine asistan olarak 1984 sonbaharında başladım, o zaman klinikte Doç. Dr. Mustafa Artvinli ve A. Altay Şahin hocalar ile uzmanlığımın son aylarında olan Dr. Sadık Ardıç bulunmaktaydı. Bölümün Hacettepe Tıp Fakültesinde İç Hastalıklarının bir Ünitesi olarak İzzettin Hoca tarafından 1969'da kurulmasından sonra;

-Mustafa Artvinli

-Mustafa Özesmi

-A. Altay Şahin

-Levent Erkan

-Temel Savaş

-Meltem Altınörs

-Bülent Kolaçan ve

-Ejder Koyuncu,

uzmanlıklarını almışlardı. Sadık ağabey dokuzuncu ve ben de onuncu asistan olarak kliniğe katılmıştım. İzzettin Hoca o sırada Suudi Arabistan'da bulunmaktaydı. Ben hakkında çok şey duyduğum ve tanışmayı merakla beklediğim hocam-

la ancak 1986'da karşılaşabildim. Hoca tekrar emekli olduğu Hacettepe'ye geri dönmüştü. Kısa bir tanışma/alışma dönemi sonrasında, Hocamla yıllar boyu süreceğim benim için sürekli bir eğitim diyebileceğim dönem başladı.

Hoca Arabistan'da bilgisayarlı tomografiyi (BT) kullanmış ve öğrenmişti. Bizim üniversitede o zaman BT yeni çalışıyordu ve ismi Bilgisayarlı Beyin Tomografisi yani BBT idi. BBT cihazı hocamın baskısı ve eğitimciliğiyle, kısa bir sürede akciğerin de BT'sini çekebilene bir duruma geldi. Hocam Arabistan'dan dönerken yanında perkütan akciğer biyopsisi yapmak üzere, Fransız iğneleri getirmişti. Bu iğneleri kullanarak, uzun süre BT altında ülkemizde ilk diyebileceğim akciğer biyopsileri yaptık, yayınladık. Hoca yanında İngilizce renkli ders slaytlarını getirmişti. O zaman kullanılan slaytlar genelde siyah-beyazdı, ve kendisinin renkli slaytlarını gıpta ile izliyorduk. Hoca tüm hasta notlarını ve reçetelerini daktilo ile yazıyordu, bu da enteresandı. Asistanlığa başlayınca babam da bana

Erka marka bir daktilo almıştı, yazılarımı evde kendi daktilomda yazıyordum. Henüz bilgisayar ve cep telefonu devrimi başlamamıştı. Derken klinikte ilk önce Mustafa Artvinli Hoca, Amstrad marka bir bilgisayar aldı. Sonra İzzettin Hoca hem kendine hem de kliniğimize ortak kullanım için bilgisayarlar ve bir de ultrasonografi cihazı aldı. O zaman üniversitede bu kabil cihazları alacak bir ödenek olmadığından, kliniğe alınan bu cihazları İş Bankasından bağış bularak almıştı. Zaten yine o dönemlerde, kliniğin ihtiyaç ve altyapı eksiklikleri de hep hocamızın çeşitli hastalarından bulunduğu bağışlarla yapıyordu. Bu arada hafta sonları ve bazen hafta içi dönemlerde kanserli köylere ve fabrikalara araştırma gezileri yapıyorduk. Bu araştırmaların genelde tüm masraflarını yine Hocamız karşıladı. Ama gittiğimiz yerlerde genellikle geceleri hesaplı misafirhanelerde kalırdık, yemekleri de genellikle köylüler veya hocamızın her yerde olan hastaları ve öğrencileri olan doktor meslektaşlarımız karşıladı. Çok çalıştığımız, belki çok yorulduğumuz ama çok zevkli dönemlerdi.

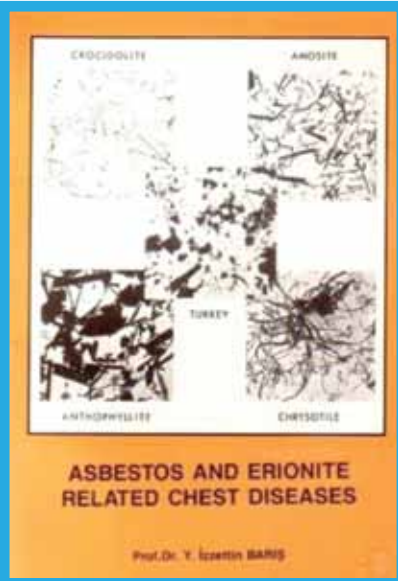
Hocamız herkesin eğitim için yurtdışına gitmesini isterdi. Oraya gi-

1993

1994

Onun üstünde yerli ve yabancı tıp dergisinin editörler kurulunda olan Dr.Barış'ın birisi İngilizce, diğerleri Türkçe yazılmış 30'u aşkın kitabı vardır. İngilizce olarak yayımlanan "Asbestos and Erionite related chest diseases (1987)" isimli kitabı, konusunda uluslar arası kaynak kitaplardandır.

Yıl 1993. İsveçten Prof.Dr.Gunnemar Stalenheim, Tuzköy Belediye Başkanı Emin bey, Hocamız, Arnautluktan rotasyona gelen Dr.Albana ve Fuat Kalıncu. Tuzköy' deyiz.

din ama oradan memlekete bir şey öğrenerek geri dönün, burasının bir eksikliğini tamamlayın, orada yere bile düşseniz yerden bir avuç toprak olarak kalkın derdi. Kliniğimiz üye-

lerinden ve bir çok farklı branştan meslektaşımızın yurtdışına eğitim için gitmesinde yardımcı olmuştur. Hocam benim de, yurtdışına gitme mi istemiş ve beni İsveç'e Alerji eğitimine göndermiştir. Hala Hocamın bana kurdurduğu bu klinikte, Hocamı yad ederek görevimi yapmaktayım. İsveç'ten döndüğümde uygun bir anda Hocam, odasındaki dolabı açtı, dolabın alt rafları içinden bir klasör çıkarıp bana verdi. Klasörde benim kendisine ve bölümdeki arkadaşlarıma iki yılda yazdığım tüm mektuplar vardı. Tüm yazışmalarımızı saklamıştı, ileride vaktin olduğunda bir kitap yazarsın belki dedi. Bu dosyayı bendeki mektuplar ve dokümanlarla birleştirerek, kitaplarımın arasına koydum. Yıllarca bu klasöre bakmaya vaktim olmadı. Ama demek her şeyin bir zamanı varmış, günün birinde bu klasörü tekrar aldım, okudum ve böylelikle 3 yıl önceki İsveç Anıları kitabımı yazmaya karar verdim. Tıbbi yazdığımız bir çok makalenin yanı sıra bu anılar kitabı da, bana Hocamın verdiği bir ödevdi.

Hocamızın öncülüğünde araştırmaların yanı sıra, bir çok kurs, toplantı, kongre düzenledik, halka yönelik toplantılar yaptık. Özellikle sigara mücadelesi ve çevresel-mesleksi akciğer hastalıkları eğitimini ön planda hedefleyen Türkiye Akciğer Hastalıkları Vakfı'nın kurulması ve faaliyetlerinde Hocamız motor rol üstlenmişti. Düzenlediğimiz bazı toplantılara, yurtdışından davet ettiği (hepsi dünya çapında bilim insanları) kişilerle tanışmak, bizler için büyük onurdu. O zaman Göğüs Hastalıkları alanında yapılan Türk Milli Tüberküloz ve Solunum Hastalıkları Kongreleri, bugünkü kongreler ile kıyaslandığında gayet mütevazı toplantılardı. Yabancı konukları davet etmek çok zordu, çünkü maddi güç pek yoktu. Bu kişileri Hacettepe'de üniversite ve bağışlarla (ve yine Hocamın kendi desteğiyle) lokal toplantılara davet ederek, konuşurmak daha kolaydı sanki. Plevra Hastalıkları, Solunum Yetmezliği, Uyku Hastalıkları vb. kurslarını, zevkle çalışarak yaptığımızı hatırlıyorum. O zamanlar ör-

nek olarak İstanbul'da İstanbul Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Kliniği de böyle toplantılar yapıyordu. Ancak Hocamın aklında, aynı 'European Respiratory Society' gibi çalışan, ulusal boyutta ve farklı bir dernek modeli vardı. Bu düşüncesi belli bir zaman içerisinde Toraks Derneği'ni kuracak ekibi heyecanlandırarak, bir araya getirdi. Derneğin kurulma aşamasında hafta sonları Kliniğimizde ve Hocamızın Çankaya'daki evinde bir araya gelerek, yapılan birçok toplantı neticesinde, yeni Derneğin ilkeleri tespit ediliyordu. Bu toplantılara klinik ekibi olarak katılan bizler, Hocamın çok sevdiği ve misafirlerine ikram ettiği unutulmaz lezzette ayvalar eşliğinde, çok özel bir eğitim alıyorduk. İzmir'den Ülkü Bayındır, Atilla Akkoçlu, E.Sabri Uçan, İstanbul'dan Tuğrul Çavdar, Feyza Erkan, Adana'dan Ali Kocabaş, Gazi Üniversitesi'nden Numan Ekim ve Haluk Türktaş, Kayseri'den Mustafa Özemesi, Samsun'dan Levent Erkan, Gaziantep'ten Erhan İkinci, GATA'dan Hayati Bilgiç bu ekibin önemli isimleriydi. Kliniklerin gençleri olan bizler (Orhan Arseven, Levent Tabak, Arif Çımrın, Şeref Özkara vd.) de, birbirimize giderek yaklaşıyorduk. Bu kardeşlik ideali ile kurulan Toraks Derneği'nin iki dönem başkanlığını yürüten Hocamız, sonra yerini Derneğin bayrağını daha ileri noktalara taşıyacak, gençlere bırakmıştır. Hocamız en son 6 Ekim 2011 tarihinde İstanbul'da yapılan Genişletilmiş Yönetim Kuruluna katılmış ve kısa bir konuşma ile Dernek çalışmalarına veda etmişti.

İnternet devrimi 1990'ların ortalarından itibaren özel ve mesleki yaşamlarımızı etkilemişti. Öncesinde yani 80'li yıllar ve 90'ların ilk yarısında, bu iletişimi haftada en az bir kez Hocamızın evinde akşam ailece toplanarak yapıyorduk. Bizler bir masa etrafında çalışırken (herkesin sorumlu olduğu araştırmalar ayırdı, ama görüşleri ortak olarak tartışıyorduk, yardımlaşıyorduk, makalelerde isimlerimiz yarar sırasına göre diziliyordu. Yani imece olarak çalışıyorduk, Hocamız bu şekilde çalışmanın yararına ve üre-

timi arttırdığına inanıyordu. Herhalde çok kardeşli ve fakir bir ailede büyümek, yeteneği doğrultusunda ilerlerken herkese yardımcı olmak, herkesi eşit ve saygıdeğer bulmak gibi karakterini oluşturan öğeler, çocukluğunda şekillenmişti. Daha sonra uzun süren Deniz subaylığı dönemi de, disiplin ve planlı yaşamayı eklemişti. Hocamızın hayata bakışı ve cumhuriyet ideallerine olan tam inancı, zannediyorum bu zeminde gelişmişti.

Burada aklıma gelen bir ufak anıyı da yazımı bitirirken sizlerle paylaşmak isterim. 1990'ların başında YÖK Başkanı İhsan Doğramacı, Tıp Fakültesi Dekanı (zannediyorum Doğan Taner Hoca) aracılığıyla, yurtdışında eğitim görmüş göğüs uzmanı bir yakınımı, acaba kliniğe alınabilir mi, diye İzzettin Hocaya göndermişti. Aslında efendi ve iyi eğitilmiş bir kişi olan bu meslektaşımız hakkındaki kararı Hocamız bizlere bıraktı. Ben yarın buradan

ayrılacağım, sizler kalacaksınız, kararı siz alın, ekip ruhunuz bozulmasın dedi. Herhalde gelen kişinin kendisinden ziyade, Doğramacı'nın tavassutuyla gelmesi de, kendisini biraz huzursuz etmişti. Neticede ekip olarak bizler de, düşündük taşındık ve bu kişinin daha hayatın başında, kendisi olarak gelip başurması yerine, o zamanın en güçlü kişisini arkasına alıp da gelmesi, bizlerin kararını olumsuz etkiledi. Bizler en başta Hocamız olmak üzere tüm ekip, bulunduğumuz yere hasbelkader, kendi yeteneklerimizle gelen kişilerdik. Hocamız da bunun üzerine, Dekana net olarak bölümün olumsuz kararını bildirdi. Enteresandır Doğramacı, istese belki zorlayabilirdi, zorlamadı, kararımızı kabul etti ve o arkadaş başka bir klinikte çalışmaya başladı, çok da başarılı ve sevilen bir kişi oldu. Bizler, sonra aramızda bu konuyu tartıştığımızda, o kişi direk aracısız olarak bize gelse, onu alabilirdik

diye düşünmüştük. Günümüzde ne yazık ki, bizim üniversitemiz de aralarında olmak üzere bir çok eğitim kurumunda, akademik kurulların artık çalışmadığını, rektörlerin siyasilerin oyuncağı olduğunu, biraz torpil bulan vasıfsız bir çok kişinin üniversite elemanı olduğunu görmek, inanıyorum bizler kadar, Hocamı da yattığı yerde üzüyordur.

Hocam emekli olduğunda da, çok sevdiği mesleğinden ve akademi dünyasından hiç kopmadı. Birkaç yıl özel olarak çalıştı, ama bu esnada hobisi olan tarih alanında birkaç kitap yazdı. Sonra zamanla aktif hasta muayenesini bırakarak, okuma, kitap yazma ve bahçesi ile uğraşmaya devam etti. Araştırmaya olan ilgisini hiç kaybetmedi. Sağlık sorunlarının bu uğraşlarını engellediği ana kadar, okumak, tabiat, dostları ve tabii ki ailesi kendisi için en önemli uğraşlarıydı. Hocam her zaman kalbimiz ve bilincimizde yaşayacaktır.

Professor Izzettin Baris - A Personal View

Gunnar Hillerdal

Professor, Department of Pulmonary Diseases, Karolinska Hospital, Stockholm, Sweden

Professor Y. Izzetin Baris was an excellent doctor and a world-renowned researcher in lung diseases, especially asbestos-related ones. I am very proud to be able to say that he was also a very old and good friend of mine.

After medical school and military service, he joined the Hacettepe University at the Department of Chest Medicine in 1969, where he started his research on asbestos-related diseases. His findings in the various villages of calcified plaques and mesotheliomas were published first in Turkish medical papers and then in international ones. In 1981, his study on erionite-related diseases in the village of Karain was published in one of the oldest and most famous of all the large medical papers, namely Lancet. His studies on environmental asbestos exposures were ground-breaking and resulted in similar findings in many parts of the world - Greece, Italy, New Caledonia, China, Australia, just to mention some of the more important ones.

He was thus a big name in the scientific world and his research in Turkey was all the time increasing. In 1980, I defended my dissertation on pleural plaques and asbestos in Sweden, and I sent a copy to all then well-known and famous asbestos researchers in the world. I got a friendly thank you from about half of them, a few wrote some encouraging words-but the world-famous professor Baris wrote a long letter and invited me to come to Turkey. Once I came to know him, I realized how typical of him this was-so positive, generous and interested in all other people. In 1981 he welcomed me in Ankara and drove me out to the villages with one of his sons. It was one of my most memorable trips.

Apart from being a great researcher, one of his greatest qualities was his ability to become friendly with and talk to anyone,

even the poorest and most un-educated villager, and his great empathy. I was very impressed by this and it was evident that he was most welcome and appreciated by everyone everywhere in those early days. In fact, during his research in the villages he treated not only the lung diseases but also took care of many small other ailments. We had long discussions on asbestos problems and I am very proud to actually have published some papers together with him.

His main interest in the scientific studies was not to publish his findings and become a famous scientist, but rather to try to help the villagers in their terrible problems. The world-wide interest in the studies he used as important arguments in his discussions with politicians and at least one village he managed to have moved to a safer spot, and the knowledge of the risks with white-washing houses or using erionite-containing rocks as a building material has certainly prevented a number of mesotheliomas. It is very sad that in the later years, he was accused of only doing studies to make money and become famous without any thoughts of the patients

- indeed, nothing could be further from the truth.

Another cooperation between Sweden and Turkey was a number of pupils to Baris, which we had the pleasure of seeing in Sweden for a longer or shorter time. You all know Fuat Kalyoncu, Mustafa Özesmi, and Muzaffer Metintas. They have contributed to both Swedish and Turkish

Professor Baris driving the car, which was given to him for research by UN, 1981.

Discussion with villagers. To the extreme right, Gunnar Hillerdal, and at his side making notices is Professor Baris. 1996.

Professor Baris's map of Karain, 1981. Every red dot is one case of mesothelioma.

pulmonary science and have participated in the remarkable progress of our speciality over the decades. Professor Baris was also very active in the Turkish Thoracic Society, so his contribution to this speciality in Turkey has been very important.

But professor Baris was also a great internationalist and he wanted to cooperate over all borders and had many international contacts. One of his achievements was the cooperation with the Greek pulmonary society. He felt that the animosity which unfortunately still occurs in some places between these two countries was most unhappy, and he invited the Greek professor Constantoupuolos to a Turkish meeting. Both Izzet and I were once invited to a meeting in Thessaloniki, where we together visited the birth-house of Kemal Ataturk.

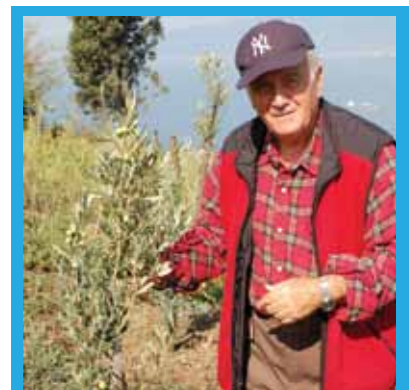
After his retirement he still worked as a doctor and every now and then we consulted each other over difficult cases. However, he spent more and more time with his garden and obviously enjoyed this.

I have had the pleasure to visit again and again Turkey and at

In the birth-house of Kemal Ataturk, Thessaloniki, Greece 1997.

most occasions I have met with Izzet, and every time was always as pleasant. The last time I saw him was in 2011, in Eskisehir at a mesothelioma meeting, and in Ankara in November the same year. He was the same wonderful man inside even if the outside was a little aged, and I had no idea that we should soon lose him forever. It is a great loss for Turkish science, but his legacy in Turkey and the world will last.

Professor Baris in his garden, 2006.

In Memory of Dr. Baris*

Toraks
Bülteni

| Michele Carbone

| This past week-end my friend Professor Izzettin Y Baris died in Turkey. Dr. Baris, as I called him, was one of the most exceptional individuals I had the privilege to meet. He made a real difference in the life of his patients, and he dedicated his life to improve the conditions of the cancer villages in Cappadocia: Karain, Sarihidir and Tuzkoy. What follows are few memories of my long association with him.

Dr. Baris invited me in November of 1997 to give the Keynote lecture at the Turkish Annual Lung Cancer Meeting. He was then the President of the Society and also the Director of Pulmonary Medicine at the University of Hacettepe, in Ankara. I told him, "Sure, I will come, but will you please take me to the Cancer villages?"

Baris had discovered in the 70s an epidemic of malignant mesothelioma in these villages where over 50% of all cancer deaths were and still are caused by mesothelioma. The "Major" of Karain had gone to Baris' office complaining of an epidemic of tuberculosis that was decimating his village and medicines would not help those who were sick. When Baris visited the villages-5 hours drive South of Ankara-and the patients, he realized that those people had instead mesothelioma. Thus, Baris discovered the most incredible cancer epidemic, or better epidemic, that has ever been described in medicine. No disease kills 50% of those who are exposed, even the infamous Spanish influenza, which killed "only" up to 20% of those that were exposed. Baris linked the epidemic to exposure to erionite, a type of mineral fiber more potent than asbestos in causing mesothelioma.

Baris expected me to be a senior old Professor; instead when we met, he was confronted with an athletic, long-haired, 37 year old "kid", and he did not quite know what to make of me. We went to his office. Baris sat behind his desk. Dr. Luciano Mutti, a mesothelioma expert from Italy, Baris' Assistant Professor Dr. Salih Emri, Dr. Umran Dogan, a mineralogist, a US reporter, Debbie Bookchin, and myself sat in front of him. As Baris was describing his experience of working with the villagers over the years, a man in his late 40s entered the room. The man knelt, said something, Baris touched his head, the man kissed the hand of Dr. Baris, thanked Baris and walked out. We were speechless, and I asked what was that about? "He is one of my Associate Professors, he asked permission to leave at 4:30 pm for a family emergency and I said he could go," was Baris's reply.

That episode tells better than anything the world in which Baris lived. He was the Professor, a famous Professor, and those around him respected him, loved him and feared him: as one of his assistant professors told me, if Professor Baris says it's raining, it's raining, no matter if in fact sun is shining. Well, I had left Italy to go the US, because I did not like the "Herr" Professor attitude of the Italian Academia, how could I possibly go along with someone who appeared to represent exactly what I did not like of Italian Academia?

The next day we went to Karain, Tuzkoy and Sarihidir, Baris introduced me to the villagers, we saw several patients, a woman who was dying of mesothelioma in Tuzkoy, a man in Sarihidir. The patients had horrible pain, Turkish law allowed

only patients to pick up prescription for morphine, they could not delegate family members. Patients were too sick to travel to the pharmacy, hours away, and so had no effective way to control pain. Thanks to Baris, we changed that, and convinced the Turkish Ministry of Health to modify the law so that patients could delegate family members to pick up medicines, including morphine.

Baris was very assertive, there was only one opinion, his opinion, and nobody could challenge it. I realized

Carbone left, Baris, right, Tuzkoy November 1997

Karain cemetery. Baris next to the tomb of one of his mesothelioma patients. April 2005

The Red River, Trout Restaurant. From left, Carbone, Baris and Dr. Steele, Prof of Mineralogy, U Chicago. September 2006

* <http://blog.curemeso.org> _ (October 2, 2013)

Our office in Tuzkoy, old village. April 2006.

Tuzkoy. April 2006. Our "office". Baris talking to a patient.

Sarihidir. Reviewing the X-Rays of a mesothelioma patient. April 2006

his Assistant Professor was right, if Baris says it rains, it rains. I could not stand that, and I argued with him about almost everything. I told him I did not buy his hypothesis that the epidemic was caused only by erionite exposure. It had to be something else in addition to erionite. He told me I was a fool.

I went back to America, assembled a team and studied the Cappadocia epidemic on my own, with the help of some locals I had met during my visit, and the "secret" help of some of Baris colleagues. In 2001, I published a paper in *The Lancet* in which I reported that susceptibility to mesothelioma was genetically transmitted, autosomal dominant. Before publishing the paper, as a courtesy, I sent a copy to Dr. Baris. Soon after I got an email from Baris, "I read your paper, I do not believe your data, I think your pedigrees [genealogies] are wrong, please send them to me I will double check myself." I sent him the pedigrees. A few weeks later I got an email back from Baris: "I checked, except for 2 minor mistakes the pedigrees are correct, therefore now I agree with you". That was unexpected! I was totally wrong about this man, this old Professor had gone himself to the villages, spent weeks there, to check my data and now he was accepting a point of view diametrically different than his. It takes a special man to do so, a strong and, as Baris said, "honest man", to change his mind because of the facts he is confronted with.

Soon after, I was invited again to speak at the Turkish lung cancer society, there was now a new President and Baris was retired from the University. I did not expect or plan to see

Baris. The meeting was in Istanbul, and Baris was living in Ankara and was not on the speakers list. I had just started my presentation, several hundred people were in attendance, when Baris, unexpectedly, entered the room and started walking down the aisle. Dr. Baris is here! Everybody in the room stood up and turned around, the meeting organizer ran up the aisle to escort Dr. Baris. I stopped talking: I have given speeches all over the world, I have never seen such an amount of respect. Baris walked down the aisle, sat straight in front of me, first row, and I resumed my talk. He had driven that morning all the way from Ankara to listen to my talk. My presentation had several slides of him, me and him at the villages, about his great work, etc. (see attached power point). He was pleased and walked out of the room as soon as I finished my speech and was surrounded by a crowd. I walked out too, and Isa Duru, the pharmacist who was born in Karain, a good friend of Dr. Baris who had travelled with him to Istanbul, and who would in subsequent years play an important role in our research in Cappadocia, came up to me and start arguing. Isa said that "there is no genetic cause of mesothelioma in Cappadocia, you are wrong. Some people have a weaker immune system and are more susceptible than others to erionite, this is why some families have more mesothelioma, but there is no genetic "defect". I realized we were in agreement and I was just using the wrong words. I told Isa, you are right some people are more susceptible than others, maybe because their immune system is not as strong. Baris came up to us, pointing at me said "Isa, he is

a honest man", then he looked at me and said "Isa is a honest man. The 3 of us will work together". And we did.

Now Baris allowed me to disagree with him, actually he seemed to enjoy it, he started studying genetics and we discussed for hours different hypotheses and possibilities. He told me he was retired, he had time available and he was going to work with me to find the mesothelioma gene to save "his" people from mesothelioma. Later he complained he was getting too old for it. Baris actually did not know the year he was born but during one of our long trips from Ankara to Cappadocia he estimated he had to be born sometimes in the late 1920s. He said I needed a younger collaborator, someone who had the energy he used to have: I told him I need another Baris, please find me someone like you and I will gladly work with him. "God lost the mold he used when he made me. He does no longer make people like me". Laughing he told me that many times; I completely agreed, so I kept working with him.

I submitted-and won-a PO1 grant to the NCI to identify the mesothelioma gene and conduct some of the studies in Cappadocia, with Baris. Since he was retired and foreign, I had to include him in the grant as a "consultant", and to "convince" the reviewers the collaboration was real I had to pay him. Baris had never charged a villager or a mesothelioma patients, he treated them for free, actually often gave them money to help them out and to buy medicines. So when I told him I was going to pay him he was upset. "How can I take money to help my

Our office in Sarihidir:
interviewing a mesothelioma
patient. 2006

own people? This is my own blood, these are Turkish people, how can I get paid by Americans to do my duty to my country? This is a shame!” I explained him that unless I put his time and effort on the grant and paid him, the reviewers would have never believed he actually worked on the grant with me and we would decrease the probabilities of winning the grant. “We are physicians, our duty is to help people, how can I charge to help someone who needs my help? Who are these reviewers? Don’t they have any honor or dignity?” and so on and on. Eventually we agreed that I would pay him \$10,000 dollars and he would use the money to help the villagers. And he did! He paid to pave the road that brings to one of the mesothelioma villages, to repair schools and houses, to help patients, to buy medicines, he bought books and toys for kids, etc. etc. And he told me, many times “I hope God will forgive me for taking this money from you, this is a shame, but I am using all of it to help the villagers”. In fact he spent much more than we paid him to help the villagers! And he spent many more hours working in the villages than he ever charged to the grant.

Over dinner, under the stars of Cappadocia, we discussed the destiny of those kids who were being raised in these villages full of erionite, what a horrible destiny was ahead of them. We were in a restaurant near Sarihidir, next to the red river: they raise trout, and they will catch one in front of you and cook it. Delicious. It was Baris preferred restaurant.

One guy at the table had a cousin who worked for the Ministry of Health, we decided to ask for an appointment with the Ministry and try to convince him to build a new village free of erionite. Thanks to the “cousin” we got an appointment for the following week. I postponed my return flight to the US and a week later I was in the Ministry of Health office together with Baris and with other 40 or so people all of them asking for different favors. We were 4th in line, and we had not prepared a speech, we knew what we wanted but we were totally unprepared. As we were summoned in front of the Ministry, Baris told me, you talk, you are a foreigner Professor and if you talk maybe he will listen to you more than to me. So Baris introduced me to the Minister-no idea what he said since he spoke in Turkish – and then he asked me to talk. I told the Ministry about the plague in the villages, about saving future generations from a horrible death from mesothelioma, and asked him to build a new village with brick and cement and move the villagers there so that they would not breathe erionite and would not get cancer (my hypothesis was that a combination of genetic predisposition and exposure to erionite caused mesothelioma, removing erionite should be sufficient to prevent mesothelioma). The Minister said only one word: Yes. He shook my hand and we were asked to leave as the next person in line had already come up to talk to the Ministry. We walked out of there thinking we had wasted our time.

When I came back a year later, Baris was all smiles, and they told me they had a surprise for me. A government blue jeep drove us to the villages, it was me, Baris, a Turkish journalist and a representative of the Ministry of Health. When we arrived in Tuzkoy the new village had been built: over 300 new homes. Today the villagers of Tuzkoy the largest of the mesothelioma villages enjoy living in the new homes, a few miles from “old” Tuzkoy but enough to protect them from erionite exposure. (See Carbone M et al., Nature Rev

Old Sarihidir

The new village of Tuzkoy

Tuzkoy

Cancer 2007, attached). Moreover, thanks to Dr. Murat Tuncer, then a Professor and now Rector at Hacettepe University and then Director of Cancer Control at the Turkish Ministry of Health, a clinic was built in Tuzkoy to help all villagers and especially mesothelioma patients (see attached power point-PowerPoint).

Some envious people criticized Baris and the government on Turkish National TV for having moved the village in too close proximity of “old” Tuzkoy, and so, they said, people are still exposed to erionite. Baris was disgusted, “Why people can only criticize and can never do something useful”? I told him not to worry we would have proven them wrong. So, with approval from Dr Tuncer, I invited to Cappadocia Aubrey Miller and his team from the Environmental Protection Agency (EPA) and in April of 2008 we spent 2 weeks

sampling the air in Old Tuzkoy and new Tuzkoy and in other villages, to compare air concentrations. Baris and I published the paper in 2011 (Carbone M. et al., Proc Natl Aca Sci USA, attached) showing that by moving the village air concentrations had dropped by over 1000 folds, within ranges considered “background” exposure if those were asbestos fibers in the air in the US. In short, Baris’s persistence and the courageous support of the Turkish Ministry of Health had, by building a new village, almost completely eliminated erionite exposure, probably saving thousand of future lives to mesothelioma. All those kids who are now playing in the streets of Tuzkoy will probably never know that Baris and the Turkish government saved them from a horrible death.

And what about the gene? We found it, too. But because of the difficulty in studying DNAs from Turkey, we isolated it from members of US families who experience a similar high incidence of mesothelioma. The gene, called BAP1 causes a novel cancer syndrome, with very high prevalence of mesothelioma, eye melanoma, and other cancers (Car-

Aug 15, 07 meeting in Honolulu with Dr.Tuncer to plan the health center.
April 2008 meeting in Tuzkoy: Health Center is ready.

bone et al., Nat Rev Cancer 2013). However, by the time we discovered the gene, Dr. Baris was too ill to participate in the final stages of the research.

So when a couple of hours ago, I heard that Dr Baris died, I had mixed feelings, I was sorry he died and yet I was relieved he would no longer suffer. I lost a friend, the world lost a great man and a great physician. He loved his country and his people and he honored his country in every aspect of his life. Honor and duty to his country was what motivated him and made him drive 10 hours a day back and forth to the villages even

when he was in his 80s. When he introduced someone to me he would –sometimes –add: “He is an honest man”. That was the greatest compliment from Baris, and it was not an easy compliment to earn. Dr. Baris was the most “honest man” of us all.

Two papers co-authored with Dr. Baris:

Erionite exposure in North Dakota and Turkish villages with mesothelioma.

A mesothelioma epidemic in Cappadocia: scientific developments and unexpected social outcomes.

Michele Carbone, M.D., Ph.D. is a Professor of Pathology and the Director of the University of Hawaii Cancer Center, a National Cancer Institute designated Consortium Cancer Center affiliated to the University of Hawaii – Manoa.

He received his MD and Ph.D. from the Medical School of Rome “La Sapienza”. He is board certified in Anatomic Pathology in both, Italy and US. He came to the US in 1986 as a recipient of a Fogarty Fellow Award and worked in the Viral Pathogenesis section at the National Institutes of Health in Bethesda MD until 1994.

He moved to the University of Chicago in 1994 and in 1997 moved to the Cancer Center of the Loyola University of Chicago where he was a Professor of Pathology and the Director of Thoracic Oncology. In June of 2006, he left Loyola to join the University of Hawaii. Dr. Carbone has published over 150 peer-reviewed papers: most of them deal with the pathogenesis of mesothelioma.

Dr. Carbone has the honorary title of Knight of Italy that he received in 2003 for his achievements in Science and Medicine.

Carbone and Baris in the new village of Tuzkoy. April 2006

2006 Carbone and Baris in “old Tuzkoy”, in the background the new village

2006 Carbone and Baris in “old Tuzkoy”, in the background the new village

Deniz Kuvvetlerinden emekli olduktan sonra Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalında Göğüs Hastalıkları Bölümünü kurmak üzere gelen sayın hocam Prof. Dr. Y. İzzettin Barış ile İç Hastalıkları ihtisasımın son 3 ayında birlikte çalıştım. Askerlik görevimden sonra 1972 yılında Göğüs Hastalıkları ihtisasına başladım. O dönemde Bölümde fakülte ve ihtisas arkadaşım Dr. Mustafa Özemesmi vardı. Sayın hocam ile çalışmaktan büyük zevk alıyorduk. Çünkü arkadaş gibiydik. Devamlı olarak bize yardımcı oluyor ve en iyi şekilde yetişebilmemiz için gayret ediyordu. Hastalara karşı da sevecen ve sempatik davranışları nedeniyle çok sevilirdi. Yatan ve poliklinik hastalarının bekletilmemesinden hoşlanmadığı için biz de hasta-yoğun çalışıyorduk. Öğrencilerle de arası son derece iyi idi. Yaptığımız önemli işlerden biri de hastane dışında araştırmalara gitmekti. Genellikle hafta sonlarında çoğu kez de hep birlikte İl, ilçe ve köylere gidiyor, muayeneler, solunum fonksiyon testleri yapıyor, akciğer filmleri alınıyor, filmlerin banyoları yapıyor, hastalıklı olanlara tedavi veriliyor ve önemli olanlar hastaneye çağrılıyordu. Her araştırma bizler ve teknisyen arkadaşlar için bir eğlence havasında geçiyordu. İlk kez 1973 yılında Eskişehir-Mihalıççık'tan başladığımız küçük boyutlu araştırmaların boyutu daha sonra Nevşehir'de iyice büyüdü. 1975 de başladığımız Nevşehir araştırması çok az da olsa hala devam etmektedir. Bu araştırma 1980li yıllarda

Hepsine tabii ki bizlerin katkısı vardır, fakat hemen hepsine bizzat katkısı olan ve en büyük organizatör sayın hocamız Dr. Barış'tır.

Dünya Sağlık Örgütünün de ilgisini çekmiş ve onlarla da 4-5 yıl beraber çalışılmıştır. Bu çalışmanın bize ve ülkemize yararı büyük olmuştur. Şimdi geriye baktığımızda Anadolu'nun 100 den çok il, ilçe ve köylerinde çalıştığımızı ve bunların hemen hepsini yayınlamış olduğumuzu görüyoruz. Bunların hepsine tabii ki bizlerin katkısı vardır, fakat hemen hepsine bizzat katkısı olan ve en büyük organizatör sayın hocamız Dr. Barış'tır.

Yaptığımız araştırmaların her zaman planladığımız gibi olmadığını anlatmak için hocam ile gittiğimiz bir projemizden söz etmek istiyorum.

1. Elazığ'ın Maden ilçesinden gelen hastalarda asbeste bağlı plevra ve akciğer hastalıklarının sıklığı nedeniyle 1973 yılında planladığımız araştırma için Verem Savaş Müdürlüğünden şoförü ile birlikte gezici bir röntgen aracı temin edildi ve Elazığ'da bizi beklemesi tembih edilerek gönderildi. Cumartesi günü erken bir saatte hocamın arabası ile ben ve hocam Elazığ'a (750 km) gitmek üzere yola çıktık. Malatya'da Verem Savaş Dispanserinde bizi bekleyen görevlilerden 1960'lı yıllarda Verem taramalarında çekilen yaklaşık 30.000 mikrofilmi, ertesi gün geri vermek üzere aldık. Elazığ'a geldiğimizde yağın aşırı yağmur ve sel nedeni ile nehir ke-

narından geçen yolların yer yer kaybolmuş olduğunu gördük. Kara Yollarının yol açmak için dağdan yol açmakta olduğu söylendi. O tarafa giden arabaların arkasına takılarak dağa doğru tırmanmaya başladık. Yol dar ve çamurdu. Bir ara hocam karşıdan bir araba gelse ne yaparız diye sordu. Az geçmeden karşıdan kocaman bir greyder ortaya çıktı ve durdu. Greyder hızını bile kesmeden bize yakın sağ taraftaki yamaca tırmanarak hemen yanımızdan aynı hızla geçip gitti. Büyük birer nefes aldık. Yola devam ederken trafik durdu. Arabaların bir kısmı da geri dönmeye başladı. Hava da kararıyordu. Arabadan inemiyorduk çünkü ayakta duramaz çamura gömülüydük. Bizde geri dönmeye karar verdik. Fakat önümüzdeki arabaların geri manevra yaparken arka taraflarının uçurum tarafına sarkması korkutucu oluyordu. Biz de kazasız belasız döndükten sonra Malatya'ya geldik ve bir otel odasına yerleştik. O gece 24'e kadar ben ve sabaha kadar da hocam mikrofilmleri okuduk. Sabah yolun açılmasının mümkün olmadığı anlaşıldığı için filmler geri teslim edildi, Röntgen arabası şoförüne gerekli talimatlar verildikten sonra Ankara'ya döndük.

Sayın rahmetli hocamızı her zaman saygı ile anacağız.

İstanbul Tıp Fakültesinde edindiğim bilgilerle Hacettepe Tıp Fakültesi İç Hastalıkları asistanlık sınavını kazanabildim. Medikal dergi nedir? yenilikler nereden öğrenilir? Bilmeden; Kendi başıma anamnez ve fizik muayene ile öntanı koyup, doğrularak tedavi uygulamadan diploma aldım.

Tıbbi dergi, index medicus, current content'le Hacettepe'de karşılaştım. Yerleşmiş bilgilerin kitaplarda, yeni bilgilerin dergilerde bulunduğunu; güncellerin bilimsel toplantılarda olduğunu orada öğrendim. Lakin, bölüm içi eğitim haricinde, diğer bir kuruluştaki çalışmadım; eğitim almadım. Ulusal-uluslar arası toplantı yada kongrelere katılmadım. Tezim dışında bir araştırma ve yayın yapmadan iç hastalıkları uzmanı oldum. Bunların hepsini bana Sayın Hocam Prof. Dr. Yusuf İzzettin Barış Göğüs Hastalıkları Uzmanlığım süresince uygulatarak öğretti.

İzzet abi ile (böyle hitap etmemi istedi) 1969'da göğüs hastalıkları rotasyonuna başladığımda tanıştım. İç hastalıkları uzmanlığımı alır almaz, İzzet abi'nin yönetiminde göğüs hastalıkları uzmanlığına başladım.

Hacettepe'ki öğretim üyelerimiz (hocam diye hitap etmemizi istemezler isimleriyle hitap ettirirlerdi) Türkiye'deki eğitimlerini ABD de çalışarak geliştirmişlerdi. Ülkemizdeki Tıp eğitimi ve uygulamasını ABD ile karşılaştırarak farklılıkları vurgulayan; oradaki eğitim ve uygulamaları ülkemizde de yerleştirmek hevesiyle ve şevkle çalışan kimselerdi. İstanbul ve Ankara Tıp Fakülteleri Hacettepe'yi tecrübesiz, şımarık, sadece tıbbi bilgiye dayalı klinik

tecrübesi olmayan bir fakülte olarak niteliyorlardı. Benim gibi İstanbul yada Ankara eğitimi asistanlar iki arada bir derecede kalıyorduk. İtiraf etmeliyim ki Hacettepeli olmakla bizlerde de kendini beğenmişlik vardı.

İzzet abi de Türkiye'de yetişmiş Gülhane Tıp Akademisi'nde uzman olmuştu. Bu nedenle Hacettepe'ye uyumda zorlanıyordu. Hacettepe'li-ler de bu askeri tıplı öğretim üyesini kabullenmek istemiyorlardı, zaman zaman İzzet abiyi örselediler. Ancak eşsiz hocamız Prof. Dr. Şeref Zileli devamlı destekliyor ve moral veriyordu. Bu zorluklar bir yana, Hacettepe'de Göğüs Hastalıklarının ismi var kendi yok. İzzet abiyile aynı odayı paylaşıyoruz.

Kendisinin getirdiği bir portable bronkoskop, kötü bir optik ve tek bir biyopsi pensi var. Endoskopi odamız yok. Nerede bir boş oda bulduk orada endoskopi yapıyoruz. Daha önce kısa bir süre Hacettepe'de göğüsçü olarak çalışan Dr. Turgut Altuğ'un getirdiği Collins marka solunum fonksiyon testleri aletleri ambalajı açılmamış olarak depoda duruyor. Yer yok, kullanmasını bilen yok. Co-omre'nun solunum fizyolojisi kitabını verdi; bunu hatim et dedi. Beni iki ay Gülhane Tıp Akademisi'ne Dr. Oktay Özkarakaş'ın yanına gönderdi. İki ay da Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne, Prof. Dr. Türkan Akyol'un laboratuvarına. Döndüğümde 4.katta bir yer edinip endoskopi ve solunum fonksiyon testleri, kan gazları ölçümüne başladık. Bir de teknisyen yetiştirdik. Aynı katta yemekhane yanında bir salonu kontraplaklarla bölüp İzzet abi ve bana birer oda yaptılar. İyi kötü bir Gö-

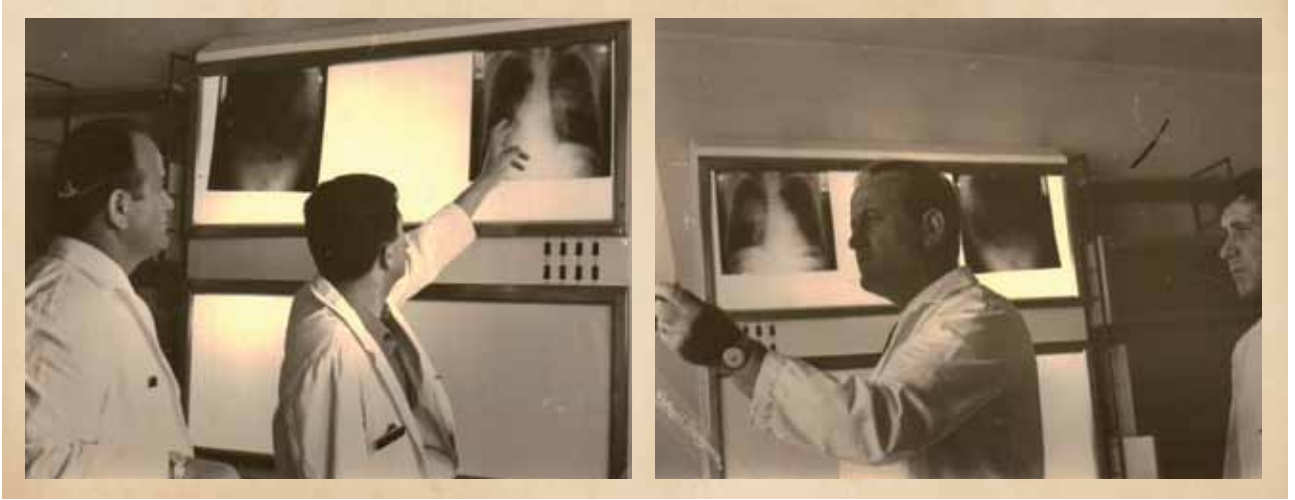
ğüs Hastalıkları Seksiyonu olduk. Bu arada, İzzet abi kendisini kanıtlıyordu. O zamanın büyük hocasının romatoit artrit olarak tedavi ettiği vakanın sarkoidozun akut formu Löfgreen Sendromu olduğunu kabul ettirdi.

Ülkemizde tüberküloz çok. Bu hastanede tbc yatağı yok. Tüberküloz görmeden bilmeden Göğüs Hastalıkları Uzman'lığı olmaz deyip; Atatürk Sanatoryumu'na Dr. Tahsin Fıratlı'nın yanına gönderildim. Çok yararlandım. O zamanlar gerçekten çok kuvvetli bir kadro vardı ve konseyleri çok öğreticiydi. Döndüğümde günümüzde genetik öğrenmeden olmaz deyip Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Dr. Bekir Şaylı'nın Genetik Kursu'na gönderdi.

Bu sırada doçentlik sınavına hazırlanıyordu. Akşamları birlikte Sedat Törel'den İngilizce dersleri alıyoruz.

Sadece gördüğümüz hastalar yetişmene yetersiz olur. Daha çok hasta görmeyi, takipleri nasıl yapılmış bilmen gerek deyip arşiv çalışmalarını veriyordu. Vakit bulduğumda arşivdeydim. Milier tbc, çocuk tbc, organ tüberkülozu vs. veri topluyor film tartışıyoruz.

Üniversite sadece klinikle olmaz, deneysel çalışman gerekli. Bir arı balı zehirlenmesi vakası ile ilgili çalışıyoruz. Hastanın yediği arı balını fareler ve sıçanların miğdesine vererek, EKG'lerini alıyorum. Sadece in-vivo olmaz in-vitro da gerekli. Farmakoloji departmanında organ banyosunda kalp kası üzerine andromedotoksin (Gryanatoksin II) içeren balın etkisini araştırıyoruz. Köpeklerde tantalum ve tantalupentoksit ile bronkografi yapıyoruz. Filimlerdeki görüntü kalitesini, uygulama sonrası günlerde akciğer dokusundaki mikroskopik ve elektrotomikroskopik değişiklikleri çalışıyoruz..

Göğüs hastalıkları demek çevre ve meslek demektir. Sahada çalışmadan mesleki ve çevresel etkinin sonuçlarını bilemezsin. Bira fabrikasında çalışıyoruz. Cumartesi, Pazar kendi arabalarımız ile Mihaliçcik, Karain'e gidip ev ev dolaşılıyor, krom madeni, asbest değirmenleri, çanak-çömlek yapım atölyelerini görüyor örnekler alıyoruz. Karain'de hastaları muayene ediyor, plörezililerden plevra biyopsisi alıyoruz. Çevreden minerolojik çalışmalar için örnek

topluyoruz. Verem Savaş'tan temin ettiğimiz mikrofilimleri okuyup değerlendiriyoruz.

Bu çalışmalardan bitenler Ankara Tüberküloz ve Toraks Derneği aylık toplantılarında tebliğ ediyor, İstanbul'da Türk Tıp Cemiyeti'nde sunuyoruz. Ulusal Tüberküloz ve Göğüs Hastalıkları kongrelerine katılıyoruz. Mamak Askeri Foto Film Merkezi'nde Pickwikiyan (Sleep Apne) hastasının apnelerini ve hormonalalarını kaydetmek için geceleri çalışıyoruz. Bir yılda 24 yazımız yayımlanıyor.

Bir eksiğin kaldı, yurtdışı tecrübesi. Onun için seni İngiltere'ye Dr. Crafton'un yanına yollayacağım dedi. Eşim yedi aylık hamile, askerlikten yeni döndüm. Bu ayrılığı göze alamadım. Bu bursla M.Artvinli'yi gönderdi. A.Şahin askerlikten döndüğünde başlayacak.

Ne diyeyim, nazara geldik heralde . 1975 Nisan ayında İzzet abiyle ters düştük, 5 Mayıs'ta bir kelime almanca bilmeden herhangi bir iş ayarlamadan ver elini Almana.

Kadere bak İzzet abinin benim için isteyip, benim reddettiğim yurt dışı deneyimini yine İzzet abi sayesinde edindim. Onunla kavga etmek bile benim yararına oldu. Böyle bir hocaydı işte...

Haberleşiyoruz. Mektuplarında devamlı ülkeye dönmemi ve üniversitede çalışmamı istiyor. Rahmetli Prof.Dr. Farabi Dora'nın Alman

hanımı çalıştığım yere yakın bir şehirdenmiş. İzzet abi Dr.Dora'dan benimle konuşup Hacettepe'ye gelmeyecekse hiç olmazsa Kayseri'de yeni kurulan Gevher Nesibe Tıp Fakültesine gitmem için ikna etmesini istemiş. Beni razı etti.

1978 Eylül'ünde H.Ü. Kayseri Gevher Nesibe Tıp Fakültesinde Öğretim Görevlisi olarak işe başladım. Çok iyi etmişim. Sağol İzzet abi dedim.

Vefatına kadar da abi kardeş ilişkimiz devam etti.

Daima kendini yenilemiş, öğrendiğini paylaşmış ve yaymıştır. Ne zaman ziyaretine gitsem mutlaka birşeyler öğrendim. İmrenilecek bir aileye sahipti. Asistanları çocukları gibiydi. Okuduğu öğrendiği herşeyi bazen yazılı olarak elimize verir, hemen araştırmaya başlardık. Şok akciğeri, uyku, asbest, zeolite, biyoması ülkemize, erioniti de dünyaya tanıtan odur. Ülkemizdeki tüm göğüs hastalığı ile ilgili kurumlarla iyi geçinmiştir. Türk Toraks Derneği'mizin kurucu başkanıdır. Bu mesleki çalışmalarını arasında çok sayıda İngilizce ve Türkçe medikal ve paramedikal kitaplar yayınlamıştır. "Boynuz kulağı geçer" derler ya bu İzzet abi için geçerli değildir.

Nurlar içinde yat İzzet abi. Mekanın cennet olsun sayın hocam Prof. Dr.Yusuf İzzettin Barış.

Saygı ve minnetlerimle,

Herkes kalbindekileri sözlere dökemez. Ben de edebiyat fukaralarından biriyim. Düşündüğüm İzzet Barış'ı anlatmaya çalışacağım. Ne kadar büyük bir insan olduğunu anlatabilsem ne mutlu bana.

Asıl ismi Yusuf İzzettin Barış'tır. Fakat kendisi İzzet Barış ismiyle bilinmektedir. 1969 yılında başladığım Hacettepe'de İç Hastalıkları Anabilim Dalı'na askerlikten ayrılma bir Göğüs Hastalıkları uzmanının atandığını öğrendik. Geldiğinde yaşı 40 dolaylardaydı. Göğüs hastalıkları uzmanı olarak geldiği Hacettepe İç Hastalıkları Anabilim Dalı'nda, Göğüs Hastalıkları Bölümü'nü kurdu. Farklı bir camiadan geldiği için başlangıçta, Hacettepe'ye adaptasyon süreci geçirdi. Hacettepe'den önceki hayatındaki farklı hiyerarşik yapı, farklı davranış biçimleri, kurumsal yapıdaki fark, başlangıçtaki adaptasyon süreci için zor bir dönem oluşturmaktaydı.

Ülkemizde o dönemde, İç Hastalıkları ile Göğüs Hastalıkları arasında Avrupa Birliği'nin kabul ettiği entegrasyon anlayışı yoktu. Hala bu entegrasyonun hangi ölçülerde gerçekleştiğini bilmiyorum. Günümüzde Avrupa Birliği'nin kabul ettiği eğitim standartları ve süreçlerinin, hala ülkemizde yeterli ölçülerde uygulanmadığını düşünüyorum. Ek olarak o dönemde, Hacettepe'de şartlar daha da farklıydı. İç Hastalıkları; Hematoloji, Endokrinoloji, Gastroenteroloji ve Kardiyoloji bölümlerinden oluşmaktaydı. Bunlar, hem alt dalları temsil etmekte hem de Genel Dahiliye bölümü olarak çalışmaktaydı. Var olmayan alt dalların işlevleri, var olan dalların öğretim elemanları tarafından yürü-

tölmekteydi. İç Hastalıkları-Göğüs hastalıkları entegrasyon eksikliğine ek olarak, Hacettepe'deki İç Hastalıkları uygulamaları ve alt dallardaki farklar ve İç hastalıkları ile birlikte çalışma şartları, dışarıdan gelen bir uzmanın adaptasyon sürecindeki karşılaşacağı zorlukların tamamı değildi. Hacettepe'de çalışan öğretim üyeleri ve öğretim görevlilerinin önemli bölümü Amerika'da eğitim görmüşler ve orada edindikleri deneyim ve alışkanlıklarını kısmen de olsa sürdürmekteydiler. Farklı bir eğitim sürecinden geçmiş, farklı davranış biçimlerine alışmış bir uzmanın adaptasyonu oldukça zordu. İzzet Beyin Hacettepe'ye başladığı dönemin kısa bir özeti bu şekildeydi.

İlk dönemlerinde, İzzet beyin diğer Öğretim Üyelerininkinden farklı davranış ve uygulamaları vardı. Bu farklar adaptasyon süreci ile zamanla rayına oturdu. Hacettepe'ye adaptasyonunu kolaylaştıran nedenlerden ikisi önemlidir. İlki, İzzet bey başladıktan kısa bir süre sonra, Hacettepe'deki İç Hastalıkları eğitim sürecini tamamlayarak uzman olan sayın Mustafa Artvinli ve sayın Mustafa Özesmi ile birlikte çalışmaya başlamasıdır. Her ikisi de Hacettepe kültürünü ve eğitim sistemini özümstedikleri için İzzet Beye çok yardımcı olmuşlardır. Bilindiği gibi teorik eğitim ve uygulamaların çoğu, doğrudan öğrenciler ve araştırma görevlileri iledir. Hocam, her iki kesimle de sıcak ve yakın ilişkiler kurdu. Konsültasyon notlarını daktilosunda yazardı. Araştırma görevlileri ve öğrenciler diğer öğretim üyelerinden farklı olarak, onun odasına rahatça girer, sorunlarını çekinmeden, kendisine akta-

rırlardı. Kendisine en çok, standart akciğer grafleri sorulur, o da filmde gördüğü anormallikleri onlara açıklardı. Çok pratik bir insandı. Sorunları hemen ve çabuk çözüme kavuşturmayı seçer, işi uzatmazdı. Davranışları ve kurduğu ilişkiler özellikle araştırma görevlileri ile yaklaşması, kendisine ve Göğüs Hastalıkları'na sempatiyi arttırmaya başlamıştı. Kişilik yapısı ve yukarıda kısmen kısa bir şekilde açıklamaya çalıştığım nedenler adaptasyon sürecini hızlandırmıştır. Kısa bir süre sonra Doçent oldu.

İzzet beyle yakınlığım Göğüs Hastalıkları rotasyonu ile başladı. Öncesinde zaten tanıyordum. İhtisas sürem sonuna yaklaştığım için teze ihtiyacım vardı. Tez konusunu, sempati duyduğum Göğüs Hastalıkları'ndan almak istedim. Kendisine söylediğimde olumlu karşıladi. O dönemde, ticari olarak asbest çıkarılan ve işlenen Mihaliççık köylerinin mikrofilm taramalarında yüksek oranda kalsifiye plevral plaklar saptanmıştı. Bu köylerde tarama yapılacaktı ve buradan tez konusu çıkacaktı. Ekip olarak bu köylerin taramasını yaptık. Bu çalışma, ihtiyacı olan başka bir dönem arkadaşım tarafından tez yapıldı. Ben sonra, güvercin besleyenlerdeki hipersensitivite pnömonisi'ni tez yaptım. Bu tezin hazırlanması ve yazımındaki yardımları için kendisine birçok başka konuda olduğum gibi, şükran borcum bulunmaktadır.

Göğüs Hastalıkları rotasyonunu tamamlamama rağmen orası benim ikinci evim gibi olmuştu. Yakınlık sadece İzzet beyle değil, orada çalışanların hepsiyleydi. İhtisas bitince Kıbrıs çıkarması dönemini içine alan

20 aylık askerlik görevime başlamadan ve biterken kendisinden beraber çalışma teklifini aldım. Kabul ederek askerlik sonrası Göğüs Hastalıkları ekibine katıldım. Askerlik döneminde, ekibin Türkiye'deki kırsal kesimde çevresel asbest teması ile gelişen hastalıklar konusunda araştırma ve çalışmaları devam etmekteydi. Dönüşte bunlara ben de katıldım. Nevşehir Karain köyünde plevral mezotelyoma oranı çok yüksekti. Bu köye çeşitli kereler gitmemize ve örnekler toplamamıza rağmen, bu örneklerin hiç birinde asbest gösteremedik. Nedenin asbest teması olmasını bekliyorduk. Daha sonra çevresel asbest teması ile gelişen hastalıkların bulunduğu birçok köyde değişik ekiplerle çalışmalar yapıldı. Nevşehir bölgesinde Karain'e, zamanla aynı probleme sahip Tuzköy ve Sarılıdır köyleri de katıldı. Sarılıdır köyünün zarar gördüğü Kızılırmak

nehri taşkımindan korunmak için nehrin diğer tarafına taşınmasından sonraki jenerasyon, bu sorundan kurtulmuştu. Karain ve Tuzköy'ün yerleşim yerlerinin değiştirilmesi için çok büyük emek sarfetmiştir. Yıllar süren araştırmalar ve çabalar sonunda Nevşehir yöresinde problemin yine silikat grubuna bağlı bir zeolit olan erionit temasından kaynaklandığı, Nevşehir dışındaki kırsal yörelerdeki sorunun beyaz toprakta kontamine bulunan asbest (tremolit) ten kaynaklandığı gösterildi.

Lifsel yapıdaki silikat grubu minerallerle çevresel temas sonucu gelişen hastalıklarla ilgili Hacettepe Göğüs Hastalıkları'nda yapılan bütün çalışmaların başından yayınlanmasına kadar İzzet bey, kısaca A'sından Z'sine kadar her safhasının lideri, planlayıcısı ve yürütücüsüdür. Çok büyük emeği vardır. Bu

çalışmaları ile bilim dünyasında ayrıcalıklı bir yere sahiptir.

Yukarıda İzzet beyin 40 yaşından sonraki hayatının akışında hangi şartlarda nasıl bir gelişim gösterdiğini ve başarılarını çok özet olarak anlatmaya çalıştım. Başardıklarının hepsini böyle bir yazıda toplamak çok zor. Bilimsel tarafını toraks camiasında herkes çok iyi bilmektedir. Toraks Derneğinin kurulması, gelişmesindeki katkıları ve kişisel özelliklerinin çoğu bu yazıda yer almamıştır.

Son söz olarak, benim yetişmemde, Göğüs Hastalıklarına katıldıktan sonraki aldığım eğitim ve çalışmalarımın hemen tamamında çok büyük emek ve katkıları olmuştur. Kendisine teşekkür ve şükran borçluyum. Eserleri ve bıraktıkları ile her zaman kalbimizde yaşayacaktır.

İzzet Hocamdan Geriye Kalanlar

| M. Levent ERKAN

Toraks
Bülteni

Prof. Dr. BARIŞ'ın bilimsel değerini, yoktan var edip kurduğu bir kliniği nasıl üst düzeylere taşıyıp, dünyada tanınır hale getirdiğini göğüs hastalıkları camiasında hemen herkes bilir. Burada bunları yeniden anlatıp, tekrar etmekten çok, onun tanıyabildiğim kişisel özelliklerini, günlük hayatta yaşadığımız bazı davranışlarını anlatmaya çalışacağım.

Çok değerli Hocam Yusuf İzzettin BARIŞ'ı 1969 senesinde tanıdım. Ben dahiliye stajyeri, Hoca ise Hacettepe Tıp Fakültesi kadrosuna Göğüs Hastalıkları uzmanı olarak yeni katılmıştı. Bölümü kuruyordu. Hemen yanına iki Dahiliye uzmanı almış, gece gündüz çalışıyordu. O yıllarda yeni kurulmuş olan Hacettepe

Tıp Fakültesinde öğretim üyelerine Hocam denilmez, isimlerinin arkasına bey veya hanım ekleyerek hitap ederdik. İzzet Bey ise "İzzet Ağabey" denmesinden hoşlanırdı. Sayılarımız az olduğu için hocalar bizleri isimlerimizle tanırlardı. Geldikten kısa süre sonra Dahiliye Futbol takımının başına geçti. Takım profesyonel futbolcu gibi giyinir profesyonel gibi oynardı. Hoca başta seyircileri "3 kez sağ ol" diye selamlarlardı. Maçlar genellikle Hacettepe'nin Beytepe süt çiftliği veya Tepe Mobilya sahalarında ve o zamanlar cumartesileri de mesai olduğu için Pazar günleri yapılırdı. Ben futbol oynamadım, ama bizlerin de maçlara giderek saha dışından takıma destek olmamızı isterdi. Zaman geçtikçe futbolun yerini tenis

aldı. Hoca artık iddialı bir tenisçiydi. Nöbetlerde bazı geceler gece yarısı aniden görünür, aklına takılan hastaları görürdü. Bazen genellikle de gece vizitlerine oğullarını getirirdi. Enis ve Bahadır o zamanlar lise öğrencisiydiler. Doktor olmalarını istediği için onlara da beyaz gömlek giydirir, hastaları dolaşırlardı. İlerleyen yıllarda iki oğlu da doktor oldu. Nöbetlerde bazı sabahlar saat 06-07'de biz yataktan yeni kalktığımızda onu yine hastalarını dolaşırken görürdük. Öğretim üyeleri Doçent veya Profesör olmuşlardı. Hoca da geldikten kısa süre sonra 1970'de Doçent oldu. Dahiliye stajı yaptığım günlerde benden 4 yaş küçük olan teyzemin oğlu Ali, öksürük, balgam ve nefes darlığı nedeniyle Ankara'ya geldi.

Hacettepe’de Hocanın hastası olarak yattı. Bronşektazi ön tanısıyla Hacettepe’de ilk bronkoskopi yapılan hasta oldu. Bronşektazi saptanmadı. Solunum fonksiyon testlerinde ileri derecede obstrüksiyon vardı. Ali birkaç ay önce şiddetli bir solunum yolu enfeksiyonu geçirmiş, takiben de şikayetleri başlamıştı. Bütün bu olanlara rağmen sigara içiyordu. O zamanın şartlarında kronik bronşit tanısı konuldu.

İzzet Hoca özel hayatında da çok muntazam bir insandı. Odası, masası kütüphanesi hep derli toplu olurdu. Yazısının çok okunaklı olmasına rağmen, başta reçeteler olmak üzere, hasta notlarını, rapor taslaklarını, konsültasyonları hep daktiloyla yazıyordu, reçete tariflerini tek tek detaylı olarak anlatırdı. Teknolojik yeniliklere çok açık bir insandı. Önceleri asistanken aldığı küçük yazı makinesini kullanırken, topuzlu IBM elektronik makineler çıktıktan hemen sonra, bununla yazmaya başlamıştı. Daha sonraları bunun da yerini yazıcı ve “scanner” i olan bilgisayar sistemi almıştı. Yurtdışıyla sık haberleştiği için faks cihazı da mevcuttu. Masasının üst çekmecesinde her zaman meyvesi ama en çokta ayva ve çakısı durur, acıktıkça, çanı sıklıkça çakısıyla meyveleri diler yerdı. O sırada odasına girersek bir dilim ayva da bize verirdi. Bazen de insanın gözüne bakarak çatır çatır ısıarak yer, bize vermezdi. Bu bize kızgın olduğuna, bir kabahatimiz olduğunu anlamaya gelirdi. Odasında hiçbir şeyini unutmaz, lazım olduklarında hemen bulur çıkarırdı. İlginç filmleri arşivliyordu. Bu arşivin yetişmemizdeki katkısı çok büyüktür.

Evinde de küçük bir çalışma odası ve zengin kütüphanesi vardı. İnternetin olmadığı o günlerde problem hastaları en fazla birkaç günde çözerdi. Sabahlara kadar çalışır, çözdüğü problemle ilgili bilgileri hemen mumlu kağıda yazar, sabah erkenden hastaneye gelir, bölümün postası İrfan’ın eline tutuşturup teksir bürosuna gönderirdi. Bizler sabah odalarımıza geldiğimizde masanın üzerinde 8-10 sayfalık teksir notlarını bulurduk.

Hocamızın çok önemli meziyeti de: Bildiklerini, öğrendiklerini saklamayıp, derhal bizlerle paylaşması, vakit geçirmeden aktarmasıydı. Odasına her zaman rahatça girer, her girimde de bir şeyler kazanıp çıkardım. O sırada baktığı hastanın filmleri iki katlı negatoponunda durur, hemen ne görüyorsun, ne düşünüyorsun diye sorar; bilemediysem anlatırdı. Sıcağı sıcağına, bire bir eğitim bu olsa gerektir.

Ders anlatması da çok ilgi çekiciydi. Mutlaka konuyla ilgili kendi deneyimlerini de yerleştirir, arada şakalar da yaparak dinleyiciyi kendine bağlardı. Bizler de adeta ağızımız açık zevk ve ilgiyle dinler, dershaneden hep kazançla ve şevkle çıkardık.

Dahiliye uzmanı olduktan sonra, beni Göğüs Hastalıkları Bölümüne davet etti. Bu dönemde kendisiyle daha yakın çalıştım. Onu daha yakından tanıdım. Hemen her hastasından bir ders almıştı. Unutmaz, yeri geldiğinde aktarırdı. Daha genç bir teğmen olarak Kasımpaşa Deniz Hastanesinde çalışırken göğüs duvarına yakın kitlesi olan genç bir hasta görüyor. Hastanenin imkanları yetersiz kalınca alıp onu İstanbul’daki fakültelere götürüp, torakotomi yaptırıyor. Ancak patoloji incelemeleri kesin bir sonuç vermeyince yurt dışından konsültasyon istiyor. Patoloji raporu: Mezotelyoma. İzzet Hoca mezotelyomayı ilk kez Balıkesir’li bu hastanın tanısıyla öğreniyor. O günkü şartlarda mezotelyomayı okuyup inceliyor. Yıllar sonra Hacettepe’ye geldiğinde özellikle Karain ve Tuzköy’den gelen sayısız mezotelyomalı hastayla karşılaşmış ve teşhis koyup, çareler aramış ve bu köylerde hastalığın etyolojisine yönelik epidemiyolojik ve mineralojik araştırmalar yapmıştı. Günümüzde bile, hala daha tipik asbest görüntüleri olduğu halde bundan hiç bahsetmeyen, interstisyel görüntülerini pnömoni diye bahseden radyoloji raporlarına rastlıyorum. Bu araştırmalar da ben de aktif olarak çalışıyordum. Köylere gidip, Sağlık Ocağı veya Okula yerleşir, 2,5 mili amperlik Picker marka portatif röntgen cihazını kurar, başka bir

odada kilimlerden karanlık oda yapar, içine kırmızı ampulü bağlarırdık. Başka bir odada solunum fonksiyon testleri yapılır, diğer bir yerde de standart anket formları doldurulur, muayeneler yapılırdı. Diğer yandan köyün çeşitli alanları ve ev içlerinden özel cihazlarla (“personel dust sampler”) toz toplar, örnekleri analiz için Paris, Londra Cardiff’deki laboratuvarlara gönderirdik. Bu çalışmalar hep onun gayret ve girişimleri sayesinde Dünya Sağlık Teşkilatının işbirliği ile yapılıyordu. Kuruluşun ileri gelen elemanları sık sık gelirler, birlikte çalışmaya köylere de giderdik. Gece geç vakte kadar çalışıp daha sonra da dostlarının yemek davetine icabet ederdik. Araba kullanıp, bütün gün çalışıp sonra da geç vakte kadar yemek ve mahalli sanatçıların saz konserleri derken çok geç saatlerde yatabilirdik. Ancak hoca gün ağarıırken kalkmış olur, bizi de uyandırır. Bu şartlarda zor uyanır ve kalkardık. İş biter bitmez kampı toplar, arabayı yükler, gece geç saatlerde Ankara’ya dönerdik. Yolda bazen arkaya geçer, gidince yarın için yapılacak hazırlıklarım, yazılarım var der ve gidene kadar uyurdu. Çok temiz bir insandı. Duş yapamadığı zaman mutlaka başını olsun köyün çeşmesinde yıkar, aksi halde rahat edemezdi.

Akşama kadar hiç durmadan çalışır, bu aralıksız sıkı çalışma onu yorar, stres yapardı. Böyle günlerde mesai bitip de ortaklı denhalışınca Levent gitme de biraz dertleşim dediği olurdu. Birlikte hafif bir şeyler içer, çanını sıkın konular hakkında fikirlerimi sorardı. Bu sırada ağabey-kardeş veya baba-oğul gibi olurduk. Kızdığı şeylere çok güzel küfürler ederdi. Babam da askerdi. Sırası gelince o da çok yerinde güzel küfür ederdi. Ben en orijinal küfürleri Babam ve Hocamdan öğrenmişimdir. Bazen küfür dilimin ucuna gelir, Hocama saygısızlık olmasın diye söyleyemezdim. Bu durumu fark eder, söyle oğlum çekinme, küfür etmek en iyi deşarj yoludur derdi.

İzzet Hocam kırlarda ve ormanlarda büyümüş bir insandı. Bunu hep iftiharla söylerdi. Vücut yapısı çok

kuvvetli elleri kolları çok güçlüydü. Gölbaşındaki köy evini yaparken ellerinde iş eldiveni, traktörden çimento torbalarını tek eliyle taşıyabildiğini hayretle görmüştüm. Kendisini Ankara ve Paris’de birlikte olduğum davetlerde, kokteyllerde gerçek bir salon adamıydı. Ama gönlü hep kırlardan yanaydı. Bu nedenle Ankara Gölbaşı Ballıkpınar Köyü’nde birkaç dönümlük bir arazi aldı. Buraya 3 odalı mütevazı bir köy evi yapımına başladı. O zamanlar televizyonda Petrocelli diye bir dizi vardı. Petrocelli bir avukat idi. Ancak her türlü işi, tamiri, hatta evini kendisi yapıyordu. Evi yapan usta Avrupa’da uzun yıllar çalışmış, ufak tefek, ancak püre gibi bir adamdı. Dizlikleri dirseklikleri de olan orijinal inşaat elbiseleri, botlar ve şapka giyer, uzaktan bakıldığında uzaydan gelmiş bir yaratık gibi görünürdü. İnşaatla ilgili hemen her işi yapardı. İzzet Bey ustaya Petrocelli adını takmıştı. Biz de bu isimle hitap ediyorduk. Boş zamanlarında Hoca da inşaatına hevesle koşuyor, kendi tabiriyle iş üstü elbise ve eldivenlerini takıyor, giyimiyle ve çalışmasıyla tam bir inşaat ustası oluveriyordu. Beni de inşaatla götürür, onlara yardım ederdim. Adeta bir film setinde gibiydik. Binanın kabası bitmiş, çatısı örtülmüş, ahşap pencereler takılmış ancak camlar daha takılmamıştı. Soğuk bir kış günüydü. Biz çalışırken, salonun ortasında bir odun sobası yanar, üzerinde ıslı bir bir çaydanlık kaynardı. O gün benim görevim pürmüz ile ahşap pencerelerin budaklarını yakmaktı. Hava çok soğuk ve rüzgarlı olduğu için sık sık sobanın yanına gidip ısınyorduk. Ben pencerelerde rüzgara karşı çalıştığım için çok üşüyordum. Sobanın üstünden bir çay alıp, bir de sigara yaktım. O zamanlar hemen hepimiz sigara içerdik. İkinci çayı alıyordum ki Hoca: Emziriyorsun yine emzirme Levent! diye bağırdı. Şaşırılmış emzirmeyi anlayamamıştım. Emzirmiyorum çay içiyorum deyince anlattı emzirmenin ne olduğunu: “Bizim oralarda bebeği olan kadın işçiler fabrikaya bebekleriyle gelirler. Kendileri çalışırken bebekleri de yandaki odada bakılırlar. İş kaytarmak isteyenler “ustam ben bir

emzirem de gelem” deyip emzirmeyi bahane ederler. Sen de bu gün çok emziriyorsun!. Bir hayli gülmüştük.

Kazayı belayı takmaz, o gün aklına koyduğu işi yapmaya bakardı. Yine bir hafta sonu kimden olduğunu hatırlamıyorum, Hoca köyde Arap atıyla takla atmış diye eve bir telefon geldi. Arap atı 41 plakalı beyaz 1972 model Renault 12 arabasıydı. O zamanlar bırakın cep telefonunu ankesörlü telefon bile yok. Çankaya’daki evine telefon ettim: Cevap yok. Hoca yaralanmış orada mı diye Hacettepe’yi aradım: Gelmedi dediler. Köye gitmekten başka çare yok. Atlayıp gittim. Neyle karşılaşacağımı bilmiyorum. Merakla eve vardım. Petrocelli çalışıyordu. Merakla Hoca kaza geçirmiş, ne oldu nerede diye sordum. Evet köyün yolunda takla attı dedi. Kendisi nerede diye sordum: Çimento almaya gitti, şimdi gelir diye cevap verdi. Zaten uzaktan traktör görünmüştü. Römorka çimentolar yüklenmiş, en üste de Hoca oturmuş geldiler. Hemen traktörü boşaltmaya başladı. Arap atının küllüğü kestane kabuklarıyla dolmuş. Onu boşaltmaya uğraşırken arabanın dengesi bozulmuş, şampole girip takla atmış. Hocanın değişik mesleklerden Biblocu Kemal, Kuyumcu Kemal, Turan Enişte diye ilginç dostları vardı. Hemen onlara haber vermiş. Arap atını bir kamyona yükleyip götürmüşler, Hoca da hemen iş başı yapıp kaldığı yerden işine devam etmiş.

En çok Türk müziğini sever, Neşe Karaböcek ve Yüksel Uzel’i dinlemeyi tercih ederdi. İşler bitmediği için bir kış günü ancak öğleden sonra yola çıkabilmiştik. Yozgat Sorgun Garipler Köyü’ne ikimiz gidiyorduk. Yerler ıslak, hafif kar yağmaktaydı. Kısa süre sonra hava kararmıştı. Hoca o gün yorgun ve sinirliydi. Durmadan klinikteki olumsuzluklardan, çalışmalarımızdaki kusurlardan yüksek sesle bahsediyordu. Baktım olacak gibi değil, hazır olan Neşe Karaböcek’in bantını usulca arabanın teybine koyuverdim. Kısa süre sonra Hocanın asabiyeti azaldı. Dertleşerek yola devam ettik.

Bölüme hemen her ay birkaç yabancı gelirdi. Bu insanları çoğu kez Üniversitenin misafirhanesinde misafir ederdik. Bu misafirhane Üniversitenin kurucusu Prof. İhsan Doğramacı’nın Hacettepe Vakfına verdiği Bahçelievler semtinde bulunan köşk tarzında yapılmış bahçeli müstakil eviydi. Misafirlerimiz burada ağırlandıktan çok memnun kalırlardı. Sabah kahvaltısı burada verilir, öğlen yemekleri ise genellikle kusursuz bir lokanta olan Öğretim Üyeleri Kafeteryasında yenilirdi. Akşam Hocanın evine gidilir, eşi hanımefendinin kurduğu muhteşem sofralarda, kendi hazırladığı Türk mutfağının unutulmaz örnekleri tadılırdı. Bu eşsiz yemeklerin tatları bu gün hala damağımdadır. O sırada evde yardımcı bulunmadığı için serviste Beran Hanıma yardım ederdim. Hocanın yükselmesi ve dış ilişkilerinde onun yeri ve emeği çoktur.

Kolej gibi özel bir lisan eğitimi almadığı halde, İngilizcesini hep geliştirmeye çalışmıştı. Deniz subayıken gemiyle gittiği Liverpool limanında birkaç ay kalmış, her fırsatta oradaki hastaneleri ziyaret edip doktorlarla tanışmış, onların çalışmalarını izlemişti. Hacettepe’ye geldikten sonra da bir süre yine İngiltere’de kalmıştı. İngiliz tıbbını, hastanelerini, disiplinine hayrandı. Her fırsatta oradan meslektaş dostlar edinmişti. Onlarla ilişkisini hiç kesmezdi. Bunlardan birisi de Prof. Peter Elmas idi. Prof. Elmas İngiltere’de hatırı sayılır bir hocaydı. O sıralarda beni Londra’ya konusunda dünyanın en ünlü hocası Prof. Pepys’in yanına İmmünoloji-Allerji yapmam için göndermek istiyordu. Ancak Pepys yanına çok eyleyerek ve çok zorlukla az sayıda eleman alıyordu. Özgeçmişimi gönderdik. Prof. Elmas araya girdi. Hemen kabul edildim. Giden yabancılara orası ödeme yapmıyordu. İngiltere’ye giden arkadaşlarım gibi benim de maaşım transfer edilecek, bu para ile geçinecektim. Şansa bakın ki tam o sırada (1978 senesi) ekonomik kriz oluştu. Türkiye 5 “cent” e muhtaç hale gelmişti. Maaş transferleri durduruldu: Gidemedim. Birkaç ay sonra Fransa’nın ünlü Göğüs

Hastalıkları Hocası Profesör Jean Bignon bizim kliniğe ziyarete geldi. Prof. Bignon'un da özel çalışma konusunu asbest ve mesotelyomaydı. Bu konuda çok önemli araştırmaları ve yayınları vardı. Bignon'un ekibinden minerolojik araştırmaları gerçekleştiren Patrick Sébastien bizim doku, bronkoalveoler lavaj ve toz örneklerimizde "scanner" elektron mikroskopu ile asbest analizlerimizi yapıyordu. Prof. Bignon bir gün bana burada herkes İngilizce konuşuyor, benim dilimi bilen yok mu diye sordu. Bende konuşmaya Fransızca devam ettim. Bunun üzerine İngiltere'ye gidecekmisin, benim yanıma da gelebilirsin dedi. Bir ay sonra Paris'te Profesör Bignon'un kadrolu asistanıyım. Hocanın girişimciliği, çalışkanlığı ve muhiti önümü açivermişti. Orada bazı zorluklar çekmekle birlikte çok değerli bilgi, görgü ve deneyimler elde ettim.

Apar topar Paris'e gidiyordum. Yola çıkmadan bir gün önce çok heyecanlı idim. İlk kez yurt dışına çıkacaktım. Üstelik asistan olmuştum. Fransızcam yeterli olacak mıydı? Bilmediğim bir klinikte işlere ayak uydurabilecek miydim? Sıkıntıda adeta vakit geçiremiyordum. O sırada yine köyden bir haber geldi: Tıpsız dikenli tellere takıldı, derisi paramparça, kanlar içinde yatıyor. Malzeme alsın hemen gelsin diyordu Hocam. Hemen bir dikiş seti, lokal anestetik ve jilet makinesi alıp koştum köye. 1979 senesi ilk baharıydı. Köy evi bitmiş, etrafı dikenli tellerle çevrilmiş, Hoca bir de yavru çoban köpeği almış, adını da tıpsız koymuştu. Tıpsız süratle büyüyüp geliyordu. İzzet Hoca köpeğiyle oynamayı çok seviyor onu elleriyle besliyordu. O gün dikenli tellere takılmış yaralanmıştı. Gittiğimde çimenlerin üzerinde kanlar ve açılar içinde yatıyordu. Hemen yaraları temizleyip, etrafındaki kılları tıraş ettim. Yaralarına sayısız dikiş attım. Bir de antibiyotik başladık. Hayvan müdahale sırasında hiç kıpırdamadan yattı. İş bittikten sonra ileriye gidip oturdu. Gözleriyle adeta teşekkür ediyordu. Bu işlere dalınca ertesi gün yapacağım yolculuğun heyecanı ve sıkıntısını unuttum. Akşam

kadar köyde Hocam ile vakit geçirdim. Üzülürüm diye bana duyurmadılar: Bir süre sonra hayvan garip hareketler yapmaya başlayıp, ölmüş. Yapılan incelemeler sonucu kuduz olduğu anlaşılmış. Yerli aşu komplikasyonlara yol açtığı için İzzet Hoca Almanya'dan binlerce DM vererek aşu getirtmiş.

Paris'e gittikten birkaç ay sonra İzzet Bey kliniği görmek ve önemli bir uluslararası toplantıya katılıp, konferanslar vermek üzere oraya geldi. Memleket hasreti çalışma koşullarına alışmak vs. derken bir hayli sıkılmıştım. Monsieur Bignon ile Ankara'daki gibi rahat konuşulmuyordu. Biz İzzet Hocamızın odasına çat kapı girer çıkardık. Burada önce sekreteri Nicol'den randevu alınıyor ve kendisiyle gayet resmi görüşülebiliyordu. İzin almak için randevuyla girdim odasına. Yeni Hocam anlattı: Fransız Hariciye Bakanlığına müracaat etmiş, iyi bir otelde misafir edilmesini, bir otomobil ve şoför talep etmişti. Uçak saati koştum Orly'e. Hocamı görünce babama kavuşmuş gibi oldum. Gidene kadar da 3 gün hiç bırakmadım. Karşılanyanlar arasında bir de elinde İzzet BARIŞ adını tutan yaşlı hanım vardı. Hocayı aldık, otoparkta bir kırmızı Renault 14' e yerleştik. Arabayı bu hanım kullanıyordu. Kapıyı açıp Hocayı arkaya oturttum. Bende öne Madamın yanına geçtim. Güzel İngilizce konuşuyordu. Saint Germain semtindeki tarihi Otel Odeon'a yerleşti Hoca. Şu kadımı sal gitsin dedi. Madamla ertesi sabah buluşmak üzere ayrıldık. Sabah yine Hoca arkaya, ben öne yerleştik. Kadın başladı sinirli bir sesle Fransızca konuşmaya: Ben Profesörü gezdirmekle görevliyim, sen niçin bizimle geliyorsun, niçin arkada değil de , önce oturuyorsun, misafir önde yanımda otursun diyordu. Vefat eden eski bir Fransız hariciyecinin hanımıymış. Hoca, ne diyor bu kadın diye sordu. Beni istemiyor, sizin de yanınızda oturma istiyor, sizi gezdirmekle görevli olduğunu söylüyor dedim. Hoca bozuldu: Aman oğlum beni yalnız bırakma bu kadınla diye tembih etti. Toplantıda konuşmasın yapmadan önce onun oldukça

heyecanlı olduğunu fark ettim. O zamanlar şimdilerde olduğu gibi uçaklar dolusu kongrelere gidilmez, ancak özel daveti, konuşması vs. olan hocalar yurt dışına seyrek çıkarlardı. Hocam İngilizce mükemmel bir konferans verdi. Konuştukça heyecanı kayboldu. Sorulara güzel cevaplar verdi. Çok ilgi toplandı. Çalışırken insanı hep motive ederdi. Créteil semtinde bulunan, çalıştığım hastanede ki servisi gezerken: "Yahu Levent ne kadar şanslısın, ne mükemmel bir yerdesin, ömür boyu böyle bir hastanede çalışma fırsatı bulmadım" diye konuşup, teşvik ediyordu. Monsieur Bignon bir akşam yemeğine evine davet etti. Davetliler arasında ben de vardım. Enis yaz stajı için bizim kliniğe gelmiş, Hocanın kendisine tahsis ettiği, kendi oturduğu apartmanın başka bir katındaki stüdyoda kalıyordu. Bignon'un evi Seine nehri kenarında, Eiffel kulesine çok yakın, Paris'in en lüks apartmanlarından birindeydi. İçi büyük değildi. Oldukça sade döşenmişti. Yine burada da nefis bir sofra kurulmuştu. Evde yardımcı görünmüyor, servisi Madame Bignon bizzat kendisi yapıyordu. Kendisini Ankara'dan tanıyorduk. Sempatik çana yakın bir Hanımefendi idi. Bignon Hoca bir keresinde sigara içtiğim için bana kızılıyordu. Hanımı sen gençken ne çok içerdin diye araya girmiş, adeta beni kurtarmıştı. Sofradan zengin giriş yiycekleri vardı. İzzet Hocam inançları olan bir insandı. Jambondan almadı. Asıl yemek salçalı et ve yanında ktır ktır patates kızartması idi. Eti görünce tanıdım. At eti oranın en lüks etiydi. At kasabı Özel kasaplarda satılırdı. Hastanede öğlen yemekleri asistan yemekhanesinde yenilirdi. Ortaya büyük kaplar içinde yemekler konulur, herkes istediği kadar alırdı. İlk günlerde yemek seçiyor, zor durumda kalıyordum. Bu kez bana biftek vs. yapıyorlar, onu da içi kırmızı olduğu için zorla yiyordum. Baktım olacak gibi değil, herkes gibi önüme ne konulursa yemeye karar verdim. İzzet Hoca bana dönerek Levent ne güzel yerdesin, bu ne lezzetli bir yemek dedi. Ben de Hocam domuzu yemediniz ama beygirin etini çok sevdiniz deyince

kıpkırmızı oldu. Yediklerinin ade- ta boğazına kadar geldiğini hisset- miştim. Hocanın neşesi kaçmış; ev sahipleri muhtemelen bir şey anla- mamışlardı. Enis te gülüyordu. Ge- reksiz muziplik varmış: Sonraları bu davranışımın ne kadar yanlış oldu- ğunu düşünmüştüm. Şimdi olsa asla yapmam.

Hoca 1980'li yılların başında ken- di isteğiyle emekli olup, Dünyanın seçme hocaların toplandığı Suudi Arabistan'daki King Faisal Üniversi- tesinin Tıp Fakültesine öğretim üyesi kadrosuna katıldı. 1986 yılı sonların- da tekrar Hacettepe'deki görevine dönüp, Bölümünün başına geçti. İzzet Beyin çok önemli bir özelliği de bildiği şeyi sonuna kadar savunması, yanlış bildiği tanıları da samimiyetle itiraf etmesiydi. O günlerde teyzemin oğlu Ali yine hastaneye yatırılmıştı.

Solunum yetmezliğinde olduğu için uyutulmuş entübe edilmişti. Artık elde CT, HRCT gibi imkanlar vardı. Ali hakkında konuştuk: Biliyor musun Levent dedi. Alinin teşhisini ancak koyduk. O zamanlar bilmiyorduk, Ali'nin tanısı bronşiyolitis oblitere- rans idi. Arabistan'da tıp talebesi bir kız öğrencisi hastalanmış. Kısa sürede solunum yetmezliğine girmiş. Has- ta özel ambulans uçakla Amerika'ya gönderilmiş. Orada ölmüş. Post- mortem çalışmalarla da bronşiyolitis obliterans tanısı ispatlanmış. Ben bu hastalığı o hasta ile tanıyıp, öğrendim. Ali'de de sorun aynı dedi. Ali kısa süre sonra vefat etti. Post mortem akciğer biyopsilerini yurt dışına gönderdi. Zaten önemli biyopsileri hep böyle yapardı. Yurt dışında önemli patoloğ dostları vardı. En azından kim hangi konuda söz sahibi? Bilir ona ulaşmak için hemen daktilosunun başına geçer,

klinik bilgileri yazar, çoğu kez posta masraflarını da kendisi verirdi. Ali'nin doktor olan kızı, şimdilerde Hacette- pe'de asistandır.

İzzet Hocam ile yaşadıklarım yukarı da anlatmaya çalıştıklarımla bitmez. Burada onun renkli ve ilginç kişili- ğinden örnekler vermeye çalıştım. Ben iyi bir hekimin yetişmesinde dersin, defterin, kitabın yanında usta çırak ilişkisinin de çok önemli oldu- ğunu yaşayarak öğrenmiş ve inanmış bir hekimim. Bu gün bir çok hekimin yetişmesindeki aksaklıklardan biri de bu ilişkinin kurulamamasıdır. Usta- nın yanında bulunmak ve onun çan- tasını taşımamanın insana çok önemli özellikler kattığını yaşayarak öğren- miş birisiyim. Hep ne mutlu bana ki İzzet Hocam gibi bir büyük Ustam olmuştur derim. Nurlar içinde yatsın sevgili Hocam.

T.C.
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı
HİFZISSIHHA OKULU

5

Kursiyelere mahsus sicil defteri

Adı ve Soyadı	<i>İzzet Barış</i>	Sicil No.	<i>218 Da</i>
Babasının adı	<i>İsmail</i>	Memuriyeti	<i>Bülent Paşa Tıp Akademisi Biy. Hist. Kli. Tab.</i>
Yaşı ve doğum yeri	<i>İzmit - 1931</i>	Mezun olduğu okul veya Fakülte	<i>Sak. Tıp Fak.</i>
Bildiği diller ve derecesi	<i>İngilizce</i>	Mezuniyet tarihi :	
Kursun başladığı tarih	<i>2.5.1962</i>	Diploma No.	<i>1211</i>
Kursun bittiği tarih	<i>4.7.1962</i>	Eğitim gördüğü kurumlar ve müddet	
Devam ettiği ders adedi		Umumi mütaalât	
Devam etmediği ders adedi		1. Klinik : <i>1 ay (derslere devam)</i>	
Aldığı Notlar		2. Dispanser (nazari öğretim) : <i>—</i>	
1. Test neticesi (100 puan üzerinden) : <i>—</i>		3. Dispanser (tatbikat) : <i>2 ay</i>	
2. Sertifika verilip verilmediği : <i>verilmister</i>		4. Halk sağlığı konferansları : <i>—</i>	
3. Öğretim üyelerinin umumi kanaat : <i>Pek iyi</i>		5. Saha tatbikatı : <i>—</i>	
		6. Diğer tatbikat : <i>1 hafta mahalle B C6 ekibi</i>	

Fotoğraf: Dr. Emel Kibaroglu, Toraks Bülteni Aralık 2012

İzzettin Barış Hocamız: “HAYATIM MESAJIMDIR” Diye Bilmek*

Toraks
Bülteni

| Feyza ERKAN

“Hayatım mesajımdır” sözü, Mahatma Gandhi’nin beni çok etkileyen bir deyişidir. Çok fazla söze gerek duymadan, mesajını, yaşamı boyunca yaptıklarıyla veren ender kişiler söyleyebilir bunu. İşte İzzettin Barış o ender kişilerden biriydi. Onun yaptıkları hekimin ve öğretim üyesinin, eğer isterse binlerce insanın yaşam koşullarını değiştirebileceğini, bilim dünyasını etkileyebileceğini ve genç meslektaşlarına ilham verebileceğini öğretti bize.

Toplumsal Yararlılık, Koruyucu Hekimlik

Bilimin ana amacının toplumsal yararlılık olması, bilimsel çalışmaların yerel toplumsal sorunlara odaklanması gerektiğini gösterdi. Ülkemizde köy köy dolaşarak, Türkiye’nin asbest haritasını çıkardı. Zeolit’in kanserojen etkilerini tüm bilim dünyasına kanıtlayarak, uluslar arası planda Türkiye’nin adını yüceltti. Hepimizin gurur kaynağı oldu.

Tedavi edici hekimliğin ön planda olduğu bir sağlık ortamında, koruyucu hekimliğin bayrağını yükseltti. Ülkemizde tütün mücadelesinin öncülüğünü yaptı. Kurduğu ekiple şehir şehir dolaşarak, sabırla sigaranın zararlarını anlattı.

Liderlik ve Paylaşıcılık

İzzettin Barış, insanlığın, ülkesinin ve çevresinin, herhangi bir ihtiyacını saptadığında inisiyatif aldı, tüm zor-

luklara göğüs gererek liderlik ve öncülük yaptı. Türk Toraks Derneği’nin kuruluşu ve gelişmesine büyük emek verdi.

Okuduğu her makaleyi, öğrendiği her bilgiyi paylaşmak, insanlara artı değer katmak onun başlıca yaşam amaçlarından biriydi. Önce yakın çevresinden başlayarak ,kendi bö-

Belli bir yaşam amacı olan ve bu amacı gerçekleştirebilen kişiler için, ölüm bir son değildir. Onların paylaştığı mesajlar kuşaktan kuşağa aktarılır, sonsuza kadar diğer insanlara ilham verir.

lümündeki meslektaşlarıyla, daha sonra verdiği konferanslarla, yazdığı kitaplarla daha geniş kesime birikimlerini ulaştırdı.

Sürekli Öğrenmek, Gerçeği Aramak

İzzettin Barış eğitici olduğu kadar, iyi bir öğrenciydi aynı zamanda. Sü-

rekli okur, yenilikleri öğrenmek için hiçbir özveriden kaçınmazdı. Emekli olup İstanbul’a yerleştiği yıllarda dahi, “Genetik” konusundaki en son bilgileri edinmek için İstanbul Üniversitesi Deneysel Tıbbi Araştırmalar Enstitüsüne gelirdi.

Gerçeği arama aşkı ona Çanakkale Savaşları, Padişahların Hastalıkları gibi az bilinen diğer konuları da araştırmasını, bilinmeyen birçok sırrı bizimle paylaşmasını sağladı.

Yaşam Kalitesinin Önemi

İzzettin Barış, yaşam kalitesine verdiği önemle, kendi bedensel sağlığımız için neler yapmamız gerektiği konusunda da bize örnek olmuştur. Hacettepe Hastanesinin eğitim, hasta hizmeti, araştırma çalışmalarının tüm yoğunluğuna karşın, tüm ekibiyle birlikte tenis oynamaya vakit ayırabilmesi, bize kendi bedensel sağlığımızı korumak açısından çok büyük ilham vermiştir.

Mesajıyla Yaşayacak

Belli bir yaşam amacı olan ve bu amacı gerçekleştirebilen kişiler için, ölüm bir son değildir. Onların paylaştığı mesajlar kuşaktan kuşağa aktarılır, sonsuza kadar diğer insanlara ilham verir.

İşte İzzettin Barış Hocamız da bu ölümsüz kişilerden biridir.

*Dr. Feyza Erkan’ın TTD İstanbul Şubesi Toplantısında Yaptığı Konuşma.

Bir süredir hasta olduğumu ve İstanbul'da bir hastanede yattığımı biliyordum ama onu son kez göremeden kaybedeceğimizi tahmin edemedim. Ölüm haberini (21 Eylül 2013) duyduğumda bir kez daha "hayat koşturmacaları" nedeniyle ertelediğimiz şeylerin boğazımızda düğümlendiğini düşündüm ve onun elini son kez tutamamanın acısını hissettim.

İzzet hoca, Hacettepe Tıp yıllarında üzerimizdeki etkisi yaşam boyu süren hocalardan birisi idi; ben onu iç hastalıkları stajı sırasında bizleri dizinin dibine oturtup akciğer filmi okumayı, hastalar ile dost dili ile konuşmayı öğrettiği zamanlardan hatırlıyorum. Üzerinden 30 yıldan fazla geçmesine rağmen bazı sabahlar filmlere bakarken onun içimdeki sesini duyarım. İzzet hoca, öğrencileriyle sıcak diyaloglar kuran ve onlara yakın duran kişiliğiyle sevilen hocalardan idi. İyi hoca kişiliğinin yanında, bilimi halka hizmet olarak gören bir kuşağın-Nusret Fişek Kuşağının temsilcilerindendi. Bana yıllar sonra Hacettepe Halk Sağlığı Enstitüsünün başkanı (12 Eylül'den sonra kapatıldığını unutmayalım) Prof. Dr. Nusret Fişek'in hayatındaki en önemli kişi olduğunu ve Hacettepe'nin özgünlüğünü onun sayesinde kazandığını söyleyecekti. İzzet hoca, artık giderek azalan "doktor/bilim adamı" türünün bir temsilcisidir ve hayatının esasını "halk adamlığı" ve hiç azalmayan merak duygusu oluşturur.

Prof. Dr. İzzet Barış'ın ülkemize en önemli ve kalıcı katkısı asbestin zararları konusundaki çalışmalarından kaynaklanır. Gülhane Askeri Tıp Fakültesi'nde genç bir asistanken, acil olarak Bakırköy'e nakli yapılmaya çalışılan "manik" nöbet içindeki bir hasta konsülte edilir kendisine. Hastanın akciğer filmindeki bulgular o zaman "Kist Hidatik" olarak değerlendirilir.

Uzun bir aradan sonra aynı hasta ile İstanbul'daki bir askeri hastanede karşılaşır. Hastanın psikiyatrik yönden bir sorunu yoktur ama akciğerindeki lezyon için ameliyat olmayı beklemektedir. İzzet Barış, hastanın ameliyatına girer ve cerrahın "bu lezyon pek Kist Hidatik benzemiyor" sözü aklında kalır. Ameliyat sonrası çıkarılan parça, hastanın patoloji bölümüne gitmez; İzzet Barış bu parçayı alıp İstanbul'daki bir tıp fakültesinde incelettirir. Patoloji raporu, hastada mezotelyoma olduğunu söyler (aslında hastadaki ilk mani tablosu da mezotelyoma ya bağlıdır). Kitaplar açılır görülür ki, mezotelyomanın nedeni asbesttir. Bu vakayla karşılaştığı asbest, onun daha sonraki yaşamını derinden etkileyecek ve ülkemizdeki en kapsamlı asbest araştırmaları Prof. Dr. İzzet Barış başkanlığındaki ekiplerce yürütülecektir. Dünyada ilk kez, Göreme yöresinde asbest'ten daha üçlü fibrojenik ve karsinojenik bir mineral olan, Fibrous Zeolite'nin (Erionite) yaptığı hastalıkları dünyaya İzzet hoca tanıtmıştır. Bu çalışmalar sebebiyle sekiz kez ödül almıştır. Bunların arasında 1990 Sedat Simavi Vakfı Sağlık ve Türk Tabipler Birliği Nusret Fişek Halk Sağlığı ödülleri de vardır. Göreme'nin üç köyünde (Karain, Sarıhıdır ve Tuzköy) ölümlerin %60-80'inin mezotelyomaya bağlı olduğunu rapor eden ve bu köylerin taşınması için köylülerin direncine rağmen yıllarca uğraşan odur. İzzet Barış'a göre asbeste bağlı ölümlerin gerisinde içinde asbest bulunan toprağın evlerin oda duvarlarının kireç yerine kullanılması veya izolasyon amacıyla çatılara serilmesi yüzünden solunması, okul bahçelerine veya yollara serilmesi; bu alışkanlıkların yazılı ve görsel medyada gündeme gelmesine rağmen halkın bu alışkanlıktan bir türlü vazgeçmemesi, tıp

fakültelerinde koruyucu hekimliğe önem verilmemesi yatmaktadır.

Yıllar sonra onunla yolumuz bu kez Kocaeli'de keşiştiğinde o emekli olmuş ve kendi memleketinde bir şeyler yapmanın, yeni bir yaşam kurmanın, bizler ise yeni bir tıp fakültesinde öğretim üyesi olmanın telaşı içindeydik. Fakültemize gelmeyi, bizle oturup konuşmayı severdi; ama en çok bir emeklilik günlerini geçirdiği Gölçük Örcün köyündeki hastaların işlerini takip etmek için hastaneye gelirdi. Sanki hiç sönmeyen hekimlik yapma özlemini bu şekilde gideriyordu. Biz de eski öğrencileri olarak ona bu yaşlarda bir nebze olsun destek olmanın sevincini yaşadık. Bir defasında babalar gününü bahane ederek onu Örcün Köyü'nde ziyaret etmiştik; bahçesini, ağaçlarını anlatmış ve bizi ağırlamak için elinden geleni yapmıştı. Dekanlıkta görev alınca ekip olarak onun öğrencilerimizle daha çok teması olsun diye çaba göstermiş, bir iki kez fakültemizde konuşma yapmasına vesile olmuştuk. Daha sonra hepimizin tahmin edeceği yaşlılık sorunları onun da yaşamını zorlaştırdı ve buralara uğrayamaz oldu. Ölüm yaşam döngüsünün bir gerçeği ve biraz da uzamış sorunlar için bir çözüm. Şimdi ona veda ederken, anısı önünde derin bir saygıyla eğildiğimi, "kubbede bıraktığı hoş seda"yı korumak için elimizden geleni yapacağımızı söylemek isterim.

Prof. Dr. İzzet Barış "SON SAMURAY"

Toraks
Bülteni

Sait KAPICIOĞLU

İç Hastalıkları ve Gastroenteroloji Uzmanı

Yeni tanımları kabul ettirmek için canla, başla uğraşır, asistan ve öğrencilerine öğretirdi. Hacettepe'nin farklı ilke ve uygulamalarına yabancıydı. Yalnızdı. Bu yüzden savaşıyordu. "SON SAMURAY" felsefesinde yaşadı ve öyle öldü.

İzzet Barış Hocamızı kaybettik. Türk ve dünya bilim aleminin başı sağ olsun! İzzet Hoca'mız araştırmacı, yenilikçi düşüncelerini daima yazılı olarak insanlık hizmetine sunan bir bilim adamıydı. Kitap yazmayı çok sevdi. 'Padişahların Hastalıkları' adlı eserinde, tüberkülozun Osmanlı İmparatorluğunda ne büyük problem olduğunu savunmuştu. 'Yoğun Bakım' kitabında sağlık hizmetlerinden çok, yoğun bakım felsefesini toplumsal psikoloji içinde işlemişti. Kitap tükenmiş olduğu için bana fotokopisini hediye etmişti. Kitabın içinde bir not ve ağaç dikerken fotoğrafı vardı. Böylece ölümsüz mesajlar veriyordu. Kitapta açıkladığı dünya içinde bir yıl koma halinde kaldı. Demek ki yaşamını kaleme almıştı.

İzzet Barış Hoca'mız mesleğini aşk ile yapardı. Hacettepe'ye yarbaylıktan ayrılarak gelmişti. Yeni yöntemlerle hazırladığı notlarını, evde sabahlayarak daktilo edip, erken saatlerde hasta dosyasına koyardı.

Yeni tanımları kabul ettirmek için canla, başla uğraşır, asistan ve öğrencilerine öğretirdi. Hacettepe'nin farklı ilke ve uygulamalarına yabancıydı. Yalnızdı. Bu yüzden sa-

vaşıyordu. "SON SAMURAY" felsefesinde yaşadı ve öyle öldü.

İzzet Hoca tatlı sertti. Çabuk küserdi; ama çabuk barışırdı. Toplum ile çok barışıktı. Kronik hastalarına çok şefkat gösterirdi. Serviste yatıp tanısı konulamamış bir hastadan hak vukuu olursa post-mortem biyopsi almamızı tembihlemişti. Hasta ağa idi. Kapısında en az 10 kişi beklerdi.

Bu yüzden biyopsi yapamadık. Hastane imamı da bir müzevirdi.

Hocamız biyopsi alamadığımız için bize darıldı. Cenaze gitmişti. O'nu üzmemek için Mardin Kızıltepe'ye gidip mezarı açmaya karar verdik.

Ana dal aracımıza kazma-kürek ve tıbbi gereçleri yerleştirdik. Uzun ve çok sıcak bir yaz bayram tatilinde, nöbet sonrası Dr. Cem Keçik ile hareket edecektik. Pazardı. Hoca saat 9.00'da hışımla servise girdi. İlk sözü kızarak "indirin lan arabadan kazma küreği" diye bağırması oldu.

Bizi birisi ihbar etmiş olmalı ki erkenden hastaneye gelmişti.

İzzet Hoca'nın toplum sağlığı için inanılmaz epidemiyolojik takım çalışmaları vardı. Asbestozis konusun-

da bir üstattı. Karain - Tuzköy'deki bu projede biz de çalıştık. Bölgede çok seviliyor, herkes yardımcı oluyordu. Ama sonunda çıkarıcı düşünenlerce inanılmaz kazık yedi.

Yemeklerimizi Kızılırmak'tan akşam yakaladığımız balıklarla sağlıyoruz.

Dönüşte yolda gezen bir kaplumbağa gördük. "Hocam bu hayvan toprakta yaşıyor. Bunun ciğerinde asbest varsa çalışmayı destekler" dedim. "Yaşa Sait" diye haykırdı. Kaplumbağayı senin evin bahçesinde sakla dedi. Bahçe duvarla çevriliydi. İkinci gün kaplumbağa kaçmıştı. Hoca'ya zar zor söyleyebildim. Şaşırıldı ve "git iki tane daha al gel" dedi. Ankara-Nevşehir seferi emri ni yerine getirdik. Ama kaplumbağa tekrar bulmak kolay olmadı.

Hacettepe'nin bölümler arası futbol maçlarında takım kaptanımızdı. Santrafor oynardı. Ben sol açığtaydım. Çoğu zaman sol, daha az da sağ açıktan yaptığım ortalara kafayı koyar; golleri sıralardı. Bana "Sait, Hop Sait" derdi. Böyle çağırılmaktan çok gurur duyardım. Hocam yaşamını son sözü olan "Sait" ile tamamlamıştır.

Hoca'mız emekli olunca irtibatımız hiç kopmadı. Çok sevdiği çiftliğine davet ederdi. Sağlık sorunlarını söylerdi. Ailesine çok düşküdü. O benim, ben de oğlunun hocasıydım. Benim karikatür çizmemden çok keyiflenirdi. Bu konuda benim için yazdıklarını, hayatımın en güzel övgüleri olarak kabul ediyorum.

Bilim dünyası bir duayenini kaybetti. Kanser savaşında, en zor olan epidemiyolojik çalışmaları bir takım anlayışında yönetti. Asbestozisi dünya literatürüne kazıdı. İzzet Hoca ilkeli öğrenciler yetiştirmiştir. İşine saygılı hümanist, atılcı, yaratıcı, bilgeydi. Mesleğini her şeyin üzerinde tutar, maddiyatla ilgisi olmazdı. Cenazesinde, müftünün dediği gibi “parayı tanımadan” öldü. Hiçbir zaman hızı kesilmemiştir. Herkesin kalbinde taht kurmuştur. Bu özelliğini Yunus Emre tarifliyor:

O hocamdır, ben kuluyum,
Dost bahçesi bülbülüym,
O Hocamın bahçesinde,
Şad olup ölmeye geldim.

Hocamız öğrencilerini izlemekten keyif alırdı. Onların başarılarından gurur duyardı. Bu erdemli Hoca'nın hakkı ödenir mi?

Osman Nebioğlu'nun dediği gibi:

Ona yapsam saltanat- ı kürsiye,
Hoca hakkı ödenir mi?

Başına taşlar geçirsem,
Cennet Kevser içirsem,
O'nu göklerde uçursam,
Hoca hakkı ödenir mi?

Nobeli alıp gelsem,
Beratı kendisine versem,
Elini öpüp yüzüme sürsem,
Hoca hakkı ödenir mi?

Ölenler unutulabilir. Ancak verdiği bilim felsefesi ile hocalık sevgisi, her geçen gün kalplerde daha da yeşerir. Hacettepe Üniversitesi'nde ilkeli bir bölüm kurmuştur. Ömrünü

Bilim dünyası bir duayenini kaybetti. Kanser savaşında, en zor olan epidemiyolojik çalışmaları bir takım anlayışında yönetti. Asbestozisi dünya literatürüne kazıdı.

buraya vermiştir. Son yolculuğuna uğurlanırken, şu mısraları söylemiştir.

Yorgun kahırlı akşamlarımda,
Çankaya'ya sığınan hüznümle,
Pırıl pırıl ışıklarımı seyrettiğim Hacettepe hoşça kal!

Kabuslu geçen gecelere rağmen,
Yeni umutlara gün doğumunda,
Yollarına seher vakti savrulduğum, Hacettepe hoşça kal!

Kavgalardan, sevdalardan,
Çıkışlardan, inişlerden,
Tüm hatıralarım,
Bir çiçek gibi yetişen öğrencilerim,
Şimdi sana emanet,
Hoşça kal Hacettepe, hoşça kal !

Artık sonrası yeni bir hayattır,
Sonrası özlemektir,
Ve sonrası uzak evrenlerden,
Özlemle, ama gelmeyen haberler beklemektir,
Sen ki Hacettepe,
Vefasız, yüreksiz değilsen eğer,
Öğrencilerim, yakın dostlarım, sana emanet,
Hoşça kal ey Hacettepe hoşça kal !

Sen de hoşça kal büyük Hoca, hoşça kal !

| Türk Göğüs Hastalıkları Camiasından Bir Kuyruklu Yıldız Kaydı...

I Türk Göğüs Hastalıkları Camiasından Bir Kuyruklu Yıldız Kaydı...

Toraks
Bülteni

Ülkü BAYINDIR

Ege Üniversitesi Eski Rektörü

I 70’li yılların başlarında, yedek subaylığım sırasında Hacettepe Üniversitesi Tıp fakültesi İç hastalıkları Kürsüsünün bir parçası olarak tanıdığım Göğüs Hastalıkları Seksiyonuna gider İzzet Ağabeyi izlerdim, küçücük bir odada masa üzerine konmuş bir negatoskopa ilginç filmler koyar hem sevgili Mustafa’ları hem de gelen ziyaretçileri sorgular, fazla üstelemez anlatmaya başlar, pratik bilgiler verirdi. Beynindeki müthiş fikir jimnastiğini yansıtır, kendine özgü, lafı uzatmayan, dobra konuşmasıyla hem eğitir hem düşündürürdü.

Sonraki yıllarda giderek genişlettiği bilgi ve görgüsünü katlayarak etrafını aydınlattı, çevresindeki bilgili, acar, savaşçı ruhlu insanları hemen keşfeder onları programlar ve imkansız gibi görünen birçok şeyi yaptırır. Gerek ulusal gerekse uluslararası camiada haklı bir ün kazanmıştı, yalın, dolambaçsız, hedefe doğrudan giden kişilik yapısı, bilgi, akıl, çalışkanlık ve kararlılıkla birleşince farklı ve çok özel bir örnek oluşmuştu.

Saymakla bitmeyen akademik ve mesleki başarıları, gerek bilimsel

çalışmalar, gerek toplantılar, gerekse örgütlenme konularındaki olağanüstü motive edici, yol gösterici yaklaşımı ve yetiştirdiği mükemmel insanlar, hepimizin imrenerek izlediği eserleridir.

Rahat uyu İzzet Ağabey, misyonunu yerine getirdin, ülkemizde az rastlanır, özgün bir örnek oluşturdu, değerli eşine, evlatlarına ve camiamıza baş sağlığı diliyorum.

I Doğum ve Ölüm Tarihleri Arasındaki O Küçük Çizgi

Toraks
Bülteni

Eyüp Sabri UÇAN

Türk Toraks Demeği Önceki Başkanı

I Bugün dünyanın her hangi bir ülkesinde solvent kullanımına bağlı işçilerde lösemi, aplastik anemi görülüyorsa bunu Muzaffer Aksoy hocanın Beyazıt çevresindeki ayak-kabıcı atölyelerinde yaptığı çalışmalara borçludurlar..

Eğer Kanada, Güney Afrika yada yer yüzünün bir başka ülkesindeki erionit, asbest kullanımına bağlı mezotelyoma görülüyorsa bu işçiler yaşamlarını hiç tanımadıkları, ismini bile duymadıkları Yusuf İzzetin Barış hocanın ve ekibinin Orta

Anadolu’da güç koşullarda her şeye rağmen inatla, sabırla yürüttükleri çalışmalarına borçludurlar.

Eğer bu ülkede yetişkinlerde yada çocuklarda toplumda gelişen pnömoniden daha az erişkin ve bebek ölüyorsa, artık akut astım atağı daha az yaşıyorsa, akciğer kanseri daha iyi evreniyor ve çağdaş standartlarda tedavi edilebiliyorsa, tütün kullanımı azaltılabilirse İzzet hocanın kurucu başkanı olduğu Türk Toraks Derneği sayesinde.

Behçet Necatigil, “Kitaplarda Ölmek” şiirinde “doğum ve ölüm tarihleri arasındaki küçük çizgiye dikkati çeker ve ne varsa orada, o küçük çizgide der”.. Hocamız doğum ve ölüm tarihleri arasındaki o küçük çizgiye sevgiyi, saygıyı, sabrı, mücadeleyi, öğretmenliği, iyi bir eş ve baba olmayı sığdırmıştı ama en önemlisi de eserleri ile ölümü aşmayı, kalıcı olabilmeyi, ölümün ötesine geçmeyi başarmıştı.

Fotokopi sistemi henüz icat edilmemiş, ya da rutine inmemiş, popüler yazı çoğaltma yöntemi ise teksir basılması, bu yönden hocayı çok severdik... Tüm derslerinde teksir bastırır, bölümden dağıtırdı.

İzzet hocamız ardından çok güzel şeyler söylenebilir. Bizlerin üzerinde büyük emeği vardır. Hepimizde derin izler bırakmıştır.

Kendine özgü bir hoca, bir ağabey, öncelikle mükemmel bir kişilikti. Kendisi ile diyalogumuz, Hacettepe'de öğrencilik yıllarına kadar (1967-73) gidiyor. O dönemde fazla ders kitabı yok, tüm derslerde notlar tutuluyor. Notlar temiz çekilirken de öğreniliyor. Fotokopi sistemi henüz icat edilmemiş, ya da rutine inmemiş, popüler yazı çoğaltma yöntemi ise teksir basılması, bu yönden hocayı çok severdik... Tüm derslerinde teksir bastırır, bölümden dağıtırdı. Asistanlık döneminde de teksir basılmasını yakından takip ederdik. O teksirleri çoğumuz birik-

tirerek bastırdık ve ilk göğüs hastalıkları ve Göğüs cerrahisi kitaplarımız o teksirlerden oluşmuştu. Uzun yıllar günceliğini korumuştuk. Anı olarak hala saklıyorum.. Bizlerin Akciğer hastalıklarına ilgi duymamızda çok etkisi olmuştur.

Hacettepe'de, Göğüs Kalp ve Damar Cerrahi ihtisası tercihimde, hocamın etkisi büyüktür. Asistanlık döneminde, hasta danışmak yâda göstermek için, randevusuz odasına, yanına girebilirdik. O günlerde (1975-1980) bizim cerrahi bölümde, Kalp-damar cerrahisi ağırlıklı çalışılırdı. İzzet hocamız, Hazırladığı akciğer kanserli hastayı ameliyat ettirmek için çok çabalardı. Y. Bozer hocamız, bugün ki duruma göre çok çabuk inop. kararı verir, yada kalp ameliyatlarının yoğunluğundan, akciğer ameliyatlarını ileri günlere ertelerdi. Bu duruma sıkılan hocamız, Son zamanlarda cerrahi hastalarını Atatürk Sanatoryumuna, Dr. Güven Çetin'e refere etmiştir.

Göğüs Kalp ve Damar cerrahisi ihtisasım sırasında, göğüs hastalıkları rotasyonum çok verimli geçmiştir. Sabah saatlerinde poliklinikte çalışılır, akşam üzeri de film taranırdı. 1977-8 yıllarında, İç Anadolu'daki, VSD' den çuvallarla mikrofilmleri, günlerce geç saatlere kadar tarayarak, plevra kalsifikasyonlu hastaları saptanmıştık. Bu bildiğiniz mezoteliyoma ve erionit çalışmalarının başlangıcıdır. Benim rotasyonum bitmiş ancak çuvallar bitmemişti, uzun süre taramalar devam etmiştir.

İzzet hocanın çok yönlü bir insan olduğunu bilirsiniz. Futbol oynamayı da çok sevdi. 1975-80 yılları arasında, Beytepe'de ki araziler, Hacettepe üniversitesine yeni verilmişti. Bir futbol sahası yapılmıştı. (Tabiki toprak saha) İzzet hoca, Artvinli ve Özesmi hocalar, asistanlar ve Göğüs cerrahi bölümü asistan ve uzmanları ile, haftada bir gün arabalara doluşup, Hacettepe'den Beytepe'ye futbol oynamaya giderdik. Çevresindeki kişiler kendilerini gelmeye mecbur hissederlerdi. Ara sıra çocukları da bizlere katılırdı. Hoca bu tür organizasyonları sever ve organize etmekten de hoşlanırdı. Sayesinde, o gergin günlerin stresini futbol ile dağıtırdık.

Ashında anekdotal anlatılacak o kadar çok şey var ki. Göğüs Kalp Damar ihtisası gibi geniş bir perspektifte, Göğüs cerrahisi kısmında çalışma tercihimde, hocamın görüşleri de önemli rol oynamıştır.

Sonraki yıllarda hoca ile diyalogumuz hep sürmüştür. Emekliliğinde, Ataköy'e yerleşince, ara ara hastalarını Yedikule'ye bizlere getirir, kendisinden de haber almış olurduk.

İzzet Hoca, Ülkemizdeki bir dönem göğüs hastalıkları tarihini etkilemiş ve oluşturmuştur. Kendisinin, bilimsellikle birlikte giden o sevecen ve babacan halini hiç unutmayaçağız.

Ruhu Şad olsun

| Sayın Yusuf izzettin Barış hocamızın kaybı hepimizi çok üzdü. Biz öğrencilerinin ruhunda emeğini, bilgisini, mesleğe sarılışını bıraktığı giderken.

Öğrencisi ve sade bir Toraks üyesi olarak arkasından boynumun borcu veda mesajını göndermek istedim.

1977 yılında Hacettepe tıp fakültesinde öğrenci iken Prof. İzzet Barış'ın dersini dinlemiştim. Hoş sohbet konuşması, ara sıra sert olabilen Anadolu üslubu ile farklılığını hemen ortaya koymuştu.

Yıllar sonra solunum ile ilgilenmeye başladığımda hocam meslektaşım olmuştu. Toraks Derneğinin doğum sancılarında geleneksel hoca çerçevesinden çıkmış, kucaklayıcı baba, koruyucu kale olmuştu.

1998 yılında Toraks Derneği Kongresinin açılış töreninde İzzet hocanın emeklilik konuşması için yaşam öyküsünü araştırmam gerekmişti. İşte hocayı asıl o zaman tanıdım.

Gürcü kökenli bir aileden geldiğini ve nüfus memurunun ailenin fevri yapısını gidermek için "Barış" soyadını verdiğini, deniz subayı olarak uzun gemi seyahatlerinde dış çektiğini, apandisit ameliyatı yaptığını, kırık redükte ettiğini, iki oğlunun da doğumuna yetişemediğini, ama sevincinden gemi direğine tırmandığını, Amerika'daki torununa oyuncak kama verip "kızdı-

ğından çocukların karnına sapla dediğini" o zaman öğrendim.

Askeriyeden emekli olduktan sonra Hacettepe'de akademisyen olmuştu. Herkesin köşesine çekildiği anarşi yıllarıydı. Araştırma, okuma, öğrenmeye bayılıyordu. İnternet yoktu, Literatür 'index medicus' ciltlerinden aranırdı. Zarif eşi araştırmaları hızlandırmak için literatür tarardı. Sormayı, sorgulamayı, cevap aramayı aşıyordu öğrencilerine..

Asbest ve erionit buluşları bu sorular ile başlıyordu. Daha sonraki yıllarda Suudi Arabistan Hacettepe'den hoca istemişti. Sadece bilimine güvenen hocalar cesaret etmişti. Suudilere çok doktor kazandırmıştı.

Yurt dışında, bir ara Türkiye'den geldiğinizi anlayanlar, "İzzet Barış ve asbest" derlerdi.

Kongrelerde tanıdığım Suudiler hocalarını saygıyla anar çok selamlar gönderirlerdi.

Emekliliğinden sonra Osmanlı tarihine merak sarmıştı. Padişah hastalıklarını ve Çanakkale savaşının askeri lojistiğini araştırıyordu. 18 Mart'a rastlayan bir pediatri toplantısında bizi kırmamış Çanakkale savaşını anlatmıştı.

1999 yılında İngiliz Kraliyet Hekimler Derneği İstanbul'da bir hafta sonu

toplantısına ev sahipliği yapmamı istedi. Toplantının bilimsel oturumlarından sonra Heybeliada'da sosyal bir oturum olacaktı.

İngilizler Çanakkale savaşını kendileri anlatmak istediler. İngiliz'in Çanakkale rövanş talebine cevap vermemiz gerekiyordu. Hocamdan rica ettim, İngiliz hekimlerine bir subay edasıyla, bütün savaş taktikleri,

donanmaların yerleri, taburların konumlarını harita üzerinde İngilizce anlattı. Sonunda ; sizden 250 bin, bizden 250 bin kişi öldü ve hiç bir şey kazanamadınız, neden yaptınız ? diye bitirdi. Hocamın sayesinde Çanakkale zaferini bir daha kazanmıştık.

Herkesi her zaman memnun etmek mümkün değildir, İzzet Hoca'nın da her fani gibi hataları olmuştur kuşkusuz. Ancak Yusuf İzzettin Barış vatanını, işini, ailesini seven doğru bir insan, ülkesini yurt dışında en iyi şekilde tanıtan bilim adamı, hepimize kendinden katmış bir öğretmen olarak hatırlanacaktır.

Sevgili hocam,

Bana verdiğiniz iki kiraz fidanımı yaşattamam, kuruttum.

Ama öğretilerinizi öğrencilerime aktardım, nesiller boyu yaşayacaktır.

Hakkınızı helal edin. Mekanınız cennet olsun.

Türk Toraks Derneği MYK'sı, 16 Kasım 2013 tarihli toplantısında, daha önce "Hizmet Ödülü" olarak verilen edilen ödülün, 2014'ten itibaren "Prof. Dr. İzzettin Barış Akciğer Sağlığı Hizmet Ödülü" olarak takdim edilmesine karar verildi.

I O Sert Görünüşünün Altında Gerçekten Babacan Bir Kişiliği Vardı

I Numan N. EKİM

Toraks
Bülteni

I Sevgili İzzettin Barış hocamızın ebediyete intikali nedeniyle, göğüs hastalıkları camiasının ne kadar üzüldüğünü birkaç gündür e-postalardan izliyorum. Ben de çok istememe rağmen önemli bir mazeretim nedeniyle cenaze törenine katılamadım.

İzzet Hoca'nın ne kadar değerli bir bilim adamı olduğuna ilişkin çok şeyler söylendi. Ben de bir kez daha tekrarlamıyorum.

1990'larda kurucu başkanı olduğu dönemde, Türk Toraks Derneği'nin yapılanmasında, örgütlenmesinde bizlere olan desteği, motivasyonu çok büyük olmuştur. O sert görünüşünün altında gerçekten babacan bir kişiliği vardı. O kuruluş çabaları içinde zaman zaman evine uğradığımda elime ya nefis bir ayva tutuşturur, ya da cebimi kuruyemiş, kuru kayısı ya da erikle doldurmamı isterdi. "Aman

hocam tamam yeter diye itiraz edecek olsam al oğlum len al doldur cebini " derdi. İzzet hoca deyince bunu hatırladım birdenbire nedense!

Sevgili İzzet hocam, nur içinde yat, ruhun şad olsun. Aileniz fertlerine uzun, sağlıklı ömür ve sabırlar diliyorum...

I Kim Ölümünden Korkar?

I Oğuz KILINÇ

Toraks
Bülteni

I Kim ölümünden korkar? Yaşamdaki hedeflere, modernitenin sunduğu "havuçlara" ulaşmak için yıllarına yaşam katamamış insanların "daha yaşayamadım" kaygısıyla ölümünden korktuğunu düşünürüm, Türk Toraks Derneğinin kuruluş çalışmalarında Ankara 'da Hocanın üyesi olduğu tenis kulüpteki bir toplantı arasındaki

kahve sohbetinde hoca kendi üslubunca "mesleğiniz dışında yaşama dair ilgi alanları geliştirin yoksa yaşamın sonunda ot gibi yaşadım diye hayıflanırsın" demişti. Söylemlerini kendinde içselleştiren ve uygulayan nadir insanlardandı. Yaşamı dilediği gibi yaşadığından ve ardında unutulmaz eserler bıraktığından huzurla ölüme ulaştığını düşünüyorum.

Hepimizin yolunu aydınlatacak hem mesleki hem de yaşama dair eserler, anılar bırakarak aramızdan fiziki olarak ayrıldı. Eserleriyle daima yolumuzu aydınlatacaktır, gözümüzden gönlümüze göç etmiştir, hepimize böyle anılmak nasip olsun...

Hüzünle, Özlemlerle

I YUSUF Kadar Güzel...

I Orhan DALKILIÇ

Toraks
Bülteni

I YUSUF kadar güzel, hiçbir hastasından kuruş ücret almayacak kadar İZZET(TİN)' li, ardından BARIŞ duygularını zirveye çıkaracak kadar güçlü hocamıza fiilen talebe olamadım. Kitaplarından duymuştum ve efsane gibiydi. Ama bulunduğum hastanede son aylarını geçirdiği için hayatının son demelerini görmem nasib oldu. Aynen ismi gibiydi.

Gönlümüzde hep aramızda hoş bir seda, kalıcı bir eser ve hayırlı bir evlat bırakma duygusu yatar.

İşte bu özelliklere sahip olup bizlere bunları hatırlatan hocamıza gani gani rahmet Camiamıza baş sağlığı diliyorum.

Muhtemelen her bilim insanımızda olduğu gibi hocamızın da kıymeti ölü-

En kısa zamanda isminin verileceği bir eser umut ediyorum.

münden sonra bilinecek. Eserleri gün yüzüne daha açık seçik çıkacaktır.

En kısa zamanda isminin verileceği bir eser umut ediyorum.

Ulu Çınarların Azametleri Yanında Kardelenlerin Çabaları Nedir Ki...

Toraks
Bülteni

İbrahim AKKURT

Yedikule GH ve GC EAH

İ Sevgili İzzet Hocamızın hiç fiilen öğrencisi ve asistanı olmadım. Ancak şöyle bir geriye dönüp baktığımda değişik zaman ve dönemlerde bana verdiği meslek ve yaşam derslerinin aynı fiiliyattaki birçok hocamdan çok ama gerçekten çok daha fazla olduğunu düşünüyorum. Hatta geçenlerde bir vesileyle kızgınlıkla bu grupta yazmak zorunda kaldığım bir yazıdaki **“akademik hiçbir titrimin arkasında hiçbir hoca ...vs yoktur”** ifademini İzzet Hocama” büyük bir haksızlık olduğunu düşünüp bu yazıyı bu yanlışımı tashih mahiyetinde yazma zorunluluğu-sorumluluğu hissettim. Olay şudur:

Yıl 1997'nin sanırım bu zamanları (sanırım Eylül 1997) idi. SSK Ankara Meslek Hastalıkları Hastanesinde tek göğüs uzmanı olarak çalışıyorum. Bir yıl önce doçentlik sınavına başvurmuştum; o zamanlar yayın aşamasının sonucu da sınav gününün jürisinin kapısında açıklanıyordu. Tam bir komedi şeklindeki jüri raporları ile **(kağıt üstünde resmîyette 2 kabul, 3 ret ile yayın aşamasında kalmıştım ancak jüri raporlarını incelediğimde 5 kabul olduğu halde raporlarda dışarıdan tahrifatla bu şekle dönüştürüldüğü 10 derece miyobun bile göreceği şekilde belli olan bir durumdu)** bir yıl önce bir dayak yediğim halde kriterleri sağladığım için tekrar doçentliğe başvurma cüreti göstermişim. İşte bir taraftan hastanedeki rutin işlerimi yaparken diğer taraftan da doçentlik sınavına hazırlanıyordum. Aynı zamanda tam da o günlerde yıl sonunda Hacettepe Halk Sağlığı AD.'nın düzenlediği 1. Çevre Hekimliği Sempozyumun-

da İzzet Hoca'nın da bulunduğu bir panelde konunun meslek boyutunu anlatma görevi verildiği için onu hazırlamaya çalışıyordum. Buna oldukça iyi hazırlanmam lazımdı çünkü ne de olsa yeni jürimde İzzet Hoca 2.yedekti. İşte bu koşullarda bir gün öğleden sonra geç saatte hastanede rutinimi bitirip bir şeyler ile uğraşırken bir telefon geldi, santralin bağladığı isim hiç beklemediğim, cevap vermede bile tereddüt ettiğim, korktuğum-çekindiğim-ürktüğüm bir isimdi. Santral görevlisi **“HÜTF Göğüs Hastalıkları AD Başkanı Prof. Dr. İzzettin Barış görüşmek istiyor”** dedi. Ben heyecanla daha buyurun efendim demeye bile vakit bulamadan çok sevecen bir ses tonuyla **“Evladım senle yakında bir panelde konuşmacıyımız, yarın öğlen gel de hem yemek yiyeelim hem de ayrıntıları konuşalım”** dedi. Ben ertesi gün 11.45 gibi odasının kapısında iken beni kapının aralığında gördü, **“aa vakit öğlen oldu mu?, tamam bu hastanın da işini halledeyim çıkarız”** dedi. Benim için çok büyük korku-heyecan-telaşla başlayan yemek; yaşamım boyunca unutamayacağım iltifatlar, dersler, değişik zamanlarda zor günlerindeki deneyimlerini dinleme şansında erişme şeklinde bir şölene dönüşmüştü. Başka insanlarla ilgili yönler-durumlar-konular değil de sadece ve sadece benimle ilgili olanları paylaşmak istiyorum: **“evladım seni birkaç yıldır izliyorum, çok iyi çalışmalar yapıyorsun, bu ülke için gerekli ve açık olan bir alanda çok ciddi ve güzel araştırmalarını dosyandan da inceledim, bu ülke ve insanlık için gerçekten de iyi şeyler yapıyorsun, senin bu azmini, çabanı görünce –kardelen çi-**

çeği- aklıma geliyor; -bulunabilecek her zor ortamda yapması gerekeni yapabileceği çabasında olma- şeklinde tanımlıyorum seni. Geçen seneki jürinde olmasam da geçen seneden üzüldüğünü, kırıldığını biliyorum ancak kesinlikle moralini-motivasyonunu bozmadan çalışmaya devam et; hatta bu sene yayından geçip de bilimde kalsan bile kesinlikle çok üzülme, motivasyonunu kaybetme” dedi... O 1-1.5 saatlik yemekte kendi yaşamından o kadar çok (Ankara tıphılarca İngilizce'den nasıl –çaktırdığını-bırakıldığı ve bu konudaki çabasını; bölümü kurarken ki zorlukları ve saire vesaire) kesit sundu ki bana... İzzet Hoca orda bir baba, bir dost, bir hoca, evrensel değerleri kendisinden sonrakilerin de devam ettirmesi için benim gibi yolun başındaki bir insanın bile yaptıklarını görebilecek kadar büyük; haksız tökezlemelerini algılayabilecek ve hiç tanımadığını sandığım; görünce 1 metre uzağında durmaya çalıştığım 4-5 yıllık genç bir uzmanı pozitif yönde motive eden bir 'mentor' dü... Aynı yıl Japonya'da ILO'nun düzenlediği 9.Mesleki Akciğer Hastalıkları Konferansında konu asbest olunca defalarca isminin refere edilmiş olmasından ne kadar gurur duyduğumu kelimelerle anlatamam...

Yeni görevimdeki rutini bırak(a) mayıp da sana karşı son görevimi yerine getirememenin mahcubiyeti içindeyim; affet...

Ulu çınarların azametleri yanında kardelenlerin çabaları nedir ki...

Anın önünde bir kez daha saygı ve minnetle eğiliyorum ulu çınar...

İzzet hocamızı kaybettik. Öldü demeye içim varmıyor. Sanki sözcüklerin bir sihiri var. Böyle dendiğinde, “öldü” demediğinde bir şekilde yaşıyor olduğunu imlemiş oluyor insan. Perdenin sonrasını görmese de kalıcı okunacak yazılacak şeyler bırakmış demek belki ölümsüzlük...

Genelden özele doğru gidersek... Özel bir parantezle: lisenin en çalışkan, en hırslı, en zeki öğrencilerinin tıp fakültesine geldiklerinde o zor beğenirlikleri içinde fark ettikleri, o evrensel olanı, o bilimsel arenadaki başarıyı simgeleyen –tek tük- hocalardan İzzet Barış. Bölüm asistan olarak başladığımda, okumam için verilenler arasında, bölümün yayınları arasında dikkatimi çeken İngilizcesi ile birlikte yazılmış asbestle ilgili hastalıklar kitabı vardı. Ne büyük gurur. Burada dünya tıp literatürüne geçmiş büyük bir araştırma serüvenini (sonrasında büyük keyifle okuyacağım anıları ile zenginleşen yerelden evrensele uzanan o heyecanlı günleri) görüyordum. Ekip çalışması, toplum sağlığı bilinci, sürekli öğrenme, üretme şevki ve ne istediğini bilen plancı, cesur, ekibini kuran büyük bir bilim insanını da görüyordum başka birçok renkle birlikte...

Sonrasında, bölümümüzde onun öğrencisi olma şansını yakalayan hocalarımıza sağladığı olduğu desteği yönlendiriciliği –ve bunların üretken sonuçlarını- görecektim. Farklı niteliklerde farklı yetilerde olan bireylerin bir arada üretmesi kendilerini geliştirmesi bilime toplum sağlığına katkıda bulunmaları. Öngörülerini ile oluşmasını sağladığı ortam buydu İzzet hocanın. Bu yaklaşım, bu ufuk zenginliği bölümle sınırlı kalmayacak uzmanlık alanımız içinde önemli bir ekol haline gelen Türk Toraks Derneği'nin kuruluşu ile taçlanacaktı. İlk yılların, ilk kongrelerin heyecanını yaşamış biri olarak İzzet hocanın (ve diğer hocalarımızın) bu konudaki ileri görüşlülüğünü takdirle ve şükranla hatırlıyorum.

Sabahları bölüme gelmek, İzzet hoca ile günaydınlaşmak büyük bir zevk, büyük bir ayrıcalıktı. Sıklıkla, hoca negatostopa koyduğu bir filme bakmamı ister, gülümseyerek gördüğü bir hasta ile ilgili sorular sorar, söyleyeceklerimi dinledikten sonra masasına çağırır, usulca kağıda çizdikleri ile birlikte o konuyu anlatır, “bu konuda şöyle bir yazı çıktı, ona da bak” diyerek güncel bilgileri izlememiz gerektiğini hatırlatırdı. Haftanın üç günü sabah yarım gün süren eğitim saatleri sunular ve tartışmalarla sürekli eğitim ortamıydı. İzzet hoca, yine sıklıkla, hafta sonu okuduğu bir yazının özetini anlatırdı bu toplantılarda. Anlatmaktan öğrenmekten öğrendiklerini birikimlerini paylaşmaktan nasıl büyük keyif aldığı anlarımdır.

Hemen her ay farklı konularda düzenlenen eğitim toplantılarına katılmak zenginleştiriciydi. Öğrenciliğim süresince hiç duymadığım uyku apne sendromu böylesi bir sempozyumda konuşulmuştu. Türkiye’de uyku tıbbını kuranlar içinde yer alan –başka bir uzmanlık alanında- bir hocamızla görüşüp onu nasıl takdir ettiğini, bu alanda yapılanları öğrenmeyi istediğini belirttiğini duyacaktım sonradan. İzzet hoca, bilimsel yenilikleri izlemeyi öğrenmeyi, o alanda çalışmış, bilgi birikim sahibi olmuş insanlara danışmayı, onlarla eğitim ve araştırma adına işbirliği içinde olmayı önemserdi. Türkiye’de çevresel asbest teması sonucu gelişen hastalıklarla ilgili yapılan araştırmaların öyküsü, tıp ve tıp alanı dışında farklı ülkelerden bilim insanları ile birlikte ince ilmek dokurcasına işlenen bu zengin deneyimin canlı bir timsalidir.

Belli sıklıklarla akşamları hafta sonları bölümce İzzet hocanın evinde toplandığımızda eşi Berran hanımın misafirperverliği ile birlikte yeni bir araştırmanın, bir kitabın, eğitim etkinliğinin planlanmasına tanık olurduk. Doğulu, insani bir sıcaklıkla

geçen büyük aile havasının yanı sıra, sonrasında hocamızla evinde görüşmeye gittiğimde daha iyi fark ettiğim dakiklik, titizlik, kesinlik vardı bu atmosferde. Eğer işiniz 10 dakika ise 11. dakikası yoktu. Bir buçuk ay sonra “...”ya gidilecekse ne yapılip ne edilip oraya o gün gidilecekti. “Bilimden emekli olunmaz” sözünü doğrularcasına yaşadı İzzet hoca. Araştırma planlaması için gidilen köyde kahveye oturup köylülerle konuşurken tüm bilgisi, eğitimi, hekim kimliği ile birlikte halktan biriydi. Anılarımı, o yetkin gözlem gücünü yer yer mizaha bulanmış edebi bir bakışla kaynaştırarak aktaran hocamız, bir ödül töreninde Kazım Türker hocanın söylediği gibi bir John Steinbeck denli halkı, toplumu dert edinen bir yazardı aynı zamanda.

Özel: asistanlığımın dördüncü yılında, odasına girdiğim –sanırım Ağustos ayıydı- bir sabah “sana bir iyi bir de kötü haberim var” diyecekti hocamızı. “Kötü haber” hatırladığım kadariyle pek de kötü bir haber değildi. “İyi haber” ise şuydu: sonradan epidemiyoloji master programında tez hocam olacak Dr. Margaret Becklake ile bir toplantıda tanışmış ve epidemiyoloji eğitimi için gerekli başvuru belgesini getirmişti. Tarihi de söylemiş, “gelecek eğitim yılında buraya gideceksin” demişti. Sonrasında başvuru için gerekli koşulları sağlayacak, maddi desteği bölümümüzce yürütülen bir araştırma projesindeki burs kalemile bulacak, gerçekten bir yıl sonra eğitim için yurt dışına gidecektim. Bu konudaki ilgimi fark etmiş olan hocam bana destek olmuş, gerekli eğitim için beni teşvik etmiş, eğitim süresince de hep yanımda olmuştu. Çok iyi biliyordum ki İzzet hoca ile birlikte sahip olduğum bu şans hem çok özel hem de uzmanlık alanımız, toplum sağlığı ve bilimsel dünyayla ilgili uzmanlıklarımız içinde düşünüldüğünde, İzzet hoca için genel bir doğrudur.

Hocamızı saygıyla anıyorum.

İzzettin Barış hocamın ölümüne üzüldüm. Ailesine, arkadaşlarına, öğrencilerine ve ülkemize başsağlığı diliyorum.

Kendisi hakkında birkaç görüşümü paylaşmak istiyorum. Bir amı ile başlayayım. ABD'den dönmüş, dahiliyede bir ders anlatacak. Derse heyecanlı bir giriş yaptı. "Arkadaşlar, "American College of Chest Physicians" tarafından verilen 'board' belgemi aldım. Doçentlik, profesörlük bir şey değil. Bu 'board' u almak önemli." Diyerek konuşmaya başladı. Devam etti: "Sizden yardım istiyorum. Bir adamı arıyorum. Lütfen yardım edin." Dedi. Bir es verdi. Herkes farklı bir devam öyküsü bekliyordu. "Dün Botanik Parkı kenarında bir olaya tanık oldum. Park etmiş bir Mercedes arabaya arkadan bir Röno araba gelip vurdu. Rönodan inen bir kadın car car bağırarak öndeki arabanın sürücüsünü tehdit etti. Avukatmış. Bir çok tehdit sözü ve ağır söz söyledi. Adam hiçbir şey demedi. Arabasına binip birkaç metre ileriye gitti. Gerisin geri gelip Röno'ya vurdu. İnip baktı, 'olmamış' dedi. Tekrar öne gidip gerisin geri geldi ve arkadaki arabaya vurdu. İndi. 'Tamam, şimdi olmuş' dedi. Kadına kimlik kartını verdi. 'İstedığınız yere şikayet edebilirsiniz' dedi. Basıp gitti. Bu adamı arıyorum. Arkadaş olmak için. Lütfen yardım edin!"

İzzettin Barış hocamı odasında bir avyayı soyup yerken, beni dikkatle dinler haliyle hatırladım. Aykırı ve bazen sert ifadelerle yorum ve sorular ile görüşlerinizi cesaretle söylemeye ve ayrıntıları sunmaya yöneltirdi bu.

Bir Toraks yemeğinde rahmetli Oya Örüç ablamı odasına gelmesini söy-

lemişti. Doçentlik sınavı öncesi Oya ablamı bir gün odasında tutup, hastaları, filmleri, olayları birlikte değerlendirmişlerdi.

Türkiye'yi bilirdi. Uzmanlık tezimi el yazımla yazıp fotokopi ile çoğaltarak jüri üyelerinden görüşlerini aldım. Tezi yazıya geçirmek için Hacettepe'ye gidip İzzettin Hocamdan hafta sonu bilgisayarımı kullanma izni istedim. Bir günde tezi bilgisayarda yazıp diskete yükleyip aldım. Odasındaki muayene odasında bir büyük harita kitabı vardı. Bu çapta ayrıntılı bir haritayı daha önce görmemişim.

Odasındaki muayene odasında bir büyük harita kitabı vardı. Bu çapta ayrıntılı bir haritayı daha önce görmemişim. Her dağı, her ovayı bir A3 kağıda çizerseniz ancak bu kadar ayrıntı olur.

Her dağı, her ovayı bir A3 kağıda çizerseniz ancak bu kadar ayrıntı olur. Göğüs Hastalıkları Bölümünde büyük bir Türkiye haritası üzerinde asbestli hastaların yerlerine göre raptiyelerin takıldığı bir görünüm vardı. Bu, doğal asbest dağılımını gösterirdi.

Toraks Derneği yokken, Toraks Derneği gibi çalışırdı. Kurslar düzenler, yurtdışından konuşmacılar getirir, çevirmenlik yapardı. Üç gün üs tüste Türkçe'den İngilizce'ye, İngilizce'den Türkçe'ye çeviri yapmıştı,

üçüncü gün akşamüzeri hangi dilde konuştuğunu unutup Türkçe yerine İngilizce konuşmuştu ve yabancı konuşmacıların politik yanıtlarından hoşlanmadığı için onlar hakkında biraz nahoş ifadeler kullanmıştı. Uyarılarla durumu fark edince özür dilemişti. Fakat misafir konuşmacılar bunu doğal karşılamıştı. Mezotel-yoma, Asbest, Meslek Hastalıkları, Plevra Hastalıkları, Uyku Apnesi hatırladığım toplantı konuları. Onun olduğu toplantıya gitmeyi arzu ederdik. Öğrenmek yanında yaşanmış ve başka yerde duyamayacağımız hocamızın nüktelerini duyacaktık.

Çok sayıda anım var. Bunların tümünü gözden geçirdiğimde ondan hep bir şeyler öğrendiğimi düşünüyorum. Bende olan paramedikal ve diğer kitapları şunlar:

- Bu Doktoru Rehin Alalım.
- Kendi Rüzgarıyla.
- Çanakkale Savaşları. Mehmetçiğin "Fedakarlığı, Vatanseverliği, İnsanlığı"
- Osmanlı Padişahlarının Yaşamlarından Kesitler, Hastalıkları ve Ölüm Sebepleri.
- "Anne Bana Kerpeteni Getir!" Anadolu'nun Bitmeyen Akciğer ve Karın Zarı Kanseri Çilesi
- Yaşamın Kırılma Noktasında YOGUN BAKIM HASTALARI

Bizde dinamik ve öğretici, yenilikçi bir hoca olarak öğrettiklerinin yanında örnek bir hoca ve model oldu. Kendisini hep güzelliklerle, iyiliklerle anacağım.

İzzettin Barış Hoca Anı Defteri

Çok Değerli Hocam,

Sizi kaybetmenin derin üzüntüsü içindeyim. Sizinle öyle yakın ve derin anılarım var ki, hangisini anlatabilirim burada? Ancak sizden öğrendiğim bilgi ve mesleki prensipleri hiç bir şekilde ölçülendiremem. Mahiyetinizden ayrıldıktan sonra da hep başımda siz değerli Hocamın varlığı bana güven vermiş ve her fırsatta size danışmışımdır. Bundan sonra da sizin eşsiz prensiplerinizle devam etmeye çalışacağım. Siz insanlara o kadar çok yararlı oldunuz ki, Cennete gideceğinize yürekten inanyorum. Nur içinde uyu sevgili Hocam!

M. Levent Erkan

İzzettin Hocamızla TTD toplantılarında tanışma şansım olmuştu. Sorunlarımızla özellikle ilgilenir, babacan tavriyla sahip çıkar, çözüme ön ayak olurdu. Örnek bir bilim adamıydı. Anısı önünde saygıyla eğiliyor, tüm camiamıza baş sağlığı diliyorum.

Sabri Serhan Olcay

1995 ya da 1996 yılıydı sanırım. Kapadokya'da kongredeyiz. Ben camiaya yeni adım atan, acemi asistan. İzzet hocayla asansörde karşılaştık. Arkadaşımın civarı gezmiş dönüyoruz, elimizde çanak, çömlek dolu bir süri poşet, çanta vs var. İzzet hoca kitaplarını okuduğumuz, büyük adam.. Gülerek elimizdeki yüklerden bir kısmını aldı. Yok hocam, olur mu, biz taşırız sözlerimizi dinlemeden. Biz nasıl ezilip büzülüyoruz, utanıyoruz, koskoca hocamız eşyalarımızı taşıyor diye. O ise keyifle, esprilerle bize bir şeyler anlattı. O zaman düşünmüştüm büyük hoca olmak böyle bir şey galiba diye. Öğrenciniz olamadım ama, hepimizde emeğiniz var hocam. Işıklar içinde uyuyun.

Ayşın Şakar Coşkun

1985'lerde sizin stajyeriniz olmuşum...O dönemde uluslararası araştırmalarınız, halk sağlığı konusundaki girişimlerinize hayranlık duyduğum bir hekimdiniz. Yetişmelerine katkınız olan tüm hekimler adına size sonsuz teşekkür ediyorum. Rahat uyuyun.

Rengin Güzel

Hocamı Ankara tıpta Ayda bir yapılan toplantılarda tanımıştım. Gerek bilimsel yönü ve gerekse insancıl yönüne, dobra konuşmasına hayran kalmış ve kendisini örnek insan, örnek bilim adamı olarak algılamıştım. Hocam sizin gibi insanların yeri doldurulur mu bilemem. Mekanınız cennet olsun. Nur içinde uyuyun sevgili hocam

Orhan Çildağ

Değerli hocamız, camiamızın saygın emektarı İzzettin Barış hocamızı kaybetmiş olduğumuzu büyük üzüntü ile öğrendim. Kendisine, Hacettepe'de öğrencisi olarak ve Toraks Derneğinin kurucu başkanı ve bilim insanı olarak göğüs hastalıkları camiamıza, ve mezotelyoma konusunda yaptığı çalışmalar ve bilime katkılarından ötürü teşekkür ediyorum. Ailesine ve tüm camiamıza başsağlığı diliyorum. Allah rahmet eylesin. Nur içinde yatsın.

Meltem Tor

Muhterem İzzet Abi. Ben kendisine Abi olarak hitap ederdim. Bizlerin ve benim idolum idi. Emekli Gülhaneli olarak da ayrıca bir samimiyetimiz vardı. Kendisi ile birçok toplantılarda ve kongrelerde beraber olduk. O küçük küçük Hacettepe klinik odasında hiç durmaz ve yorulmazdı. Bizler sizi unutmayacağız. Eşinize ve yakınlarınıza sabırlar dilerim. Allah gani gani rahmet eylesin.

Yılmaz Başer

İzzet Hoca, Hacettepe’de 1970’lerdeki öğrenciliğimde hocalığı ve esprili kişiliği ile öğrencilerin en çok sevdiği hocalardandı. Daha sonrada kendisine olan sevgim ve saygım gittikçe arttı ve her aşamada dostluğunu ve desteğini gördüm, o kadar çok hoş anımız var ki buraya yazmak sığmaz. Camiamızın başı sağ olsun, hocamın mekanının cennet olacağından şüphem yok.

Turgay Çelikel

Hocamızı ilk kongrelerde tanıdım. Emekli olduktan sonra hiç aksatmadan Taksim Verem Savaş dispanserinin haftalık toplantılarına gelir ve aktif katılım sağlar her toplantıda tecrübelerini bize aktarırdı. En son tarihçeyi anlattı Gelmediği hafta nerdeyse hiç olmadı Hocamızın dinamizmi bizleri motive eder uzaktan gelenlerin sesleri çıkmazdı. Toplantı sonra dernek başkanına uğrar uzun uzun sohbet ederlerdi Hafızası inanılmazdı Herkese ismi ile hitap eder hal hatır sorardı Hocayı gördükçe bir gün emekli de olsam bu camiada çalışmaya kendi kendime söz verdim ...

İpek Coşkunol

Türk ve dünya tıbbına büyük emekleri gecen bir hekimdi. Ailesine, arkadaşlarına ve kuru-Oktay cusu olduğu Turk Toraks Derneği’nin tüm üyelerine başsağlığı dilerim. Allah rahmet etsin.

Ramazan Gozu

Sevgili Hocamı ilk 1988 yılında TUS sınavını kazandığım henüz başlamadığım ve Eskişehir Verem Savaş Dispanserinde çalışırken Hacettepe Tıp Fakültesinde açılan PLEVRA HASTALIKLARI kursunda tanıştım. Onun tutumu beni bu uzmanlık dalına ısındırmıştı. Kendisinden yalnız bilim değil anlattığı zengin anıları ile hayat dersi ve deontoloji dersi de almıştık. Sonraki yıllarda her karşılaşmamızda, kongre ve toplantılarda sayısız şey öğrendim. Tütün mücadelesinde hep destek olmuştur. Çökertme tüküsünün REJİ idaresi ve tütünlü ile olan ilişkisinde ilk ondan öğrenmişim. Saygı ve sevgi ile anıyorum.

Mesud Kosku

Çok değerli hocam Prof. Dr. İzzettin Barış’ı tanıdığım ve kendisinden eğitim alma şansına sahip olduğum için minnettarım. Hacettepe Üniversitesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalında solunum fizyoterapisi alanının gelişmesi için bana eğitime fırsatını tanıyan ve Toraks derneği desteği ile İngiltere’de eğitim almamı sağlayan saygıdeğer hocama yüce gönüllü ve bilimsel vizyonu için sonsuz teşekkürler.... Anısı önünde saygıyla eğiliyor, ailesi ve Toraks camiasına baş sağlığı diliyorum. Mekanın cennet olsun Hocam.

Sema Savcı

1991 de stajyerliğimde babacan adamı hiç unutmadım. Ayrıca bir Türk bilim adamının da uluslararası alanda yer alabildiğini sayenizde görmüştük. Sonraları hayat hikayenizi okuduğumda pratik zekanın azimle harmanını anladım. Bulunduğu noktaya tırnakları ile toprağı kazarak gelen insana yakışır bir öğrenci olamasak da insan olmaya çalışmaktayız halen. Sizi saygı ve sevgi ile anıyorum.

Levent Aksoy

Toraks Derneği Kurucu Başkanı İzzet Hocam, Donanma Gölçük Deniz Hastanesi Göğüs Hastalıkları kliniğini ziyaret ettiğinde, eski bahriyeli doktorlardan olduğunu, 3 yıl savaş gemisi doktorluğu yapmış olduğunu ve çok duygulandığını anlattı. Denizde doktorluk yapmış biri karada haydi haydi yapar dedi. Önemli olan dalgalı havalarda dikiş tutturmak deyince bende bir gülümseme oluştu. Bahriyeli doktor

olarak savaş gemisi doktorluğunu ve Kasımpaşa Deniz hastanesindeki anılarını anlattı. Beni kongrelerde gördükçe paylaşırdı tecrübe ve bilimsellik dolu anılarını anlatırdı ince ince. Onu tanımaktan, bilimsel vizyonerliğini dinlemekten onur duydum ,anısı önünde saygıyla eğiliyorum ve bahriyeli kuralıyla saygıyla selamlıyorum TOKA..HOCAM.

Bahriyeli Doktordan Bahriyeli Doktora..

Önder Savcı

Sayın Hocam,

Sizden çok şey öğrendik, çok teşekkür ederim . Sizi hep sevgiyle ve saygıyla anacağım. Sizinle hiç çalışma imkânım olmadı ama göğüs hastalıklarına kattığınız bilgiler benim için çok önemli referanslardı. Sizi saygıyla uğurluyorum , yaptıklarınızla hep bizimle olacaksınız.

Banu Çıkrıkçıoğlu

Saygıdeğer Hocam,

Sizi tanıma şerefine eriştiğim için şanslıyım, sizi kaybettiğimiz için camiamız adına çok üzgünüm. Anınızın önünde saygıyla eğiliyorum, nurlar içinde uyuyun.

Şule Akçay

Hocamızla ilk karşılaşmam, 93 veya 94'te henüz yeni bir asistanken TTD'nin ilk kongresinde, Nevşehir'de olmuştu. Sanırım açılış toplantısıydı. Kendisine has üslubu ve İngilizcesiyle muhteşem bir şekilde bölgedeki asbest macerasını anlatmıştı. Çok etkilenmişim. 'Hocalık böyle bir şey olmalı' diye düşündüğümü hatırlıyorum. Tüm meslek hayatım boyunca hiç unutmadığım bir sunumdur. Kendisine Allah'tan rahmet, sevenlerine ve yakınlarına sabır diliyorum.

Serhat Çelikel

Sayın İzzettin Barış hocama Allah'tan rahmet ailesi ve sevenlerine sabırlar diliyorum. Işıklar içinde yatsın, sevgili hocam...

Celal Karlıkaya

Kısa süreli de olsa tanıma şansına sahip olduğum, insan ilişkilerindeki iletişimine, bilgi aktarımındaki üslubuna hayran kaldığım çok sevdiğim değerli hocama Allah'tan rahmet diliyorum.

Tülin Göçmen

Eğer bugün göğüs camiasında evrensel düzeyde bilimsel çalışma yapılıyorsa, eğer bugün göğüs hastalıkları alanında yapılan bilimsel üretim toplumun sorunları ile birlikte harmanlanabiliyorsa, eğer bugün Toraks Derneği diye bir örgüt varsa bu başarıları ve bu güzellikleri en başta İzzettin Hoca'ya borçluyuz. Anısı önünde saygıyla.....

Osman Elbek

Türk Toraks Derneği (TTD) sayesinde yakından tanıma fırsatı bulduğum, İzzettin hocamızın bedenen kaybı hepimizi üzdü.

TTD'nin kurucu başkanı , camiamızda ki çağdaş bilimsel çalışmaların önde gelen lideri İzzettin hocayı bedenen yitirdiğimizi düşünüyorum. TTD, yarattığı ortam ve bu ortamın yetiştirdiği hekimler,

teknikerler, terapistler..., süregiden bilimsel çalışmalar İzzettin Hoca'nın her zaman bizimle olacağının kanıtıdır.

"Hiçbir şey ölmez, her şey yaşar"

Çağlar Çuhadaroğlu

Hocama Allah'tan rahmet önce...

Göğüs Hastalıkları camiasına ve ailesine baş sağlığı sonra..

Asistanken mezotelyoma semineri için gittim yanına..

Hazır her şeyi sordum hocama...o zaman slayt kutuları var...

Tek tek seçti slaytları, ben hissettim hocalık erdemini karşımda...

Seminerim güzel geçti... Bol örnekli..

Hepimizin başı sağ olsun..

Akın Kaya

Hekimliği gelir kapısı olarak değil, hizmet kapısı olarak gören bir nesil yetiştirdiniz. Bilimsel çalışmalarınızla önder oldunuz, rahat uyuyun bir adımda biz atabilirsek ne mutlu size.

Aydın Gençsoy

Böylesine değerli hocalar kolay yetişmiyor. Ne mutlu bize ki o'nu tanıma fırsatı bulduk. Kendisinden bilimsel ve sosyal anlamda kazanımlarımız oldu. Allah gani gani rahmet eylesin. Toprağı bol, ruhu şad ve mekanı cennet olsun.

Metin Görgüner

Babacan tavırları ile örnek bir kişi idi. MD Anderson Kanser merkezine 6 ay Research Fellow olarak gittiğim zaman oradaki hocam Jeen So Lee'nin bana ilk sorusu Dr. Barış'ı tanıyor musun olmuştu. Başka söze ne hacet. Ruhu şad olsun.

Zeki Yıldırım

Y. İzzettin barış hoca, Türkiye'de göğüs hastalıkları uzmanlık alanının örgütlenmesi ve kurumsallaşması açısından ölmeyecek bir şahsiyet ve iyi bir hekim olarak anılacak ve yaşayacaktır. Allah rahmet etsin.

Adem Yılmaz

Sayın Hocam,

Siz göğüs hastalıklarının "gerçek" ustasıydınız. Sizinle kısa sürede olsa çalışmış olmak benim için büyük onurdur. Sizin büyük gayretleriniz sayesinde ülkemizde göğüs hastalıkları önde gelen, istenen ve modern bir branş haline gelmiştir. Siz "kendinize has kişilik ve çalışkanlığınızla" göğüs camiasına hep örnek oldunuz ve gerçek lideriydiniz.

Önünüzde saygıyla eğiliyorum.

Oğuz Uzun

Değerli büyüğümüz ve değerli hocamız İzzettin hocaya Allaha rahmet dilerken tüm sevenlerinin ve ailenin başı sağ olsun.

Mekânı cennet olsun

Ahmet Uygur

Hekimliğin yüz akı Prof. Dr. Kemal Balcı ile GATA da başlattığınız ve yaşam boyu sürdürdüğünüz örnek hoca ve büyük insan, ruhunuz şad olsun, sizi hiçbir zaman unutmayacağız...

Salim Seyfettin

İzzetin Hocanın ardından... Sevgili İzzettin Barış Hocamızın acı kaybından derin üzüntü duydum. Hocamız ile sınırlı bilimsel temasında bile üzerimde derin izler bıraktı. İlki 1990'lı yıllarda asistanlığım sırasında idi. Diyarbakır Dicle Üniversitesinde asistanken çok mezotelyoma hastası görüyorduk ve plöredez için o zaman Coparvax adlı bir bakteri aşısı kullanıyorduk. Hem çok pahallı idi, hem de her zaman bulunmuyordu. Talk plöredezisini çok duyuuyorduk, Hacettepe'de de uygulandığını duymuştum, ancak biz de yapılmıyordu. İzzetin Hocayı ve çalışmalarını hepimiz biliyorduk tabii, ancak kendileri ile hiç görüşmemiştim. Bir kongre dönüşü İzzettin Hocamızı ziyaret etmeye karar verdim. Amacım hem tanışmak, hem de talk plöredezisi ve mezotelyoma çalışmaları hakkında bilgi almak, muhtemel çalışmalar hakkında tavsiyelerini almaktı. Bir yandan da çekiniyordum, çünkü Hoca'nın sert mizaçlı olduğunu duymuş, bana nasıl davranacağını bilmiyordum. Derken, Hacettepe'deki odasını buldum; genişçe, kendi çalışma masası dışında daha pek çok araç gerecin olduğu büyükçe bir odaydı. Beni büyük bir içtenlik ve sıcaklıkla karşıladı, çay söyledi, hal hatır faslından sonra, Diyarbakır yöresindeki mezotelyomadan ve talk plöredez yapmak isteğimizden söz ettim. Çok hoşuna gitti ve çeşitli tavsiyelerde bulundu, hemen konu ile ilgilenen teknisyeni çağırdı, bana talk hazırlayıp vermesini ve prosedürü ayrıntıları ile anlatmasını sıkı sıkı tembih etti. Bu kadar ünlü ve insanların yanına yaklaşmaya çekindiği Hocanın benim gibi çömez bir asistana gösterdiği bu muamele beni çok şaşırtmıştı. Hocanın o sert mizacı arkasında ne kadar büyük bir tevazu olduğunu görmüş ve çok etkilenmişim. Daha sonraki yıllarda Hocanın yaptıklarını izlemeye çalışır, özellikle kongrelerde mutlaka görmeye, kendileri ile konuşmaya çalışırdım. İzzetin Hocanın temel araştırmaya ilgisi beni etkileyen diğer yanı idi. Türk Toraks Derneği bünyesinde Deneysel Araştırmalar ve Solunum Biyolojisi ve Genetik Çalışma Grubunu kurduğumuzu duyunca çok sevinmişti ve bizden asla pes etmememizi istemişti. Yine bir GYK toplantısında ben o yılki kongrede ÇG'muzun konularına çok az yer verilmesini sitemkar bir dille eleştirmiştim, Hoca toplantı sonrasında yanıma gelmiş, bana hak verdiğini söylemiş, biraz da sinirlenmişti. Ben Hocayı yatıştırmaya çalışmışım, ancak Hoca bunu mutlaka gündeme getirip takip edeceğini söylemişti. Sevgili İzzetin Hocamızı sevgi ve özlemle anıyorum. Mekanı Cennet olsun...

Hasan Bayram

Hocamla tanışmak ve onun kurmuş olduğu klinikten uzmanlık eğitimini almak bizleri her zaman gururlandırdı. Allah rahmet eylesin, mekanı cennet olsun...

Cengiz Burmık

Çok değerli bir bilim insanı idi. Allah rahmet eylesin. Mekanı cennet olsun. Umarım ileride hocamızın anısına her yıl geleneksel bir bilimsel aktivite düzenlenir.

Metin Görgüner

Saygılarımla, ALLAH rahmet eylesin.

Yunus Turgut

1973-2013 Yılları Arasında Uluslararası Dergilerde Yayınlanmış ve Web of Science'da İndekslenen Yayınları

Yayın Sayısı: 66, Atıf Sayısı: 1444, h-index*: 23

*h-index, nitelikli yayın sayısını gösteren önemli bir indekstir. "h-index: 23" demek, 23 makalenin en az 23 atıf aldığı göstermektedir.

1. **Baris YI**, Artvinli M, Ozesmi M. **Somnolence and sleeping disturbances due to intermittent upper airways obstruction in an obese patient.** Bulletin De Physio-Pathologie Respiratoire 1973;9:630-630.
  2. Saylam A, Ersoy U, **Baris I**, Artvinli M, Bozer AY. **Thoracobiary fistulas - report of 6 cases.** British Journal of Diseases of the Chest 1974;68:264-272.
  3. **Baris YI**, Sahin AA, Ozesmi M, Kerse I, Ozen E, Kolacan B, Altinors M, Goktepe A. **Outbreak of pleural mesothelioma and chronic fibrosing pleurisy in village of karain-urgup in anatolia.** Thorax 1978;33:181-192.
- Thorax*, 1978, 33, 181-192
- ### An outbreak of pleural mesothelioma and chronic fibrosing pleurisy in the village of Karain/Ürgüp in Anatolia
- Y. I. BARIS, A. A. SAHIN, M. OZESMI, I. KERSE, E. OZEN, B. KOLACAN, M. ALTINORS, AND A. GÖKTEPELİ
- From the Departments of Chest Diseases, Histology, and Pathology, Hacettepe University School of Medicine, and the Institute of Mineral Research and Exploration, Ankara, Turkey
4. Kanra T, **Baris I**, Kolacan B. **Rifampicin-dependent antibodies in a patient with hepatorenal failure.** British Journal of Diseases of the Chest 1978;72:67-70.
  5. Artvinli M, **Baris YI**. **Malignant mesotheliomas in a small village in the anatolian region of turkey - epidemiologic-study.** Journal of the National Cancer Institute 1979;63:17-22.
  6. **Baris I**, Artvinli M, Sahin A, Savas T, Erkan ML. **Occurrence of pleural mesothelioma - chronic fibrosing pleurisy and calcified pleural plaques in turkey in relation with environmental-pollution by mineral fibers.** Revue francaise des maladies respiratoires 1979;7:687-694.
  7. **Baris YI**. **Claude-bernard-horners syndrome due to malignant pleural mesothelioma.** Revue francaise des maladies respiratoires 1980;8:349-350.
  8. **Baris YI**, Sahin AA, Erkan ML. **Clinical and radiological study in sepiolite workers.** Archives of environmental health 1980;35:343-346.
  9. **Baris YI**, Saracci R, Simonato L, Skidmore JW, Artvinli M. **Malignant mesothelioma and radiological chest abnormalities in 2 villages in central turkey - an epidemiological and environmental investigation.** Lancet 1981;1:984-987.
-
10. Sebastien P, Gaudichet A, Bignon J, **Baris YI**. **Zeolite bodies in human lungs from turkey.** Laboratory Investigation 1981;44:420-425.
  11. Artvinli M, **Baris YI**. **Environmental fiber-induced pleuro-pulmonary diseases in an anatolian village - an epidemiologic-study.** Archives of environmental health 1982;37:177-181.
  12. **Baris YI**, Artvinli M. **Natural mineral fiber-induced chest diseases in turkey.** Archivum Immunologiae Et Therapiae Experimentalis 1982;30:161-168.
  13. Saracci R, Simonato L, **Baris Y**, Artvinli M, Skidmore J. **The age-mortality curve of endemic pleural mesothelioma in karain, central turkey.** British Journal of Cancer 1982;45:147-149.
  14. Hillerdal G, **Baris YI**. **Radiological study of pleural changes in relation to mesothelioma in turkey.** Thorax 1983;38:443-448.
  15. **Baris I**, Simonato L, Artvinli M, Pooley F, Saracci R, Skidmore J, Wagner C. **Epidemiologic and environmental evidence of the health-effects of exposure to erionite fibers - a 4-year study in the capadocian region of turkey.** International Journal of Cancer 1987;39:10-17.
  16. **Baris YI**, Artvinli M, Sahin AA, Sebastien P, Gaudichet A. **Diffuse lung fibrosis due to fibrous zeolite (erionite) exposure.** European Journal of Respiratory Diseases 1987;70:122-125.

17. Ozesmi M, Aslan H, Hillerdal G, Rylander R, Ozesmi C, **Baris YI. Byssinosis in carpet weavers exposed to wool contaminated with endotoxin.** British journal of industrial medicine 1987;44:479-483.
18. **Baris YI, Artvinli M, Sahin AA, Bilir N, Kalyoncu F, Sebastien P. Non-occupational asbestos related chest diseases in a small anatolian village.** British journal of industrial medicine 1988;45:841-842.
19. **Baris YI, Bilir N, Artvinli M, Sahin AA, Kalyoncu F, Sebastien P. An epidemiological-study in an anatolian village environmentally exposed to tremolite asbestos.** British journal of industrial medicine 1988;45:838-840.
20. Kalyoncu F, Baris B, Sahin AA, Artvinli M, **Baris YI. Endobronchial tuberculosis - a report on 15 cases.** South African Medical Journal 1989;75:395-396.
21. Sahin AA, Aydinler A, Kalyoncu F, Tokgozoglu L, **Baris YI. Endobronchial hamartoma removed by rigid bronchoscope.** European Respiratory Journal 1989;2:479-480.
22. **Baris YI, Kalyoncu AF, Aydinler A, Gulekon N, Eryilmaz M, Selcuk ZT, Sahin AA. Intrathoracic lipomas demonstrated by computed-tomography.** Respiration; international review of thoracic diseases 1990;57:77-80.
23. **Baris YI, Tan E, Kalyoncu F, Artvinli M, Sahin AA. Digital clubbing in hashish addicts.** Chest 1990;98:1545-1546.
24. Sahin AA, Kalyoncu AF, Selcuk ZT, Coplu L, Celebi C, **Baris YI. Behcets-disease with half and half nail and pulmonary-artery aneurysm.** Chest 1990;97:1277-1277.
25. Tan E, Can U, Kansu T, **Baris YI, Zileli T. Parinaud syndrome due to solitary pineal metastasis.** European Neurology 1990;30:200-202.
26. Arik N, Ozdemir O, Sayin M, Arinsoy T, **Baris I, Dunder S, Tasdemir I, Turgan C, Yasavul U, Caglar S. Hemodialysis-induced hypoxemia and fibronectin.** Nephron 1991;59:162-163.
27. **Baris YI. Historical perspectives in occupational-medicine - fibrous zeolite (erionite)-related diseases in turkey.** American journal of industrial medicine 1991;19:373-378.
28. Emri S, Coplu L, Selcuk ZT, Sahin AA, **Baris YI. Hypertrophic pulmonary osteoarthropathy in a patient with pulmonary alveolar microlithiasis.** Thorax 1991;46:145-146.
29. Erzen C, Eryilmaz M, Kalyoncu F, Bilir N, Sahin A, **Baris YI. Ct findings in malignant pleural mesothelioma related to nonoccupational exposure to asbestos and fibrous zeolite (erionite).** Journal of Computer Assisted Tomography 1991;15:256-260.
30. Kalyoncu AF, Selcuk ZT, Emri AS, Coplu L, Sahin AA, **Baris YI. Echinococcosis in the middle-east and turkey.** Reviews of Infectious Diseases 1991;13:1028-1029.
31. Coplu L, Emri S, Selcuk ZT, Kalyoncu F, Balkanci F, Sahin AA, **Baris YI. Life threatening chylous pleural and pericardial-effusion in a patient with behcets-syndrome.** Thorax 1992;47:64-65.
32. Kalyoncu AF, Selcuk ZT, Iskendarani A, Coplu L, Emri S, Sahin AA, **Baris YI. Alternative and complementary medicine for asthma.** Thorax 1992;47:762-762.
33. Selcuk ZT, Coplu L, Emri S, Kalyoncu AF, Sahin AA, **Baris YI. Malignant pleural mesothelioma due to environmental mineral fiber exposure in turkey - analysis of 135 cases.** Chest 1992;102:790-796.
34. Akhan O, Dincer A, Gokoz A, Sayek I, Havlioglu S, Abbasoglu O, Eryilmaz M, Besim A, **Baris I. Percutaneous treatment of abdominal hydatid cysts with hypertonic saline and alcohol - an experimental-study in sheep.** Investigative Radiology 1993;28:121-127.
35. Akhan O, Kalyoncu F, Ozmen MN, Demirkazik FB, Cekirge HS, Sahin A, **Baris I. Peritoneal mesothelioma - sonographic findings in 9 cases.** Abdominal Imaging 1993;18:280-282.
36. Sahin AA, Coplu L, Selcuk ZT, Eryilmaz M, Emri S, Akhan O, **Baris YI. Malignant pleural mesothelioma caused by environmental exposure to asbestos or erionite in rural turkey - ct findings in 84 patients.** American Journal of Roentgenology 1993;161:533-537.
37. Sahin AA, Selcuk ZT, Kalyoncu AF, Coplu L, Emri S, **Baris YI. Treatment of echinococcus-granulosis cysts.** Scandinavian Journal of Infectious Diseases 1993;25:269-269.
38. Devuyt P, Dumortier P, Jacobovitz D, Emri S, Coplu L, **Baris YI. Environmental asbestosis complicated by lung-cancer.** Chest 1994;105:1593-1595.
39. Kalyoncu AF, Selcuk ZT, Karakoca Y, Emri AS, Coplu L, Sahin AA, **Baris YI. Prevalence of childhood asthma and allergic diseases in ankara, turkey.** Allergy 1994;49:485-488.
40. Tansan S, Emri S, Selcuk T, Koc Y, Hesketh P, Heeren T, McCaffrey R, **Baris YI. Treatment of malignant pleural mesothelioma with cisplatin, mitomycin-c and alpha-interferon.** Oncology 1994;51:348-351.
41. Kalyoncu AF, Coplu L, Selcuk ZT, Emri AS, Kolacan B, Kocabas A, Erkan L, Sahin AA, Akkoçlu A, **Baris YI. Survey of the allergic status of patients with bronchial-asthma in turkey - a multicenter study.** Allergy 1995;50:451-455.

42. Kopuz C, Erk K, **Baris YI**, Onderoglu S, Sinav A. **Morphometry of the fibrous ring of the mitral-valve**. *Annals of Anatomy-Anatomischer Anzeiger* 1995;177:151-154.
43. Emri S, Karakoca Y, **Baris YI**, Zorlu F, Akyol F, Akay H. **Preventive irradiation after invasive diagnostic and therapeutic procedures in malignant pleural mesothelioma**. *Chest* 1996;109:1665-1666.
44. Kalyoncu AF, Kisacik G, Sahin AA, **Baris YI**. **Prevalence of cross-sensitivity with acetaminophen and other nonsteroidal antiinflammatory drugs in asthmatic patients**. *Journal of Allergy and Clinical Immunology* 1996;98:713-713.
45. Ozdemir O, Emri S, Karakoca Y, Sayinalp N, Akay H, Dunder S, **Baris I**. **Fibrinolytic system in plasma and pleural fluid in malignant pleural mesothelioma**. *Thrombosis research* 1996;84:121-128.
46. Aydingoz U, Ariyurek M, Selcuk ZT, Demirkazik FB, **Baris YI**. **Calcium within a bronchogenic cyst with a fluid level**. *British Journal of Radiology* 1997;70:761-763.
47. Kalyoncu AF, Demir AU, Ozcan U, Ozkuyumcu C, Sahin AA, **Baris YI**. **Bee and wasp venom allergy in turkey**. *Annals of Allergy Asthma & Immunology* 1997;78:408-412.
48. Dumortier P, Coplu L, de Maertelaer V, Emri S, **Baris I**, De Vuyst P. **Assessment of environmental asbestos exposure in turkey by bronchoalveolar lavage**. *American journal of respiratory and critical care medicine* 1998;158:1815-1824.
49. Kalyoncu AF, Karakaya G, Sahin AA, **Baris YI**. **Occurrence of allergic conditions in asthmatics with analgesic intolerance**. *Allergy* 1999;54:428-435.
50. Selcuk ZT, Emri S, Sahin AA, **Baris YI**, Coplu L, Kalyoncu F, Artvinli M. **Malignant mesothelioma and erionite exposure**. *European Respiratory Journal* 1999;14:480-481.
51. Emri S, Kocagoz T, Olut A, Gungen Y, Mutti L, **Baris YI**. **Simian virus 40 is not a cofactor in the pathogenesis of environmentally induced malignant pleural mesothelioma in turkey**. *Anticancer Research* 2000;20:891-894.
52. Dogan AU, **Baris YI**, Emri S, Testa JR, Carbone M. **Familial malignant mesothelioma - reply**. *Lancet* 2001;358:1813-1814.
53. Dumortier P, Coplu L, Broucke I, Emri S, Selcuk T, de Maertelaer V, De Vuyst P, **Baris I**. **Erionite bodies and fibres in bronchoalveolar lavage fluid (balf) of residents from tuzkoy, cappadocia, turkey**. *Occupational and environmental medicine* 2001;58:261-266.
54. **Baris YI**, Hoskins JA, Seyfikli Z, Demir A. **'Biomass lung': Primitive biomass combustion and lung disease**. *Indoor and Built Environment* 2002;11:351-358.
55. Emri S, Demir A, Dogan M, Akay H, Bozkurt B, Carbone M, **Baris I**. **Lung diseases due to environmental exposures to erionite and asbestos in turkey**. *Toxicology Letters* 2002;127:251-257.
56. Coplu L, Demir AU, Kalyoncu AF, Coplu N, Selcuk ZT, Enunlu T, Karakoca Y, Sahin AA, **Baris YI**. **Lung health in workers exposed to reed dust**. *Respiratory medicine* 2005;99:421-428.
57. Dogan M, Dogan AU, Celebi C, **Baris YI**. **Geogenic arsenic and a survey of skin lesions in the emet region of kutahya, turkey**. *Indoor and Built Environment* 2005;14:533-536.
58. **Baris YI**, Grandjean P. **Prospective study of mesothelioma mortality in turkish villages with exposure to fibrous zeolite**. *Journal of the National Cancer Institute* 2006;98:414-417.
59. Carbone M, Emri S, Dogan AU, Dogan M, Steele I, Tuncer M, **Baris YI**. **The mesothelioma epidemic in cappadocia: The gene environment interaction**. *Lung Cancer* 2006;54:S1-S1.
60. Dogan AU, **Baris YI**, Dogan M, Emri S, Steele I, Elmishad AG, Carbone M. **Genetic predisposition to fiber carcinogenesis causes a mesothelioma epidemic in turkey**. *Cancer Research* 2006;66:5063-5068.
61. Carbone M, Emri S, Dogan AU, Steele I, Tuncer M, Pass HI, **Baris YI**. **A mesothelioma epidemic in cappadocia: Scientific developments and unexpected social outcomes**. *Nature Reviews Cancer* 2007;7:147-154.
62. **Baris YI**, Hillerdal G. **Tuberculosis in the ottoman harem in the 19th century**. *Journal of Medical Biography* 2009;17:170-173.
63. Carbone M, **Baris YI**, Bertino P, Brass B, Dogan U, Emri S, Gaudino G, Gultekin M, Jube S, Kanodia S, Lockey J, Partridge CR, Rinaudo C, Rivera Z, Ryan PH, Sens MA, Steele I, Tuncer M, Way S, Yang H, Miller A. **Erionite exposure in north dakota is comparable to that found in turkish villages which experience a high incidence of mesothelioma**. *Journal of Thoracic Oncology* 2010;5:S561-S561.
64. Carbone M, **Baris YI**, Bertino P, Brass B, Comertpay S, Dogan AU, Gaudino G, Jube S, Kanodia S, Partridge CR, Pass HI, Rivera ZS, Steele I, Tuncer M, Way S, Yang HN, Miller A. **Erionite exposure in north dakota and turkish villages with mesothelioma**. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 2011;108:13618-13623.
65. Croce A, Musa M, Allegrina M, Rinaudo C, **Baris YI**, Dogan AU, Powers A, Rivera Z, Bertino P, Yang HN, Gaudino G, Carbone M. **Micro-raman spectroscopy identifies crocidolite and erionite fibers in tissue sections**. *Pharmacotherapy* 2013;33:1440-1445.
66. Croce A, Musa M, Allegrina M, Rinaudo C, **Baris YI**, Dogan AU, Powers A, Rivera Z, Bertino P, Yang HN, Gaudino G, Carbone M. **Micro-raman spectroscopy identifies crocidolite and erionite fibers in tissue sections**. *Journal of Raman Spectroscopy* 2013;44:1440-1445.

Türkiye’de Asbest ve Erionit ile İlgili Hastalıklar

İ ÖNSÖZ

Türkiye Asbest ve başka bir lifsel mineral olan Erionit’e bağlı malign ve benign hastalıklar bakımından dünyada en büyük sorunu olan bir ülke durumundadır. Yirminci yüzyılın son çeyreğinde başlatılan saha çalışmaları, Anadolu’nun kırsal alanlarında çevresel kaynaklı asbest ve erionit liflerinin solunmasına bağlı malign mezotelyoma’nın yaygın olduğunu ortaya çıkarmıştır. Mezotelyoma görülme sıklığı akciğer kanserinin çok altında olmasına karşın, toplumda yarattığı tepki çok fazladır. Aslında çalışanların öldürücü bir hastalığı olan Mezorelyomanın, hastayı inrhara kadar götüren göğüs ağrısı ve nefes darlığı gibi belirtileri; henüz erken tanı ve tedavisinin mümkün olmaması yüzünden yazılı ve sözlü medyada daima ön sırayı almıştır. Yıllık mezotelyoma sayısı, Birle ik

Amerika’da ortalama 2,500, İngiltere’de 700 olmasına karşın, Türkiye’de 600’ün altındadır. Bu kıyaslamaya karşın. Google mororuna girildiğinde mezotelyomayı içeren üç milyonun üstünde Web sayfası ile karşılaşılır. Hastalık bu haliyle. meme kanserinden sonra ikinci sırayı almış ve akciğer kanseri, lösemi, lenfoma ve kolon kanserini geride bırakmıştır.

Dünyada çevresel kökenli mezotelyoma çalışmaları yirminci yüzyılın son otuz yılında Türkiye’de başlamıştır. Bu konuda, ulusal ve inernasyonel dergilerde, yüzün üstünde yazı çıkmıştır. Hastalık, halk ağılığı koruyucu tıp, jeoloji ve mineraloji dallarında da ilgi uyandırmıştır. Medikal Jeoloji, moleküler patoloji ve genetik biliminde yapılan atılımlarla, yeni bilim dallarının doğmasına sebep olmuştur. Gen-çevre ilişkisini gündeme getirmiştir.

Türkiye’de Asbest ve Erionit ile ilgili Hastalıklar isimli bu kitabın içeriği, çoğunlukla ülkemizde yapılan çalışmaları kapsamakla beraber, özellikle jeolojik örneklerde ve akciğer dokusundaki mireralojik çalışmalar, İngiltere’deki, University College of Cardiff’ten F.D. Pooley ve J. Skidmore, Fransız bilim adamı, Patrick Sebastien, Lyon’daki Uluslararası Kanser Araştırma Kurumu elemanlarından R. Saracci ve L. Simonato Belçika’dan Pascal Dumortier ve diğerlerinin katkıları da olmuştur. Başta Hacettepe Üniversitesi Göğüs Hastalığı Kliniği olmak üzere, rahmetli Prof. Dr.

Selahattin Yazıcıoğlu’nun başlattığı çalışmaları devam ettiren Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyeleri, Osman Gazi Üniversitesi’nde rahmetli Prof. Dr. Necal Özdemir’in başlattığı çalışmalardan ve diğer eğitim kuruluşlarının konu ile ilgili araştırmalarından yararlandık. Göreme’deki jeolojik örneklerin incelenmesi, resimlenmesinde, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi’nden Doç. Dr. A. Umran Doğan’ın önemli yardımları olmuştur. İç Anadolu’daki çeşitli köylerde ve Göreme’deki saha çalışmalarında MTA.’dan Jeolog Eşref Atabey’in önemli katkıları olmuştur. Bunların hepsine şükran borcumuz vardır.

Kitabın taslağının hazırlanması bir yılı geçmesine rağmen, çeşitli nedenlerle gecikme olmuştur. Ülkemizde, mezotelyoma’nın cerrahi tedavisinde, dolayısıyla moleküler patolojisi ve generiğinde çok büyük emeği geçen, Ankara Üniversitesi İbni Sina Hastanesi Göğüs Cerrahisi Anabilim Dalı Başkanlığını yapmış olan Prof. Dr. Hadi Akay’ı kaybettik. Kaybımız çok büyük olmuştur.

Umarız bu kitap hekimlerimize faydalı olur. Dileğimiz ileride kirabın İngilizce olarak basılmasıdır.

Kitabın basılmasında emeği geçen Türk Toraks Derneği çalışanlarına ve Bayt Bilimsel Araştırmalar Basın Yayın ve Tanıtım Ltd. Şirketi’ne teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Y. İzzettin Barış
18 Mart 2007 Ataköy/İstanbul

The Turkish village blighted by cancer

Jonathan HEAD

Toraks
Bülteni

BBC News

The central Turkish region of Cappadocia is a geological wonderland; a landscape of fantastically-eroded rocks and rich, historic remains which attract around two million tourists every year.

The soft rock which has been worn down into the region's characteristic "fairy chimneys", and carved to make cave-churches and underground cities, was deposited millions of years ago by the eruptions of volcanoes surrounding the Cappadocia plateau.

The new wealth that tourism has brought has been a blessing to most of the region. But in a few isolated spots, those volcanoes left more of a curse.

“ Even if a child born in the village leaves during childhood, he cannot run away from mesothelioma. It is a horrible disease”

Dr Izzettin Baris

Outwardly, little distinguishes the village of Tuzkoy from its neighbours.

Tractors rumble through its streets, women in baggy trousers work in the surrounding fields, the men spend their spare time in tea shops, playing cards and backgammon.

Most of the buildings are made from the characteristic soft, yellow rock.

'Easy to inhale'

But for as long as the village has been there, its inhabitants have suffered abnormally high rates of respiratory disease, responsible for about half of all deaths.

Until recently no-one knew why.

The cause was discovered by Dr Izzettin Baris, who began studying patients in Tuzkoy and two other affected villages, Karaiun and Sarahidir, in the mid-1970s.

"Doctors then were diagnosing these patients with tuberculosis, which was quite common then," he recalls.

"But they did not understand why the usual treatment for TB was not working."

Dr Baris discovered that the patients were actually suffering from mesothelioma, a virulent form of cancer caused by exposure to asbestos.

The rates in Tuzkoy were hundreds of times higher than anywhere else in Turkey.

But there was no asbestos in the region.

Further research showed the cause to be a rare mineral called erionite, which has similar properties to asbestos, and is commonly found in the rock around Tuzkoy.

As the rock is soft and powdery, it is very easy to inhale the erionite fibres.

"Women would often go into their barns and brush the dust off the walls," says Dr Baris.

"Then they breathe in the fibres. Even if a child born in the village leaves during childhood, he cannot run away from mesothelioma.

It is a horrible disease, causing great pain."

'Stuck here'

Further research showed people from Tuzkoy who had moved as far away as Istanbul and Sweden also suffered high rates of mesothelioma.

The only solution, said Dr Baris, was to move the village.

More than 30 years after his initial discovery, that is at last about to happen.

A new town is being constructed on the hill above the village, an area free of erionite.

ERIONITE

- Belongs to a group of minerals called zeolites
- Usually found in volcanic ash altered by weathering and ground water
- Some properties similar to asbestos
- Listed by the International Agency for Research on Cancer as a Group 1 Carcinogen

Funds have been released by the central government, after parts of Tuzkoy were declared a disaster area.

The Turkish parliament now has a special committee to decide what to do with the village.

But there are still people living in the danger zone. Some refuse to believe the link between the stone their houses are made of and cancer.

Dr Baris says he is no longer welcome in Karain because the local people accuse him of branding it as a “cancer village”.

Others, like Dondu Guler in Tuzkoy, say they cannot afford to leave the danger zone.

“Of course I want to move,” she told me.

“I worry about myself, and the children. But we don’t have the financial means to do so. So we are stuck here. Once we get the cancer, there’s nothing we can do.”

Ms Guler is living in an old house belonging to relatives, despite the fact that several family members have already died from

mesothelioma, because she pays no rent for it.

‘Next generation’

As she does not own property in the village, she is not entitled to one of the new houses - she would have to pay for it.

Meanwhile her children play among buildings whose walls almost certainly contain the lethal erionite fibres.

There are similar complaints from the men in the tea-shop.

They say people who left the village years ago, but own property in the danger zone, have been given new houses which they then rent out.

Only 250 houses have been built; more than 1,000 residents remain in the old village.

The village mayor, Umit Balak, is well aware of these complaints.

He praises the current government for being the first to deal with Tuzkoy’s extraordinary health problems, but says he needs more.

“I plan to go back to Ankara, to the prime minister himself if need be, and explain that the whole of Tuzkoy should be declared a disaster zone, so that more funds can be provided to make sure everybody moves,” he says.

“This is urgent, so we can save the next generation.”

The mayor would like to demolish the old village, cover it with soil and plant trees there.

Dr Baris opposes this idea.

“Demolishing the houses is pointless and dangerous. Think of all the dust. Who would do the job?” he asks.

He suggests fencing off the village, and allowing nature to take it over.

He says erionite is present elsewhere in Turkey, but much deeper underground.

Only in these three villages is it present in the surface rock.

The nearby tourist towns in Cappadocia, where tourists often stay in hotels carved out of the rock, he says are perfectly safe.

SİGARA VE SAĞLIK

Y. İzzettin Barış & A. Altay Şahin & A. Fuat Kalyoncu & Ali Kocabaş & A. Salih Emri & Elif Dağlı & Feyza Erkan & Lütfi Çöplü & Nazmi Bilir & Rengin Erdal

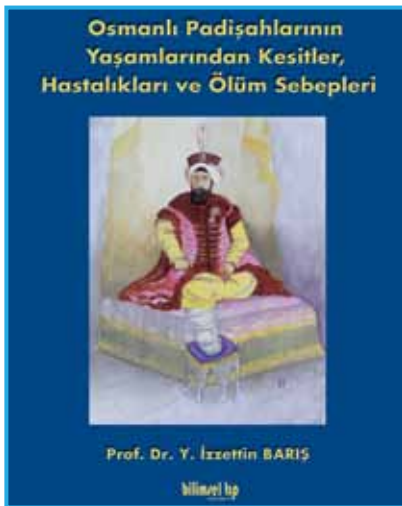
M.E.B. YAYINLARI 1994

İÇİNDEKİLER

- TÜTÜNÜN TARİHÇESİ / Prof. Dr. Y. İzzettin Barış Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları ABD Başkanı
- TÜRKİYE'DE SİGARA İÇME ALIŞKANLIĞININ YAYGINLIĞI VE BAZI ÖZELLİKLER / Doç. Dr. Ali Kocabaş Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları ABD Başkanı
- TÜTÜNÜN TÜRKİYE EKONOMİSİNE ETKİLERİ / Doç. Dr. Ali Kocabaş Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları ABD Başkanı
- SİGARA DUMANINDA BULUNAN ZARARLI MADDELER / Doç. Dr. Lütfi Çöplü Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları ABD Öğretim Üyesi

- SİGARANIN YAPTIĞI HASTALIKLAR / Doç. Dr. Salih Emri Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları ABD Öğretim Üyesi
- SİGARA VE KANSER / Prof. Di. Nazmi Bilir Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ABD Öğretim Üyesi
- KAÇ TIP SİGARA İÇİCİSİ VARDIR / Doç. Dr. Salih Emri Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları ABD Öğretim Üyesi
- PASİF İÇİCİLİK / Prof. Dr. Feyza Erkan İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları ABD Öğretim Üyesi
- Anne Bana Kerpeteni Getir!

OSMANLI PADIŞAHLARININ YAŞAMLARINDAN KESİTLER, HASTALIKLARI ve ÖLÜM SEBEPLERİ

Herşey dünyanın en eski ve saygın tıp dergilerinden biri olan "The New England Journal of Medicine"de okuduğum 18. yüzyılın sonunda ölen Amerika Birleşik Devletleri Başkanı George Washington'un hastalığı ile ilgili yazıyı

okumamla başladı. Bu yazıda, Washington'u 24 saatten az bir sürede öldüren hastalığın belirti ve bulgularından yola çıkılarak ölüm sebebinin "Akut Epiglotitis" denilen gırtlığın üst kısmındaki epiglot kapağın ani bir şekilde iltihaplanarak şişmesi ve soluk borusunu kapaması olduğuna karar veriliyordu.

Ben de her Türk gibi Osmanlı Tarihine ilgi duyuyordum. Padişahların ölüm sebepleri hakkında söylenenlerin çoğunda, isyan sonunda tahttan indirilerek öldürülme, zehirlenme ön plandaydı. Elimizde hükümdarların sağlık sorunları ve ölüm sebeplerini olduğunca detaylı anlatan bir kitap yoktu. Bunun üzerine sultanların yaşamlarında ilginç bulduğum kesitleriyle birlikte sağlık sorunlarını içeren bir kitap yazmaya karar verdim.

Yazılacak kitaba bilgi toplayabilmek için başvurduğum ulusal kaynakların

başında çok değerli tarihçilerimizden İ. Hakkı Uzunçarşılı, Enver Ziya Karal, Yılmaz Öztuna ve İlber Ortaylı ön sırayı alıyordu. Osmanlı İmparatorluğu'nun belirli süreçlerinde İstanbul'da yaşamış olan Alphonse De Lamartine ve Dimitri Kantemir'in eserlerinden de yararlandım. Ayrıca, anı tarzında kaleme alınmış olan Evliya Çelebi ve Aşık Paşaoğlu Tarihi isimli kitaplardan da faydalanmaya çalıştım.

Elime geçen ona yakın yabancı eserlerin tümünde ortak kaynak F. Babinger, J. Hammer-Purstell isimli tarihçilerin kitapları ve Osmanlı döneminde İstanbul'da yaşamış olan yabancı ülke elçilerinin anılarıydı. Bu nedenle kitapların içerikleri birbirine paralel idi. Yerli ve yabancı kaynaklardan elde ettiğim bilgileri, bugünkü tıbbi bilgilerin ışığında değerlendirerek bir sonuca varmaya çalıştım.

Kitabı hazırlarken benliğimde önemli değişiklikler olduğunu itiraf etmek zordayım. Tarihi çok daha fazla sevdim. Bana göre, tarih yalnız ilköğretim ve liselerde okutulan bir ders olmaktan çıkmalıdır. Tarih üniversitenin her dalında okutulmalıdır. Günümüzde diğer bilim

dallarında olduğu gibi tarih biliminde de, ekonomi, sosyal, kültürel ve sağlık gibi, özel uzmanlık dalları olmalıdır, diye düşünüyorum.

Bu kitabın dizgi ve basımındaki titiz çalışmalarından dolayı Bilimsel Tıp Ya-

yinevi'nin değerli yönetici ve çalışanlarına teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Yararlı olması dileğiyle...

Prof. Dr. Y. İzzettin BARIŞ
Kasım 2002, Ankara

Yaşamın Kırılma Noktasında YOĞUN BAKIM HASTALARI

Yaşamı tehlikeye giren ve normal serviste takip ve tedavisi çok zor olan her yaşta hastaların takip edildiği yoğun bakım sakinlerinin çoğu yaşlı kişilerdir. Benim "Yaşamın Kırılma Noktasında Yoğun Bakım Hastaları" isimli kitabı yazmamda en büyük etken bu olmuştur.

Tıpta en büyük gelişmeler kalp hastalıkları alanında olmuştur. İnsanları yaşamın kırılmasına götüren hastalıkların ön sırasını kalp ve damar hastalıkları aldığı için kitapta bu bölüme ağırlık verilmiştir.

Yoğun bakımda yatan orta ve ileri yaşta hastalara bakıldığında çoğundaki

hastalıkların önlenebileceği anlaşılır. Kalp ve damar hastalıklarının ortaya çıkmasında, hareketsiz bir yaşamın, kilo alma, sigara içme ve kolesterol yüksekliğinin risk faktörleri olduğu biliniyor. Öte yandan nefes darlığı ve solunum yetmezliği yüzünden yoğun bakıma girenlerin çoğunda sigara içme hikayesi vardır. Bu nedenle, kitabın kalp ve akciğer hastalıkları bölümünde sigaraya önem verilmiştir.

Yoğun bakım çalışanlarına göre, burası Azrail'in vatanıdır. Yoğun bakımın iki kapısı vardır. Yeni gelenlerin ve buradan kurtulanların normal servise gönderildiği A kapısı ve morga açılan B kapısı. Aslında C kapısına da ihtiyaç vardır. Burası önemli hasarla çıkabilen, düzelmesi mümkün olmayan, bakıma ihtiyacı olanların kapısıdır.

Yoğun bakım üniteleri sevimsiz yerlerdir. Kimse oraya gitmek istemez. Bilinci yerinde olan hastanın, yoğun bakıma gönderirken "Orada tedaviniz buradan çok daha iyi yapılacaktır. Sağlığınızın güvencesi için sizi oraya gönderiyoruz. Durumunuz düzeler düzelmaz tekrar eski yerinize geleceksiniz" demenize inanmadığı donuk bakışlarından belli olur. Orada yatanlar da her yanına gelene "Ne zaman yukarı çıkarılacağım" diye sorar durur.

Kitabın hazırlanmasında; kalp hastalıklarının değerlendirilmesinde Dr. Ayhan Yiğit, beyin hastalıklarının değerlendirilmesinde Dr. Hızır Alp ve Sümer Güllap'ın değerli yardımları olmuştur. İlginç hastaların seçiminde başta Safiye Burma olmak üzere yoğun bakım elemanlarından Sedat Aslan, Filiz Demirbaş, Ayşe Dağtekin, Handan Turan ve Şerife Efe hemşirelerin büyük katkıları olmuştur. Bu isimsiz kahramanlardan çok şey öğrendiğimi itiraf etmeliyim.

Kitabın "Yeniden Hayata Dönenler Ne Dediler?" bölümündeki fotoğrafları çeken Serpil Aytemiz ve Ali Aytemiz'e teşekkür ederim.

Bütün kitaplarımda olduğu gibi bu kitabın da tashihini üstlenen, hatalarımı düzelteren Dr. Gülseren Kaya'nın yardımlarını unutmam mümkün değil.

Halk arasında geçerli bir söz vardır. "Allah kimseyi hakim ve hekim eline düşürmesin, onları da eksik etmesin". Bunun benzeri yoğun bakım için de geçerlidir.

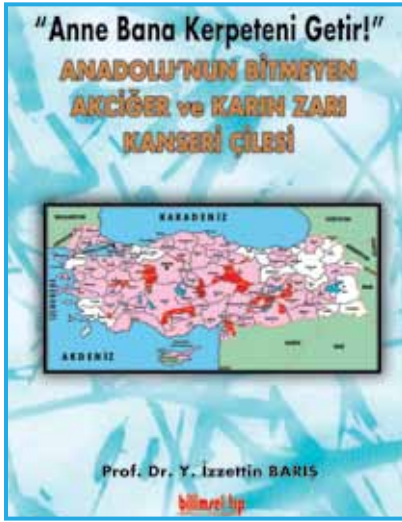
"Allah kimseyi oraya düşürmesin ama yoğun bakımı da hastanelerimizden eksik etmesin. Oraya girenler de aynı kapıdan çıkınsınlar".

Prof. Dr. Y. İzzettin BARIŞ
1 Şubat 2004

Karain Faciası

ANADOLU'NUN BİTMEYEN AKCİĞER ve KARIN ZARI KANSERİ ÇİLESİ

Bu kitap 73 yıllık yaşamımın, bana göre en önemli kesimi olan üniversite öğretimi üyeliği dönemini aksettirmektedir.

Yükseköğretim kurumunda çalışan öğretici ve eğitimcinin en önemli görevi araştırma yapmaktır.

Ben araştırmayı Hacettepe Üniversitesi Hastanesi'ne terminal dönemde gelmiş hastalarda ve onuncu köy sakinleri dediğim deney hayvanları laboratuvarında yapmak yerine kırsal alanlarda yaşayanlarda yapmayı tercih ettim. Aslında hastanede benim bölüm için servis de yoktu!

Ülke genelindeki çeşitli güçlükler rağmen, başarılı olmamda en önemli etken, çalışkan, güçlüklerden yılmayan, fedakâr, içi insan ve yurt sevgisi ile dolu kişilerden kurulu bir ekibin başında olma şansındır.

Kitabı okuyanlar, araştırmaların yürütülmesinde, resmi kuruluşların katkılarının yok denecek kadar az olduğunu göreceklere. Çalışanların ve çevrenin sağlığını ilgilendiren, sadece ülkemizde değil, batı âleminde de büyük ilgi gören gayretlerimizin ne yazık ki karşılığını göremedik. Bunun sebebinin de şimdiye kadar anlamış değilim. İçimdeki burukluğu okuyucularıyla paylaşarak biraz olsun teselli bulmak istedim.

Kitabın içeriğinde hiçbir abartma ve hayal ürünü yoktur. Hepsisi gerçektir.

Okurken birçok çelişkiler dikkati çekecektir. İyinin, güzelliğin, fedakârlığın, çalışkanlığın yanında; kötülüğün, çirkinliğin, kıskançlığın ve tembelliğin bir arada olması güzel ülkemizin bugüne kadar gelen bir özelliği değil midir?

Kitabın yazılmasını teşvik eden ve hazırlanmasında yardımcı olan klinik arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Onlarla çalışmaktan onur duydum ve başarılarının benden sonra da devam etmesini bekliyorum.

Kitabın içine 1994 yılında basılmış olan "Bu doktoru rehin alalım isimli" kitabımdan bazı kısımlar alınmıştır. Amacım, eski kitabı okumayanları bilgilendirmek ve yeni yaşanan olayları birlikte anlatmaktır.

Prof. Dr. Y. İzzettin BARIŞ

KARAIN FACIASI

"Karainliler'in önce göğsü ağrır. Sonra omuzu düşer ve ölür"

İç Anadolu'nun yirmiyeye yakın köyünde yaptığımız çalışmalar kliniğimizin adının kanser araştırmacı olarak çıkmasına sebep oldu. Yurdun çeşitli yörelerinden mektuplar almaya başladık. Bunların dışında bir gün Dr. K. Özerkan ilginç bir teklif getirdi. 1960'lı yıllarda bir başka hastanede çalışırken, Sağlık Bakanlığı onunla birlikte iki arkadaşını Nevşehir'in Ürgüp ilçesinin Karain köyüne inceleme için göndermiş. Köyün muhtar, bakanlığa bir dilekçe ile başvurarak köylerinde çok kanser vakası olduğunu bildirerek yardım istemiş. Karain'e vardıklarında, beldenin havasını, suyunu temiz bulmuşlar ve köylülerin konuyu abarttıklarını sanmışlar. İddianın asılsız olduğunu raporla bildirmişler ama gönülleri rahat değilmiş. Dr. Korkut, bu yüzden Karain'e gitmemizi önerdi (Resim 16A,B).

Karain köyü muhtarına mektup yazarak, hastaneye davet ettim ve gelirken de iddiasını destekleyecek rapor, evrak film gibi şeyleri de birlikte getirmesini istedim. Çok geçmeden muhtar çıktı. Uzun boylu, yanık tenli, kemer burunlu, sert bakışlı biriydi. O anda yıllar önce gördüğüm Elia Kazan'ın "Viva Zapata" isimli filmindeki Emiliano Zapata aklıma geldi. Muhtar isminin İlyas Yiğit olduğunu söyledikten sonra, köyünde çok kanser olduğunu bildirdi ve "Siz de bize inanmayabilirsiniz diye, sağlık memuru ile birlikte bir de hasta getirdim" dedi. Sonra gözüyle sağlık memuruna durumu anlatmasını işaret etti. Mehmet Türkkan, isimli sağlık memuru, dersini iyi ezberlemiş öğrenci gibi olayları anlattı. Köyde sağlık ocağı 1970 yılında kurulmuş. Bu tarihten sonra, sağlık ocağına bağlı ölüm, doğum kayıtlarını gayet düzenli bir şekilde tutmuş. Sekizyüz nüfuslu köyde her yıl ortalama 12-15 kişinin öldüğünü, buna karşın 3-5-7 km uzaklıktaki Karacaören, Boyalı, Kar-

Resim 16A. Göreme haritası: Karain, Tuzköy ve Sanlıdır köylerinin yerleri.

Resim 16B. Karain köyü.

lık köylerinde ölenlerin çok az olduğunu dile getirdi. Hasta olanların çoğunun komşu il Kayseri'deki verem hastanesinde, birkaç tanesinin Ankara'daki Sanatoryum'da veremden tedavi gördüklerini, ancak verem ilaçlarını düzenli almalarna rağmen öldükleri için teşhislere inanmadığını söyledi. Bir kadın hastanın da Hacettepe'de yattığını ilave etti. Birlikte gelen 40 yaşlarında B.K'yı muayene ettim. Sağ tarafındaki akciğerinde su vardı. O da verem tedavisi altında olmasına rağmen iyileşmemişti. Hastayı yatırdık ve kısa zamanda teşhis edildi. Akciğer zarı kanseri, yani mezotelyoması şüphesi vardı. Bu hastalık, bize köylülerin asbest ile temaslı olabilecekleri fikrini verdi. Daha önce bizde yatmış olan Karainli kadının dosyasını çıkarıp inceledik. Orta yaşlı bir kadın, hikayesinde, baba ve amcasının akciğer, bir kardeşinin de mesane kanserinden öldüğünü söylemesine rağmen kimse üzerinde durmamış. Sanatoryum'da yatan hastaların dosyalarını bulup inceledik. Hepsinin akciğerlerinde su varmış ve başlangıçta tüberküloz teşhisi ile tedavi görmüşler.

Esas sorun Kayseri'deki tüberküloz hastanesinde yatan hastaların dosyalarını incelemektir. Onun da kolayını bulduk. Klinikte staj gören öğrencilerin içinde, sinsiz tavırlı, kliniğe gelip gelmediği belli olmayan sarışın bir öğrenci vardı. Sabahları daıma geç gelirdi ve akşamdan kalma hali olurdu. Mazereti her zaman hazır. Ya annesini garda beklemiş, tren geç gelmiştir ya da buna benzer bir şey. Kolay baş edilebilecek birisi değildi. Onu kliniğe zincirle bağlamak lazım. Adamın tıpla ilgisi yok. Belli ki mezun olduktan sonra başka iş yapacak. Cinliği dolayısıyla arkadaşları *"Komser Colombo"* diye isim takmışlar. Onu odama çağırdım. *"Bana bak Colombo. Senin durumun kritik. Stajın yanabilir. Ancak bu vereceğim görevi yaparsan kurtulursun. Yarn otobüsle Kayseri'ye gideceksin. Görevin Verem Hastanesi'nde ve şu listede isimleri yazılı hastaların dosyalarını, filmlerini ne varsa geçici bir süre için alıp bize getireceksin. Bu dokümanları alırken senden senet, nüfus kağıdı, ehliyet vs. isteyebilirler. Bu senin soru-*

nun. Sana üç gün süre tanıyorum. Bir işe yara!", dedim. Hemen kayboldu ve bir gün sonra elinde birçok dosya ile geldi. Bu işi nasıl yaptığını sordum. Gittiği zaman hastanede hiç doktor görememiş. Doğrudan arşiv memurunu görüp ona benim selamımı söylemiş. Memur beni tanıyor mu ve onu çok sevmiş. Hastalara ilgisi dolayısıyla çok da takdir etmiş. *"Aferin hep böyle hastalara yakınlık göster"*, demiş. Ona hemen sordum:

- Dosyalarna bakabildin mi?
- Baktım.
- Teşhisleri neymiş?
- Tüberküloz.
- Bu devirde tüberkülozdan adam ölür mü?
- İyî bakılmaz ise tabii ki ölür! dedi.

Yol ve yemek parası gibi masraflarını ve geriye kalan iki günlük iznini de istemeyi unutmadı. Gelen yirmiyeye yakın dosyayı hemen inceledik. Hastaların yarısı kadın, yarısı erkek, orta yaşlı ve akciğerlerinde su birikmesinden dolayı yatırılmış. Tüberküloz tedavisi uygulanmasına rağmen su birikiminde azalma olmamış, aksine artmış. Hiçbirine de kesin olarak verem teşhisi konulmamış. Sağlık ocağı kayıtlarına göre, taburcu olduktan ortalama bir yıl sonra ölmüşlerdi. Görünüşü bu hastaların veremden öledikleri yönündeydi. Zira, akciğerde su birikmesi ile seyreden verem hastalarının yansından fazlası hiç tedavi görmese bile kendiliğinden iyi olabiliirdi. Karain'e mutlaka gitmemiz gerekiyordu. Haritaya baktık, köy Ankara'dan 320 km kadar bir uzaklıktaydı.

1975 yılının Ekim ayında, üç uzman arkadaşım, üç teknisyen ve MTA'dan jeolog A. Göktepe'li ile birlikte hareket ettik. Yolculuğumuz çok neşeli geçti. Köyde mezotelyoma denilen akciğer zarı kanseri olduğuna göre yörede asbest bulunmalı diye düşünüyorduk. Saat 11 sularında Karain yoluna saptık. Girişte solda patates ve soğan tarlaları ve arkada süzülerek akan bir dere vardı.

Tarlalarda kamburu çıkmış vaziyette çalışan kadınlar zaman zaman başlarını kaldırıp bize bakıyorlardı. Belli ki bizi bekliyorlardı. Sağ tarafta rastgele yığılmış beyaz taş kümeleri bulunuyordu. Köyün hemen girişinde, kerpiç gibi kayalardan yapılmış eski binalar başlıyor. Bunların çoğu genişçe bir tepenin yamacındaki oyuklarla irtibatlıydı. Biraz daha ileride siyah renkli oyukların da bulunduğu peri bacaları görüldü. Köy, ana bir yolla ikiye ayrılmış durumda, evlerin çoğu sağ tarafta. Solda, okul, büyük bir cami, mezarlık, sağlık ocağı ve kooperatif binası bulunuyor.

Karain, alıştığımız Anadolu köyleri gibi yoksul değil. Hali vakti yerinde bir görünüşü var. Köy meydanında iki binek otomobil, iki minibus, bir tane otobüs ve iki tane de kamyon vardı. Köyün orta yerinde büyükçe bir kahve, onun biraz ilerisinde Atatürk büstü ve kütüphane görünüyor.

Köylüler kahvenin önünde bizi bekliyorlardı. Biraz sonra caminin hoparlöründen geldiğimiz duyuruldu. Anadolu köylülerinin kendine has herkese ayrı ayrı hoş geldiniz merasiminden sonra çaylanımız söylendi. Etrafımızı saran insanların çoğu orta yaşlardı. Yaşlı sayısi belirgin derecede azdı. Delikanlılar ise biraz ötede ayakta, ayrı bir grup halinde bizleri seyrediyorlardı. Köyün adını nereden geldiğini sordüğümüzda bir kısmı, *"Köyün yaslandığı tepenin içindeki siyah renkli oyuklardan geldiğini"* bir kısmı da *"Karn ağrsının kusala kusala Karain'e dönüştüğünü"* söyledi. Bir kısmına göre de, köy aslında Rumlardan kalmıştı ve *"Karen"* ismindeki bir kadından geliyordu. Köydeki sağlık sorununu bir de köylülerin ağzından dinlemek istedik. Herkes sırası gelince bildiklerini çekinmeden dile getiriyordu. Bunların hemen hemen tümü hastalıkla ilgili çok ilginç gözlemlere dayanıyordu. Öğretmen *"Karainlilerin önce göğsü, sonra karnı ağrı, omzu düşer ve ölür"*, dedi. Yaşlı bir köylü, *"Babasının karnının su ile dolu olduğunu ve bunun için yaylı bir araba ile 70 km uzaklıktaki Kayseri'den çok meşhur bir doktor çağırdıklarını, bu doktorun hastanın karnından yarım teneke su aldığı ve bunun için de 10 al-*

tın istediğini, bu parayla o devirde bir tarla alınabileceğini söyledi. Suyun kısa bir sürede tekrar biriktiğini ve amcasının bir ibrik ucunu sıvırtarak suyu tekrar aldığı" anlattı. Bir başkası övünerek, *"Benim emim kendi suyunu kendisi alırdı"* dedi. Yakında eşini kaybeden bir köylü, *"Kayseri'li doktorlar bizim sayemizde zengin oldular"*, diyerek doktorlara olan öfkesini belli etti. Herkesin *"Takalak"* diye seslendiği birisi, *"Bu hastalık azgın bir kurt gibi. Her sene köye gelir, 10-15 kişiyi götürür, geriye kalanlar sırasını bekler"* dedi. Bir başkası sosyal sorunu dile getirdi. *"Başka köyler ne bize kız veriyorlar ne de kız alıyorlar"*.

Konuşmalar içimizi kararttı. Hastalığın mezotelyoma olduğu aşikar. Muhtarla şöyle bir köyü dolaşalım dedik. Bu arada jeolog arkadaşımız, elinde özel çekici ile köyün içinden ve civarıdan taş, top rak örnekleri alıp bunları incelemek için bizden ayrılmıştı. Köyün mezarlığı büyük ve bakımlıydı. Mezar taşlarındaki yazılardan en çok *"Can"*, *"Gürbüz"*, *"Süllü"*, *"Doğan"*, *"Ülkü"* ailesinin kayı verdigi belli oluyordu (Resim 17). Bir de komşu köylerin durumunu görelim dedik. Karlık köyü, Karain'den 4 km kadar uzaklıktaydı. Veysel öğretmenden köyde kanser hastalığı olmadığını öğrendik. Köyün mezarlığının küçük olması da onun sözlerini doğruluyordu. Karain köyünün bulunduğu vadinin ucunda, ondan birkaç km uzaklıkta Yeşilöz köyüne gittik. Köy muhtar Şerife isimli bir hastaları olduğunu söyledi. İlyas gülerle söze karıştı. *"O Karainli'dir. Bizim köyün delikanlılarını beğenmeyip buraya gelin geldi"*, dedi.

Karain'e döndüğümüzde kahvede jeolog Asım ile karşılaştık. Bana;

- İzzet ağabey, bu köyde asbest yok!
- Emin misin?
- Çok eminim. Zaten böyle bir jeolojik yapıda asbest bulunmaz. Bölge tuf denilen volkanik kayalarla örtülür.
- İyî de mezotelyoma nasıl meydana geliyor? Ya bizim teşhisimiz yanlış ya da seninki! dedim.

Resim 17. Karain köyünün 1911-1990 yılları arasındaki mezarlığı. Değişiklik yok.

Hacettepe'den gelen ekip hemen sağlık ocağında çalışmaya başladı. Teknisyenler, portatif röntgen makinesini kurmuşlar, yirmi yaşın üzerindeki köylülerin filmini çekmekteydiler. Filmler, sağlık ocağının bahçesine gerilmiş çamaşır iplerine asılarak kurutuluyordu. Filmlere şöyle bir göz attım. İçlerinde bazılarının hastalıklı olduğu belli oluyordu. Dr. Mustafa Özesmi'ye durumu sordum. "Ağabey, burada bu hastalıktan var. Şimdiye kadar üç tane gördüm" dedi. Onun kadar hastasını seven, hasta bakmaktan yılmayan ve sağlam teşhis koyma yeteneği olan bir doktora şimdiye kadar rastlamadım. "Kesiş teşhis için biyopsi alalım", dedim. Yandaki odada başka bir uzman arkadaşım Dr. Figen Batman, kadınlar tarafından ablukaya alınmış durumda. "İşler nasıl gidiyor Figen?" dedim. "İyi gidiyor. Kadınların hepsi 'Dallarım ağrıyor' diye yakınıyorlar" dedi. Ona "Tarlada sabah akşam çalışan kadınların kolları ağrır", dedim.

Asım ile durumu tekrar değerlendirdik. Köylüler asbesti, asbestli kayaların altından köye gelen sudan almış olamazlar mıydı? Yer altı suları, derindeki asbestli kayaların üzerinden geçen asbesti de beraberinde getirebilir diye düşündüm. Ancak su da asbest bulunması sorunu çözemezdi. Zira, asbest ancak solunum yolu ile alındığında hastalık yapabiliyor. Sindirim sistemi ile bedene girdiğinde hastalık yapmamaktadır. İçinde asbest bulunan su ile yıkanan çamaşırlarda takılı kalan asbest lifleri dolaylı yollarla akciğerlere gidebilir. Ancak açıklamada güçlük çektiğimiz başka bir durum da vardı. Biz şimdiye kadar yirmiye yakın köyde araştırma yapmıştık. Asbestle iç içe yaşayan köylülerde dahi bu kadar yoğun kanser görememiştik. Kansere neden olan başka etkenler de var mı? diye düşünmek zorundaydık.

Köylüler genel olarak kanser hastalığına sebep olan etkenin içtikleri suda olduğuna inanırlar. Kullandıkları su kaynaklarını yerinde görmek istedik. Yaşlı bir köylünün refakatinde yola çıktık. Tarlaların alt kısmındaki dereye indiğimizde birçok yerde kaynak suları olduğunu gördük. Yaşlı köylü, pınar başında kana kana su içen genci işaret ederek, "İşte bizi kanser yapan budur. Tarlada çalışırken terliyoruz. Terli, terli su içince tabii insan hasta olur", diye fikir yürüttü. Nedenise, hastanede bize başvuran hastaların çoğu, hastalıklarının bir üşüme ile başladığını söylerler. Köyün alt ucunda büyük bir su kuyusu vardı. Buradan Karain'in üç ana çeşmesine su dağıtılmış ve bu su kap, kacak ve çamaşır yıkamak için kullanılmış. Kuyunun demir kapağı açılınca, içinde bir metreye yakın bir yılanın keyifli yüzmekte olduğunu gördük. Demirci Osman bizimle birlikte olan delikanlıya;

- Yeğenim, bizim eve git ve benim çifteyi al getir. Şunu vuralım da, doktorlarımızı akşam yemeğinde ziyafet verelim!, dedi.

Yılan Latin dilinde "Serpentine" diye anılır. Beyaz asbest kayalar da yılan gibi kıvrımlı olduğu için "Serpentine" minerali olarak isimlendirilmiştir. Düşmanı bulmuştuk! Osman da çifte ile onu öldürecekti (Resim 18).

Resim 18. İsveçli Dr. Gunnar Hüllerdal'ın çektiği resim. Demirci Osman "Dr. İzzet Banış bize o kadar kötülük yaptı ki onu öldürmeye bir tüfek yetmez demişti".

Sağlık ocağındaki çalışma akşamın geç saatlerine kadar sürdü. Akşam yemeği için muhtarın evine davet edildik. İlyas'ın eşi Zehra eskilerin "Osmanlı kadını" deyimine uyuyordu. Bize nefes bir ziyafet verdi. Sofrada her şey vardı. Ev sahibinin kızı, gelini etrafımızda pervane gibi döndüler. Yemeklerin güzelliğinin yanında, masanın düzeni, ortalığın temizliğine diyecek yoktu. Kahvemizi içip evden ayrılırken Zehra, kulağıma eğildi ve eliyle sırtının sağ tarafını göstererek, "Ne zamandan beri burası ağrıyor. Beni sen muayene edeceksin. Bizim 'Süllü' sülalesinde de çok hasta var", diye tembilleledi.

Yemektan sonra, sağlık ocağının sekreteri olan,

bize gerçekten çok yardımcı dokunan Mustafa Kuş'un evinde toplandık. Mustafa sazını konuşturdu, Takalak'ın oğlu Piltirgen Mehmet türküler söyledi. Toplantı neşe içinde geç vakte kadar devam etti. Yörenin "Cemalim, Cemalim, Aslan Cemalim" türküsü ile bitti.

Sağlık ocağındaki çalışma ertesi gün de aynı hızla devam etti. 200'e yakın kişi muayene edildi, filmleri çekildi. Revirin önünde-

ki çamaşır ipini filmler doldurmuş durumda. Piltirgen Mehmet, sevecen fakat herkese takılan, laf atan bir delikanlı. Laf altında kalmıyor ve espri ile karışık küfürlerle verdiği cevaplar karşısında bulunan kişiyi müşkül duruma sokuyordu. Bu durum etrafındakilerin hoşuna gidiyordu. Büyük, küçük aldıracağı yok. Bir aralık bahçedeki filmlerin üzerindeki isimleri okuyarak yanındakilere bilgi verdiğini gördüm! "Behiye Teyze'nin işi bitik! Demirci Osman'ın sağ tarafı gitmiş! Mehmet Emmi'nin sol kanadı gitmiş. Babamın filmi bomba gibi!" Onunla en çok çekişen Demirci Osman, kulağıma "Şuna bir doktorluk numarası yap da sustur!" dedi.

Mehmet'in yanına giderek, "Bana bak Mehmet filmlere dokunma", dedim. "Ne olur dokunursak? Yemiyoruz ya!" "Sen ne anlıyorsun filminden?" "Siz doktor olduğunuz da ne oldunuz yani! Şimdiye kadar kime yardım ettiniz? Bizim köyde kim doktora muayene olmuştusa hepsi gitti. İşiniz gücünüz para kazanmak!" Onunla baş etmek zor. Bir söylüyorsunuz, beş işliyorsunuz. Cebinde taşı hazır! Üstelik köylüler de onun söylediklerini beğeniyorlar ve destekler görünümündeler. Sağlık ocağına girdim ve Mehmet'in henüz muayene olmadığını tespit ettim. Odaların birisine geçip, hasta muayene eder gibi yaptım ve bir müddet sonra onun sırasının geldiğini bildirdim. Kollarını sallaya sallaya odaya girdi. "Beni niye çağırдың? Görmüyor musun aslan gibiyim", dedi. "Uzatmadan masaya çık ve soyun!" dedim. Muayene bittikten sonra, "Yahu sen hiç görüldüğün gibi değilsin. Çiğerlerinin birisi gitmiş! Şimdiye kadar neredeydin? Ona, buna laf yetiştirmekten zaman bulamadın herhalde!" dedim. "Benim bir şeyim yok. Sen önce kulaklarını temizlet ondan sonra doktorluk yap" diye cevap verdi. "Kimin haklı olduğu biraz sonra ortaya çıkar" deyim film odasına gönderdim. Röntgeni çeken teknisyen Hacı'ya Mehmet'in filminin sadece yarısını banyo etmesini ve bu şekilde bir tarafın beyaz çıkmasını tembille ettim. Bir süre sonra Piltirgen'in filmi de çamaşır ipine asıldı. Teknisyen Hacı görevini çok iyi yapmıştı, filmin bir tarafı sanki akciğerlerde su varmış gibi bembeyazdı. Mehmet filmleri tekrar

Tüberküloz Tarihi

Bana Türkiye’de veremin tarihi ile ilgili yazı yazma görevi verildiği zaman, nereden başlayacağım diye düşündüm. Osmanlı’dan mı yoksa, Türkiye’den mi? Zira, verem gibi, asırlar boyu milyonlarca insanın ölmesine sebep olan bu hastalık, 600 yıllık Osmanlı İmparatorluğu’nun, en modern görüşlü padişahı olan, İkinci Mahmut’un annesi, analığı, kendisi ve oğlu Abdülmecit ve onu takip eden sultanların hemen hemen hepsi bu hastalığa yakalanmıştır. Verem hastalığının annesinden alması çok muhtemel olan İkinci Mahmut (1808-1939) 14 Mart 1927 yılında Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane

adıla Askeri Tıp Okulunu açmıştır. Ondan önceki dönemlerde doktorların çoğu, müslüman olmayan Ermeni, Rum, Musevi idi. Bunlar, İtalya, Avusturya, Fransa ve Almanya’da tıp eğitimi gördükten sonra İstanbul, İzmir gibi büyük şehirlerde hekimlik yapıyorlardı. Sarayın doktorluğunu onlar üstlenmişti. Türk doktorlarının devreye girmesi, tüberkülozlu olan Abdülmecid’in hekimliğini yapan saray hekimi, Kostantin ve Zoğrafos isimli hekimler idi. Hekimlik çok para ve paşalık ünvanı kazandıran bir meslekti. Abdülmecit’in verem hastalığını onlar üstlenmişti. Padişahın gün geçtikçe zayıfladığını gören

Türk doktorları onun hristiyan olan doktorlarını (Konstantin ve Zagrofulos) sıkıştırarak padişahın hastalığını öğrenmek isteyince, aldıkları cevap “Padişahın ciğerleri iyi, iç organları sağlam. Kendisi başka doktorlara görünmek istemiyor” idi. Bu yanıt Türk hekimlerini tatmin etmemişti. Sonunda Türk hekimleri konsültasyon yaparak bir rapor sunmuşlardı. Sultanı muayene eden eden Türk Hekimleri, “Sultanın akciğeri teverüm ile (verem mikrobu kaparak) tüberkül peydah etmiş ve üst taraf bütün bütün bitmiş” şeklinde rapor vermiştir.

Tüberküloz Tarihi

Y. İzzettin BARIŞ

Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

Giriş

Bana Türkiye’de veremin tarihi ile ilgili yazı yazma görevi verildiği zaman, nereden başlayacağım diye düşündüm. Osmanlı’dan mı yoksa, Türkiye’den mi? Zira, verem gibi, asırlar boyu milyonlarca insanın ölmesine sebep olan bu hastalık, 600 yıllık Osmanlı İmparatorluğu’nun, en modern görüşlü padişahı olan, İkinci Mahmut’un annesi, analığı, kendisi ve oğlu Abdülmecit ve onu takip eden sultanların hemen hemen hepsi bu hastalığa yakalanmıştır. Verem hastalığının annesinden alması çok muhtemel olan İkinci Mahmut (1808-1939) 14 Mart 1927 yılında Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane adıyla Askeri Tıp Okulunu açmıştır. Ondan önceki dönemlerde doktorların çoğu, müslüman olmayan Ermeni, Rum, Musevi idi. Bunlar, İtalya, Avusturya, Fransa ve Almanya’da tıp eğitimi gördükten sonra İstanbul, İzmir gibi büyük şehirlerde hekimlik yapıyorlardı. Sarayın doktorluğunu onlar üstlenmişti. Türk doktorların devreye girmesi, tüberkülozlu olan Abdülmecid’in hekimliğini yapan saray hekimi, Kostantin ve Zoğrafos isimli hekimler idi. Hekimlik çok para ve paşalık ünvanı kazandıran bir meslekti. Abdülmecit’in verem hastalığını onlar üstlenmişti. Padişahın gün geçtikçe zayıfladığını gören Türk doktorları onun hristiyan olan doktorlarını (Konstantin ve Zagrofulos) sıkıştırarak padişahın hastalığını öğrenmek isteyince, aldıkları cevap “Padişahın ciğerleri iyi, iç organları sağlam. Kendisi başka doktorlara görünmek istemiyor” idi. Bu yanıt Türk hekimlerini tatmin etmemişti. Sonunda Türk hekimleri konsültasyon yaparak bir rapor sunmuşlardı. Sultanı muayene eden eden Türk Hekimleri, “Sultanın akciğeri teverüm ile (verem mikrobu kaparak) tüberkül peydah etmiş ve üst taraf bütün bütün bitmiş” şeklinde rapor vermiştir.^{1,2}

Abdülmecid’in hareminde bulunan, 18 kadının yarısı tüberküloz olup çocuk yaşta Kafkasya’dan göç etmiş, esir pazarlarında satılmış kızlardı. Göç sırasında karşılaşılan zor şartlar, bakım eksikliği, beslenme zorluğu, olan tüberküloza yakın hale getirmişti. Son padişah olan Vahdetin San Roma’ya sığındıktan sonra, orada öldü. Onu takip eden İtanyan doktor, ölüm sebebinin koroner arter hastalığı olduğunu, ancak sağ akciğerinin tüberkülozdan tahrip edilmiş olduğunu (destroyed lung) rapor etmiştir.³

Verem hakkında en değerli tarihi kitaplar, Rönesans devrimi yaşamış ülkelerden gelmiştir.⁴⁻⁶ Bunların en önemlileri,

- i. Laennec R.H. A treatise on Diseases of the chest and Mediastine Auscultation, Translated by Forbes (London, 1927).
- ii. Dr. Thomas Dormandy tarafından yazılmış olan A History of Tuberculosis. THE WHITE DEATH the Hamledon Press, 1999, London.
- iii. Daniel TM. Captain of the death. The story of tuberculosis. University.
- iv. Dubos R. And J. Press, London, 1999. The White Plaque. Tuberculosis, Man and Society. London 1953 Press, London, 1999.
- v. Haggard A. The Doctor in History. Dorset Press. New York, 1989. Sayfa. 332-335.
- vi. Nikiforuk A. Mahşeret dör adlısı. İletişim Yayınları, İstanbul 2001. Sayfa 165-186.

Aceves-Avila ve arkadaşlarının Meksika’da 16. yüzyılda yaşamış Amerikan Yerlileri’ne ait, 443 iskelette, romatizmal hastalıklar yönünden yapıldıkları araştırmada 19 pot hastalığı (omurga kemikleri verem) görmelerine karşın Gut görülmemiştir.⁷

Osmanlı İmparatorluğu’nun son kırk yılında Türkiye’nin Tüberküloz Tarihi hakkındaki en önemli yazı Ekrem Kadriyat tarafından kaleme alınmış ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi’nde (1979: 10; 273-284) çıkmıştır.^{1,11} Yener de son yıllarda Dünyada ve Osmanlı-Türkiye’de verem hakkında gelişmeleri, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisinde özetlemiştir.^{11,14}

Benim Tüberkülozla ilgili, 1956 yılında Kasımpaşa Deniz Hastanesi’nde İntörn olarak çalışırken, başlaştım. Sağlık Kurulunda çürük raporlarında (Kekemelik, Optik Nöritis, Gece Kuruğu gibi) maraza çıkardığım için, hastanemin en üst katındaki 100 yataklı Tüberküloz servisine gönderilerek cezalandırılmıştım. Roman aradan, Türkiye’de ilk kez Deniz Kuvvetleri birliklerinde Verem Tarama görevi ile Antalya Mayın Gemisi’ne tayin edilmiştim. Uzman olarak 1967 yılında aynı hastaneye tayin olduktan sonra da, guya çok değerli birisi olduğumdan daha hızlı terfi etmek amacıyla (benden rütbece büyüklerim önerilenle), Deniz Altı Filosu’na gönderildim.¹² Dünyada ilk kez Deniz Altı Filosu’na bir Göğüs Hastalıkları Uzmanı tayini! Bunların hepsi benden kurtuldukları için sevindiler. Aslında en kazançlı olan da bendim. Neden mi? Benim gövdüğüm tüberkülozlu hastalar, 3 yüzyıl önceki doktorlara benzeyordu! Akciğerinde son derece büyük kavite olan, ağzından, yoğun kan gelen, hemoptizilli hastalar vardı.

Önce dış kaynaklı kitaplardan yararlanarak dünyada tüberküloz, sonra da Türkiye’de Tüberküloz Tarihi ile alabiliriz.

Dünyada Tüberkülozun Tarihi

İnsanlık tarihi kadar eski bir tarihi olan tüberküloz ya da verem hakkında ilk bilgiler Milattan üç bin yıl önce Nil nehri kenarındaki Dra Abu-El Naga isimli kasabada yaşamış olan ve kâhî halgım çıkararak ölen genç bir kızdan öğrenilmiştir.⁸ M.Ö. binyılda yaşamış olan rahip Nesperchan’ın mumsasında Fot apesi denilen vertebra tüberkülozu görüldüğü ortaya çıkarılmıştır.^{9,7} Günümüzden 2500 yıl önce Budrum’un karşısındaki Kos adasında yaşamış olan Hippocrates’in kitabında verem hakkında çok 18-35 yaşlarındaki kişilerde görüldüğü yazılır.⁷

Aceves-Avila ve arkadaşlarının Meksika’da XVI. yüzyılda yaşamış Amerikan Yerlileri’ne ait, 443 iskelette, romatizmal hastalıklar yönünden yapıldıkları araştırmada 19 pot hastalığı (omurga kemikleri verem) görmelerine karşın Gut görülmemiştir.¹¹

Verem hastalığının kliniğini Roma İmparatorluğu döneminde hekimlik yapmış olan iki kişiden öğreniyoruz.^{8,9} Veremi, Aretaus Cappadocian isimli doktor hastaları, şu şekilde tarif etmiştir: “Sesleri kâhî, boynuları hafif bükük ve sert; parmakları silindirik fakat eklemeleri şiş, bedelleri iyice erimis olduğu için kemikleri belirginleşmiş. Parmakları eğri, yassılaştı ve kırılmış; burunları keskin ve silindirik, yanakları belirgin derecede pembelenmiş, gözleri iyice çukura çukula fakat parlaklığı kaybetmemiş... Yüze hadavaya gelmiş haline gelmiş. Kol ve bacak hastaları değil, Kadınların sadece nence başları kâhîm. Kaburgalarının başladığı ve sonlandığı yerler eklemeleri net bir şekilde seçiliyor. Skapulalar bu hastaların halini almış”. Dr Aretaus, intermitent ateş ve terleme ile birlikte, genel bitkinliğin de mevcut olduğunu işaret etmektedir.

Roma döneminin hekimi Bergama’nın Galen, erem az buluşa bir hastalık olarak nitelendirir, ateş, terleme ve hemoptizi belirtilerini sıralamaktadır. Tedavisi için de perhiz, egzersiz yapmak, seyahat etmek yeteriydi. İlaç önermemekteydi. Hastayı etki altına almak için, buğdan dahi bazı hekimlerin söylediği gibi, “Ne yapıyorsam onu guya. Yin tıbbini ben bilirim” demektedir.¹⁴

Verem hastalığına bir çok isim verilmiştir. İnsanları eriterek öldürdüğü için “Tüketim hastalığı” anlamındaki “Consumption”, hastaları soldurarak yok ettiği için “Boşuk Ölümler” veya “Boşuk Veba” ve çok insanın yaşamını sonlandırdığı için de “Ölümün Kaptanı (Captain of the Death) diye anılır. Romalılar bu hastalığı, hürulisi nefes alıp verme ve öksürükten bağımsız atma anlamındaki “Phytis” adını koydular.¹⁰ Bizim dilimize ise “İnce Hastalık” en çok kullanılan tanrıdır.

Üç yüz milyon yıldan birer soyunu sürdüren verem mikrobu, doğada her yerde, örneğin sularda, otlaqlarda, çamurda, toprakta orta bol miktarda bulunur. İnsanlarda hastalık yapması sıyrılan çilişirilmesiyle beslenmektedir. Büyük baş hayvanları ile yaşamaya başlayan insanlar,

hayvanların sütü ve etyle ilk kez “Sığır tıpi verem basili olan Mycobacterium Bovis ile karşılaşmışlardır. Önceleri bu mikropla lenf bezlerinde kemiklerde yapıyıp verem hastalığı görüyorlardı. İnsanlardaki bu tür mikrop sonradan değişerek İnsan tıpi Verem mikrobu (Mycobacterium Humanus) haline gelmiştir.^{10,10}

Bezac Veba isimli kitabın yazarı Thomas Domandy⁶ veremin ortaya çıkmasını sadece basilin yetmediğini, kâhî barınma koşulları, yetersiz beslenme, aşırı rüfus artışı, göç ve hava kirliliğinin de katkısı olduğunu yazmaktadır.

Verem tarihi hakkında araştırmaya yapılan İsa’nın doğumundan önceki ve sonraki asırlarda tüberkülozun belirli dalgalanmalar yapıyıp ortaya çıkarmışlardır. MO 1500-500; 1500-0 yıllarında Nil Nehri vadisinde, iki büyük verem epidemisi olduğuna göstermişlerdir. Bu salgınlarda belirli bir süreç içinde hastalık en yüksek seviyeye çıkmış ve sonradan ani olarak azalmış. İsa’nın doğumundan sonraki 5000-1500 yılları arasında Kuzey Amerika’da; 1000-2000 yıllarında Avrupa’da tüberküloz epidemisi belirlenmiştir.¹⁰ Bu tür dalgalanma olmasında, bağışıklık sistemi, sosyo-ekonomik olaylar ve hastalığın doğal seyirinin etkisi vardır. Bunlar arasında nüfus artışı, göçler, yoksulluk ve sanayi devrimi önemli etki göstermiştir.

Tıp alanında reformist ve pozitif bilime ilk adım atan kişi olarak bilinen ve konuşmalarında Galen’in kitabını yazarı Paracelsus, maden işlerinde veremin daha yaygın olduğunu göstererek siliko-tüberküloz tanımıdır.¹⁰

Tüberkülozun kavite ve skar oluşmasına sebep olduğunu gösteren ilk hekim olan Padua Üniversitesinden Giovanni Battista Morgagni (1682-1771), veremin bulguları bir hastalık olduğuna inandığı için onlara otopsi yapmak istememiştir.¹⁰

Veremin en önemli belirtisi sine yüksekmesi olduğu eski çağlarda birer biliniyordu. Beden ısısını ölçebilenek aleti bulmuş 1710 yılında Alman fizikçisi Gabriel Daniel Fahrenheit’e nasip olmuştur.⁶ Bu alete vücut ısının ölçmek için yaklaşık 50 cm. uzunluğunda camdan yapılmış bir çibazın rektumdan sokulmasına gerek vardı. Napoleon’un tutuk olduğu adada ona bakmakla yükümlü olan Dr. Cerebald Amont, ölmeden önce onun ateşini ölçmesi ve beden ısısının normal olduğunu olduğunu görünce, onda verem hastalığı olmadığını kar vermiştir.

XIX. yüzyılın başlarında Avrupa nüfusunun %70’inin veremle ilgili biliniyordu. Manchester fabrikalarında çalışan, göçmen İtalyanlar bir çoğu genç yaşta veremden ölmüşlerdi. Eşi de tüberküloz olan, Dubois bu duruma, “Verem epidemisi kapitalist toplumun insafsız emek sömürüsünü nedeniyle katkılı zoruunda olduğu hafaferretir” demektedir.⁶

Kırsal alanda yaşamaya tercih eden Amerikan Yerlileri, Buffalo denilen yabani sığırıldaki hastalık yapması düşük atıpk mikrobakterilerin sağladığı bağışıklık sebebiyle vereme tutulmadılar, beyazların Avrupa’dan getirdiği gerçek verem mikrobuunu tanımadığı ya da bunlara ba-

gışıklıların olmadığı için kısa sürede hastalamsı ve ağır kayıplar vermişlerdir. Aynı durum, Güney Afrika ve Yeni Zelanda'da yaşayan Maoriler'in de başına gelmiştir. Yerli halk üzerine dışardan getirilen verem mikrobunun kötü etkisini Pasifik Okyanusu'ndaki Piccan adasındaki ölümler net olarak göstermektedir. Bu emniyetli Mutiny on the Bounty isimli kitapta anlatılmıştır. Ayrıca aynı isimde film de vardır. Britanya İmparatorluğunun HMS-Bounty isimli gemisinin 28 Nisan 1789 günü ikinci kapitan Fletcher Christian ve arkadaşları tarafından isyanla ele geçirilerek, İngiliz yasalından verereği ağır cezadan kurtulmak için yarımadanın Havayı'nı yerli kadınlarla birlikte gözden çıkartarak Piccan adasına gittiklerinde. Orada Boutny'nin atese vererek dış dünya ile ilişkilernen tamamen keşmişlerdi. Önceden kimsenin yaşamadığı bu adada nüfus 1831 yılında 86'yı bulmştur. Yıllar sonra adayı ziyaret eden, balına avlayan bir geminin Amiralı kaptanı adakadiklerin çoğunda verem olduğunu gemi kaptanına geçirmiştir. Adadaki kayıtlara göre 1864-1934 yılları arasında 70 yıllık süreç içinde 114 kişisin 12. sınıf veremden öldüğü yazılmıştır.¹⁰

Verem hastalığının XVIII. ve XIX. Yüzyıl Avrupa'nın sanatçı ve yüksek kesimini kapıp geçmesini mezarlık edebiyatı ve sarılığın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Hastalık ile zeka arasında pozitif bir ilişki varlığına inanılıyor. Alexander Duma Fils gibi yazarlar bile kendilerinde de tuberküloz olduğunu emmişlerdir. Gerçekten veremli olanlar arasında ünlü yazarlar ve müzisyenler vardı. Akciğer veremi kanamasından ölen Moliere, Ünlü edebiyatçı, Bronne (Anne, Emily ve Charlotte) ve onları iki küçük kız kardeşleri (Maria ve Elizabeth), ve ünlü edebiyatçı kadesiş ağabeyi ö edebiyatçı kadın yağlı boyta portresini yapan erkek kadesiş Branwell de sonradan veremden öldülerdir.¹¹ Anton Cechov, Franz Kafka ve Frederich Chopin, Frederich Schiller, Paganini veremden ölen ünlüler arasında yer alır. NikiKöfor, XIX. yüzyılda veremden ölen sanatçıların listesinin Toronto şehrinin telefon rehberinden daha kalabalık olduğunu yazmaktadır.

Akciğer tuberkülozundan ölenler arasında VIII. Henry'nin oğlu olan Edward VI da vardır. Babasının ölümüne üzerine 9 yaşında kral olan Edward VI, önce lezam, ardından akciğer hastalığına tutulmuş, bunlardan kurtulmasına rağmen akciğer tuberkülozundan öldüğü otopsi ile göstermiştir.¹²

Verem hastalığının salgın yapıtı yüzyıllarda tedavi yöntemleri korkunç olduğu kadar da güçtür. Hastalığın sebebi bilimsel olarak bilinmediği için piyassa çıkan sarlatan hekimler, tedavi için hastalardan kan alma, müshil ilacı verme veya lavmanla fosforik asit, etra, digitalis, karbonik asit, ayon gibi ilaçları kullanıyorlardı. İngilizlerin Hippocrates'ın olarak bilinen Thomas Sydenheim vereme atile gerçektirinin yararlı olduğunu söylemektedir.¹³ Sarlatan hekimlerin en ünlüleri arasında Fransız İhtilalinde değerli kimyacı Lavosier'in oğyun ile idamına karar veren Dr. Jean-Paul Marat, veremlerle kendi adıyla önderdiği solüsyonun (Leau antipulmo-

nair de Docteur Marat) terkibinde sadece Calcium Phosphate bulunuyordu.¹⁴

Verem hastalığının tedavi etme insan kanı içmenin etkili olduğu da ileri sürülmüştür. İspanyanın Endütüs bölgesinde 8 yaşındaki bir çocuk kaçırılıp, koltuk altına bucağı kesilmiş ve buradan akan taze kan zengin bir veremliye içmiştir.¹⁵

Orta Çağ ve sonrasında "King's Evil" olarak bilinen lenf bezleri tuberküloz çok yaygındır. İngilizlere Kral Edward VI, Fransız Kralı Charles IX bu hastalıklardan ölmüşlerdir.¹⁶ Bu kralar lenf bezleri tuberküloz hastalara el sürekleri tedavi etmişlerdir sanıyorlar. İngilizler Kral I Edward bir ay içinde 533 hastaya el sürekleri tedavi ettiğini sanıyordu. Fransız Kralı Philip Augustus, bir topantada 1500 hastaya el süremiştir. Bu yönünde tedavi İngilizlerde II. Charles ve Queen Anne ve Macar Kralı Franz Joseph tarafından da kullanılmıştır.¹⁷

XIX yüzyıl sonlarında ve XX Yüzyıl veremli hastaların izolasyonu düşünülmekle bunun için dağılık yerlerde sanatoryumlar yapılmaya başlanmıştır. Çoğu fâkir olan hastalar için hapshane gibi evler kullanılıyordu. Zengin olanlar İçiştercin Davos ve St.Moritz'de şehirlerde yapılan sanatoryumları tercih ediyorlardı.¹⁸ Bunların sayesinde bu ülkede yeni doğmuş olan ilaç sanayi hızla gelişmiş ve onlarla birlikte domüksal sektöri de az başa geçiyordu.

Verem hastalığının tanınması, sebebinin öğrenilmesi ve tedavisinde ileri adımları atanmış Paris'teki Necker hastanesinde çalışan gıbi kendisi de veremli olan Rene Laennec'in çalışmaları ile ortaya çıkmıştır. Beş yaşında oluştuk kalan Laennec ve iki kadesişin Nantes şehrinde doktor olan amca büyütmüştür. Amca, ihtilal en gelişmiş günlerinde en önde kuralan gıyosinin devamlı alınmasını yegelerinin görmemesi için, onları en laennec'deki kapıdan çıkartıp okula gönderiyordu.¹⁹

Laennec, Napoleon'un İmparatorluğun doktoru için "Tıbbi inanamam fakat Corvisart'a inanırım" dediği hocasının yanında yetişmiştir. Ümmerste hocası, bilim adamı, otlar, edebiyat, çok iyi bir müzisyen olan Laennec tuberkülozün bütün klinik formlarını gıy içine çıkarmıştır. Bu bilim adamı, hasta akciğer olmak üzere, karaciğer, dalak ve diğer organlarda " denilen kabarcıklar bulunduğunu tarif etmiştir. Otopsi yapıpaken 7 kez parmağı öldüren kaymakalan mikrop ile enfekte olmuştur. XIX. Yüzyıl ikinci ve üçüncü yarısında veremli hastaların tedavisi için Laennec'in çalışmaları büyük önem taşımıştır. Eskiöden tuberküloz hastaların bazılarında dürrürlülmeyen ishal ile kayıplar yaşanıyordu. Bu durum Laennec için de geçerli olmuş 1826 yılında üzerinde çok çalıştığı tuberkülozdan ölmüştür. Yakın arkadaşları Boyle 39 yaşında, Marie Francois-Xavier Bichat ise aynı hastalaktan henüz 31 yaşındayken ölmüşlerdir. Bu iki klinik araştır-

cı içinde 900 otopsi raporu olan tuberküloz hastaların bulgularını "Rechecher sur la phthisis pulmonaire isimli kitabı yayınlamışlardır.²⁰

Laennec ve Boyle, şişman bir hastayı muayene ederken, solunum seslerini iyi duyamadığı zaman, çocukluk devrinde yapıtı gıbi,eline geçirdiği kalın bir bağda koru haline getirdiği sonra hastanın göğüs duvarına dayadığı zaman kalp ve solunum sesleri daha net duyduğunu anladı. Akciğer ve kalb sesleri daha net duyulması üzerine ilk kez stetoskopu bulmuşlardır.²¹

Laennec, önceleri paroxysm astma tanısı ile tedavi edilmiş ve hastalığının ten-enfeksiyon tipi tuberküloz olduğunu anlaşılmış ve çalışma arkadaşları olan Boyle ve Marie Francois-Xavier gıbi tuberkülozdan ölmüştür.

Verem Basilinin Bulunması

Tuberküloz hastalığının sebebinin, ne olduğu hakkında fikir uyusmazlığı vardı. Bazılarına göre hastalık genetik idi, bazıları göre kötü beslenmeden kaynaklandığına inanılıyorydur. Tuberküloz hastalığının özelliğinden ilki kez Fransız askeri hekim Jean Villemin saptamıştır. Hastalığın oluşmasında bir mikroorganizmanın varlığından olan süredir kuşulanıyordu. Jean, tuberkülozcu bir mikroorganizma ile oluşan, buluşturulabilen, bir hastalık önderliğinin göstermiştir. 1765 yılında "Tuberküloz Nedir ve Özellikleri ile İsondamın tansına buluşturulması" adındaki eserinde deneylerinin sonuçlarını yayınladı. Tuberküloz balgam sırtına ederek tavşanlara ve maymunlara hastalığı buldurduğunu bildirdi. Üzerinde 1768 yılında yayınladığı "Tuberküloz ilemlerinde İncelemeler" adındaki yazısında bu fikrini ortaya atmıştır.²²

Koch, 1940 yılında Götting'deki hocası Jacob Henle'nin infeksiyon hastalıklarında mikrobun tam izolasyonu için gerekli olduğunu ileri sürdüğü ö önemli kosal sanırları ilki yerine getirmişti diğer koşullar hastalığı yakalanan organ'da mikrobun gösterilmesi, ikinci mikrobun organ'dan izole edilmesi ve saf kültürde üretilmesi ve böylece onun morfolojik ve fonksiyonel özelliklerinin anlaşılması, ve saf kültürlerinde deney hayvanlarında üretilmesi ve bunlardan mikrobun elde edilmesiydi. Koch bu ilkelere uyarak yaptığı çalışmaları 1876'da basılmıştır. Koch'un vitroskopu, Koch'un mikroskopu verem mikrobunun organ'da mikrobun gösterilmesi, ikinci mikrobun organ'dan izole edilmesi ve saf kültürde üretilmesi ve böylece onun morfolojik ve fonksiyonel özelliklerinin anlaşılması, ve saf kültürlerinde deney hayvanlarında üretilmesi ve bunlardan mikrobun elde edilmesiydi. Koch bu ilkelere uyarak yaptığı çalışmaları 1876'da basılmıştır. Koch'un vitroskopu, Koch'un mikroskopu

Tuberküloz basiliini ilk kez 1882 yılında Robert Koch isimli bir kasada doktoru, es Emmy'nin kendisine yaş gimi hediyesi olarak verdiği mikroskopla gösterdi. Aynı mikroorganizmayı vereme yakalanmış herkeste verem mikrobunu gösterdi ve sonunda " Tuberküloz bulacağı, korunabilir ve iyileştirilebilir bir hastalıktır" tezi ni yayınladı. Bu buluşunu, Almanya, Fransa ve İngiltere'deki tıbbi toplarlarda bilim heyetlerine sundu.²³

Tuberkülozun sebebi bulan Koch, onun asması da bulmak istedi. Bunun için, hayvan ve insanlarda elde ettiği tuberküloz kültürlerinin virülansını vereme hayvanlarında gösterdi, ve sonunda bu kültürleri yülsek es ile sterilize ederek, basillerin virülansını ortadan kaldırdı. Ortaya çıkan yeni solüsyona "Koch'un Lymph'ı veya Old Tuberculin" ismi verilerek ası olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Klinik Gelişim

10

Klinik Gelişim

Calmette ve Guerin, birlikte verem aşısını bulmaya yönelik araştırmaları yapmışlardır. Amca, vereme karşı bağışıklık kazandıracak ama virülans düşüklü bir mikrobakteriyü üretmekti. Bir inekten elde edilen virülan bir tuberküloz mikrobunu patates, sağ sıfraz ve gısterinden oluşan yapıyı bir ortama -kültüre- etkiler. Yirmi yıl süren 230 pasajdan sonra isidekileri sonuca vardılar.Sonunda yaşamın sürdürdiren, ancak hastalığı yapma gücünü yitiren bir bakteriyü elde ettiler.Bilim çevreleri,bağışıklık yapma özelliği olan bu bakteriyeyi Bacille Calmette-Guerin (BCG) adını verdiler.²⁴

Başarılı ilk çalışma I Temmuz 1921'de Paris'te başladı. Paris Belediye Hastanesinde anelleri tuberkülozlu olan 600 çocuk asıldı. Hiçbiri hastalanmadı, ası uygulaması huzla yayıldı.Ancak Almanya'nın Lubek kentinde de asılanları 249 çocuktan 73 ü hastalıklanmıştı.

Herkes yeniden laboratuvara kapandı.Yılgunlar ile tüm kayıplar sabırla didik didik incelendi.Sonunda, Almanya'nın Lubek kentindeki çocuk hastanesine gönderilen BCG aşısı süşunun içinde virülan verem basili karıştırdığı anlaşıldı.Böylece Calmette ve Guerin'in süşuzlüğü kabul edildi. BCG aşısı dününün bir çok yerinde, Avrupa ülkelerinde ABD'de yaygın olarak kullanılmaya ve başarıyla sonuçlandı. Türkiye'de, zaman zaman Verem Savası Genel Müdürlüğü olan Hamdi Akca ve ekibi dağıda bayırdı yapıtı tarama ve asılama yapılan 60 milyon üstünde PPD testi negatif kişiye BCG aşısı yapılmış ve önemli hiçbir komplikasyonu yaşanmamıştır. WHO, Türkiye'de verem savası için çok başarılı adımlar atıldığını kabul etmiştir.

Osmanlı'da Tuberküloz

Osmanlı'da veremin etkisini, Topkapı ve Dolmabahçe Sarayında veremli hastalara görüyoruz. III Selim gözdesi olan Safinaz isimli kadının, Kafkaslardan göç eden bir ailenin kızı olduğunu biliyoruz. Genç kızın gidecek yazılmamış, öksürük nöbetlerine tutulmuş ve ateslenmesi sebebiyle saray doktorları tarafından tedavi edilmek istenmiştir. Kendisine ince hastalık teşhisi ve Gallopan fiizi teşhisi konmuştur. III. Selim'in Safinaz'ın iyileştirilmesi için gönderdiği gayretler ise yaramamıştır.

II. Mahmud'un babası I. Abdülhamid'in Fransız uyruklu, Nakşidil Kadın'ın veremden öldüğünü biliyoruz. II. Mahmud'un ise akciğer tuberkülozundan öldüğü kesindir. Ona Annelik eden, korsanlar tarafından Akdeniz'den kaçırılan Aimee'ye de sarayda Nakşidil ismi verilmiştir. Nakşidil'in akciğer tuberkülozundan öldüğü kesindir. II.Mahmut, alkolikti, karaciğer yetmezliği ve epilepsi nöbetleri geçiriyordu. Ancak onun da aslında tuberküloz olduğu biliniyor. Annesinde de analığında tuberküloz olması bu görüşü destekler.²⁵

Kronik alkolizm ve veremden ölen II. Mahmud'un yerini henüz 17 yaşında Abdülmeccid almıştır. Abdülmeccid'in haremde bulunan 18 kadının yarısından fazlasında tuberküloz vardır.²⁶ Bunlar, II. Abdülhamid'in annesi, Trımürgan, Düzdidil, Mahiap, Nöketeseza, Nesrin, Navmihal; Sultan 5. Mehmet'in annesi Gülcemal, Vakıdinin'in annesi Gülüstü ve V.Murat'ın annesi Şefketeza

isimli kadınlardır. II. Abdülhamid'in ilk kalısı Nakşidil'de de Gallopan fiizi vardı.²⁷ Trımürganın oğlu olan II. Abdülhamit'in uzun süre sebebi bilinmeyen asten hastası olduğu biliniyor. Abdülmeccid'in en sevdiği kadın olan Gülcemal'in hastalığı için Dolmabahçe'deki hareme getirilen Viyanalı Dr. Spitzer isimli yabancı doktor tarafından verem teşhisi konmuştur.²⁸ Osmanlı'da Paşa zamanı Tazminat devrinde sadrazımlık yaparı Ali Paşa da tuberkülozdan ölmüştür.

Tuberküloz'da yapılan nüfus sayımlarına göre XX. Yüzyılda İstanbul'un nüfusu 1.2 milyon idi. Yılda 2.800 kişinin ölümüne vereminden öldüğü bildiriliyor (Bu genel ölümlemler %15.81) İsmail'in nüfusu 200.000 idi. 1892-1914 yılları arasında ölen 92.942 kişisin 14.700 ü veremden ölmüştür. Genel ölümlemler %15.81 tuberkülozdan olmuş.^{29,30}

Verem ve kuduz hastalığı ile savası II. Abdülhamit başlatmıştır. 1882 yılında Robert Koch verem basiliini bulmuştur. 1885 yılında İstanbul'da balgamda boyama ile verem basili gösterilmiştir. Almanya'da 1890 yılında Tuberkülün ile veremin tedavisi Alman Hastanesi'nde denemiştir. Tuberkülün aynı yılda İstanbul'da da veremli hastaların tedavisinde kullanıldı.

II Abdülhamid'in arzusu üzerine Cemiyet-i Tibbiye-i İshane tekralar tuberküloz konusunu eğlmiştir. Önemli bilimliler arasında Dr. Nazım Şerefatin'in veremden korunma tedbirlerini sıralayan çalışması ile Dr. Avlonis'in tuberküloza karşı bir savas derneği kurulmasını önerisi büyük ilgi görmüştür. Öneriler arasında hastane ve cezavlelerinde veremli hastalara tükürük hokkası verilmesi şart koşulmuştur.

Türkiye'de ilk çocuk verem hastanesi 1906 yılında Şişli'de baş tabirah Bey'in emrinde Etfal Hastanesi'nde faaliyete geçmiştir. Paşa, hemedakar Kütahya'da da bir sanatoryum yapılmasını istemişse de bu gündemden çıkarılmıştır.

Wilhelm Conrad Röntgen 1895. de x ışınlarını rontgen de kullanılmaya başlanmıştır.İki sene sonra İstanbul'da Dr.Esat Fevzi bey kendi yapıtı rontgen cihazı ile Yıldız, Gullıhan ve Hamidiye hastanelerde radyoloji ünitesiini kurmuştur.

Pavia Üniversitesi'nden Carlo Forlanini'nin uyguladığı pneumotaksis tedavisi, Abdülhamit ve Mustafa Şevki tarafından İstanbul'da kullanılmaya başlanmıştır.³¹

1923 tarihinde İsmir de Verem Savası Derneği kurulmuş. 1925 yılında Terfik Sağlam'ın organize ettiği Milli Türk Top Kongresi'nde esv konu olarak veremle savaş gündeme girmiştir. İstanbul'da verem savası dispanserlerinin sayısı huzla artmıştır. 1948 de Capa'da Naile Sağlam Verem Araştırma Enstitüsü kurulmuştur.

1949 yılında İstanbul'daki Verem Savası dernekleri İstanbul'da Ulusal Verem Savası derneği isimle birleştirildi. İstanbul'da yayımlanan Cemiyet-i Tibbiye-i Şahane dergisinde, veremin bulacağı olduğu yazılmış ve korunma yollarını Gazeze Medicale D'Orient'te yayınlamıştır.

Klinik Gelişim

başlanmıştır. Koch ile birlikte çalışanlar, bu solüsyonla hayvanlarda ve insanlarda ası şeklinde kullanılarak eklem ve kemik tuberkülozlu 38 olguyu tedavi ettüklerini bildirdiler. Ancak sonuçları derinden tartışılmamıştı. Akciğer vereminin tedavisinde yeni basarıyı göstermedeği de ortaya çıktı. Koch, bulduğu tuberküloz veremin tedavisinde kullanılmayı planlıyordu.³²

Koch'un bilimsel şöhreti esini boyatarak kendisinin 32 yaş genç ve güzel, öğrencisi Hedwig Freuberg ile aşk hayatı yaşamasa, sonra onunla evlenmesi çevresinde göç karışılmamıştır. Sonra kendi adı ile anılan Enfeksiyon Hastalıkları Enstitüsünün başına getirildi. Burada iken Afrika ve Asya'ya giderek Koler, Tifo ve Uykü hastalığının etkenleri tedavisinde çalıştı. 1905 tarihinde verem mikrobunu bulması yüzünden Nobel ödülünü aldı. 27 Mayıs 1910 tarihinde Baden-Baden'de 67 yaşında kalb krizinden öldü.³³

Calmette ve Guerin'in BCG Aşısı

Fransız Albert Calmette Nice şehrinde lise öğrencisi iken 10 arkadaşını tıbbi olarak kaybetmiştir. Lise'den ayrıldıktan sonra 1881 yılında Breste'ki Deniz Tıp Kolejiye girmiş, tabip yapılmış sonra Hong Kong ve Almonya Formozada adasında tropikal hastalıklar üzerinde çalışmaya üzere görevlendirilmiştir. Buradaki hocası Fransız hastalıkların amilini bulan Patric Manson idi. Calmette, buradan Fransız Kongresi'ndeki Gabona', giderek uyku hastalığı ve karası ateşi tedavisinde çalışmaları yapmıştır. Daha sonra, Fransızların Newfoundland adası yakınındaki iki küçük adada, kırmızı kele humması denen hastalık üzerinde çalışması ve buna yapın mikrobun bulması. Ardından Paris'teki Pastor enstitüsündeki mikrobiyoloji laboratuvarında başkanı olan Emile Roux'un yanına gönderilmiştir. Enstitü'de hastane veremesi Fransız hükümeti ona Saygında üç tane Pastor enstitüsünün kurma görevini vermiştir. Burada su çiçeği ve yılan zehirlemesine karşı ası yapılmasını önerdiği Yakalandığı dizanteri sebebiyle Fransya'da dönmek zorunda kaldı Pastor enstitüsünde yılan zehirlemesine karşı polivalent serum üzerinde çalıştı. Laboratuvarda çalışan isaret parmağına sarıyan yılan zehirlemesine, kendi bulduğu serum ile tedavi etti. Fakat parmağını uzandı da kaybetmiş oldu. Calmette Uç Dugudaki Beşal sağı üzerinde de çalışmış.³⁴

Calmette babasının yüzünden Lille'de yeni açılan Pastor enstitüsünün başına tayin edildi. Burada şehir kanallının temizlenmesi üzerine ağırlık verdi. Sonra daha inçilerin analistomiasis tedavisinde yeni yöntemten sonra, Portekiz, Cezayir ve Yunanistan'daki veba epidemisini durdurma görevini aldı.

Birinci dünya savasının 1914 yılında başlamasından sonra Almanlar Küzey Fransansı işgali ettiler. Calmette'nin Lille kalması emredildi fakat esı Almanya'ya sırtını dönmedi. Calmette, Alman askerlerinde başlayan tifo salgının durdurma görevi verdi. Savaş bitkinen sonra Lille'deki veteriner veteriner olan arkadaş Guerin'e devrettiken sonra Paris'teki Pastor Enstitüsü'ne döndü. Yeni görev verem hastalığına karşı ası hazırlamasını istedi.

Veremli hastalara tükürük hokkası verilerek, sokak ve kapıda yere tükürülmesi yasaklandı.

Onun yazısında, verem hastalığının Osmanlı'da önemli bir sağlık sorunu olduğu, II.Mahmut'un analığı Nakşidil Sultan, oğlu Abdülmeccid'in veremden öldüğü bildirilmektedir. 13 Veremin Osmanlı'da yaygınlık derecesi hakkında araştırmalar sadece İstanbul ve İzmir'de yapılmıştır. Bu şehitlerde verem kayıtlarının tutulması, II. Abdülhamid zamanında başlamıştır. Yirminci Yüzyıl başında nüfusu 1.2 milyon olan İstanbul'da ortalamada 2.800 kişinin veremden öldüğü ve şehride genel ölüm sayısının kaymakam-lık kayıtlarına geçirildiği, verem ölümlemlerinin %15.81 bulduğu tahmin edilmiştir. Tahmini nüfusu 200.000 olan İzmirde 1892-1914 yılları arasında ölen 92.900 kişisin 14.700 ünden (%15.8) akciğer tuberkülozundan kaybedildiği kayıtlara geçmiştir.^{31,34} 1876 yılında tahta çıkan II. Abdülhamid, halk sağlığına çok önem vermiş ve Avrupa'daki yenilikleri en kısa zamanda ülkesine getirmiştir. Örneğin Robert Koch verem basiliini 1885 yılında bulmuş, üç yıl sonra da İstanbul'da, balgamların boyanması ile verem mikrobunu göstermeye başlamıştır. Keza Robert Koch öldürülmesi verem mikrobun atıldığını elde ettiği Tuberkülün'ü ası olarak denemesi, 1890 yılında Berlin'den getirilen Tuberkülün ası olarak İstanbul'da da kullanılmaya başlanışında da başarılı sonuç alınmamıştır.

Bu gereği Berlin'den dönen Türk doktorları İstanbul'da ası olarak tuberkülünü kullanması ve ölümü sonu verme-diğini Gazeze Medicale d'Orient'te yayınlamışlardır.

II. Mahmud, Maslak'ta sonradan Prevantoryumu olarak kullanılan verem hastanesini yaptırmıştır. Abdülhamit II'nın baş hekimini Dr. Dr.Maryevni Paşa ve Cemiyeti Tibbiye-i Şahane'nin üyeleri bir araya gelecek verem bulacağı bir hastalık öldüğünü ve korunma yollarını ası deride yayınlamışlardır. Öte yandan Avlonidis, ilk kez

tuberküloza karşı bir savas derneğini kurulumasını önermiştir. Rus hastaneleri hekimlerinden, Scheppatsev, Martman'deki Press adından veremliler için sanatoryum yapmalarını önermişlerdir.

Kaynaklar

- Ulucay M.K. Padisahlımkadınları ve kezan.3. Baskı Ankara. Türk Tarih Kurumu Basımevi.1992 : 149, 184-187.
- Burs Vi. Osmanlı Padisahlımları Yayınlanmadık Eserler, hastalıklar ve Ölüm sebepleri. Bilimsel Tıp Yayınları, Ankara 2002.
- Bars Vi, Hillerdal G.Tuberculosis in the Ottoman harem in the 19th Century Journal Medical Biography 2000; 17:170-173.
- Budakçık M. Şahbaz? 7 Baskı. İstanbul Fan Yayımcılık; 1999 :388-95.
- Laennec R-Travée de L'Auscultation mediate? ve laennec et Boyle: Recherches sur la phthisis pulmonaire. 1810.
- Thomas Dormandny. A History of Tuberculosis: The White Death-The Hamillden Press 1999:London.
- Daniel an. TM Captain of the Death The story of tuberculosis. University of Rochester Press Rochester, New York 1997.
- Duhos R, and J. The White plaque. Tuberculosis, man and Society. London 1: 1953.
- Hagard A. The doctor in History. Dorsnet Press,New York 1989. Spv4332-35.
- NikiKöfor. A. Msherin Dördüncü Adası. İletişim Yayınları. İstanbul 2001
- Aceves-Avila FJ, Diaz-Romaldou S,Medina F, Fraga A. Paleopathology in ossoes remains from 6 th century. A Survey of thomaseo disease. J Rheumatol 1998; 4: 776
- Nordhoff C,Halla JN.Mutiny on the Bounty. 1862
- Onat EK. Osmanlı İmaratıçalışılmamış konu 40 yılında Türkiye'den Tuberküloz Tanışığı. Cent Tıp Fak. Derg. 1979; 10: 273-284.
- Yenei F. Türkiye'de son yüzyılda akciğer tuberküloz tedavisinde aşınmalar. Cent Tıp Fak. Derg. 1981; 12: 266-270.
- Holmes G,Holmes F, McMorrough J. The Death of young King Edward VI. New Eng. J. Med 2001; 345: 60.
- Sokak A. BCG: Who were Calmette and Guerin. Thorax 1982; 38: 806-812.

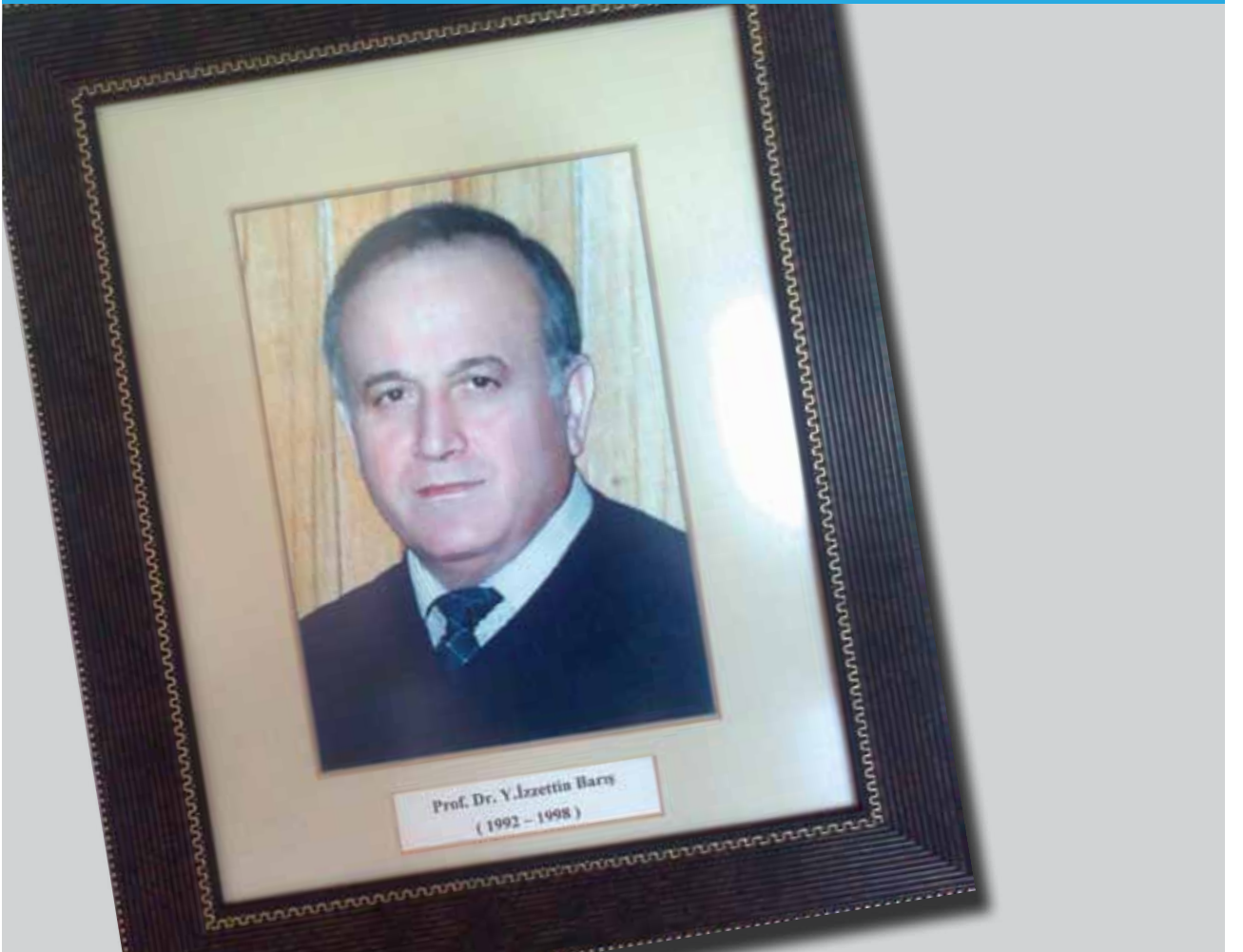
Klinik Gelişim

13

12

Klinik Gelişim

| Dernek Arşivi'nden

BRONŞ ASTMASI
TANI VE TEDAVİ
REHBERİ

PROFATİ GRUBUNUN KATILIMıyla 1996 KULLANIMINI
KONFERANSLARININ TEMEL ALGUSUNA HAZIRLANMIŞTIR.

ÖNSÖZ

Bronş astması, toplumda en sık görülen kronik karakterli birkaç hastalıktan birisidir. Hastalık her yaş grubundan kişileri etkilemekte ve bazı durumlarda ölüme dahi sebebiyet verebilmektedir. Hastalığın prevalansının yapılan çeşitli araştırmalarla çocuk ve genç erişkinlerde artış gösterdiği anlaşılmıştır.

Ülkemizde de Göğüs Hastalıkları Kliniklerine başvuran hastaların yarıya yakını astmalı hastalardır. Tanısı nispeten kolay olmasına karşın tedavi ve izleminde bir çok sorunlar yaşanmaktadır. Tedavinin en önemli kısmını oluşturan hasta eğitimi çoğu kez kalabalık poliklinik şartlarında yeterince verilememektedir. Bu nedenle özel kullanım yöntemleri gerektiren ilaçları hastaların bir bölümü kullanamamakta ve gereksiz acil servis ziyaretleri ile hastane yatışları ortaya çıkmaktadır. Günlük pratikte bu denli sorunlar olmasına karşın, tedavi alanında her geçen gün yenilikler olmakta ve her yıl yeni bir kaç ilaç kullanıma girmektedir. Hastalığın tedavisine yaklaşım konusunda son yıllarda çeşitli ülkelerden ulusal ve uluslararası düzeylerde konsensus raporları yayınlanmıştır. Her rapor bir diğerine göre bazı farklılıklar göstermekte ve aslında bu durum o ülkenin içinde bulunduğu şartlardan kaynaklanmaktadır. Kuruluşundan bu yana çok zaman geçmemesine karşın, göğüs hastalıkları alanında yoğun faaliyet içerisinde giren Toraks Derneği bünyesinde kurulan "Bronş Astması Çalışma Grubu"da bu düşünceden yola çıkarak elinize ulaşan bu "Tanı ve Tedavi Rehberini" hazırlamıştır. Göğüs hastalıkları alanına giren diğer konularda da yakın zamanda bu tür ulusal düzeyde teşhis ve tedavi rehberleri hazırlayacağımız ümidini muhafaza ediyorum.

Astma Tanı ve Tedavi Rehberi'ni hazırlayan çalışma grubu üyelerine ve kitabın basım ve dağıtımında bizlere destek veren Glaxo şirketine derneğimiz adına içten teşekkürü bir borç bilirim.

Prof. Dr. Y. İzzettin Barış
Toraks Derneği Genel Başkanı
Ankara 28 Mart 1996

Prof. Dr. İzzettin BARIŞ

Prof. Dr. Altay ŞAHİN

Doç. Dr. Lütfi ÇÖPÇÜ

Doç. Dr. Salih EMRİ

Doç. Dr. A. Fuat KALYONCU

Uz. Dr. Bahadır BARIŞ

ACI KAYBIMIZ

Türk Toraks Derneği kurucu başkanı olan
değerli insan, bilim adamı

Prof. Dr.

Y. İzzettin BARIŞ

vefat etmiştir. Cenazesi 24 Eylül 2013 Salı günü
Değirmendere Merkez Camii'nde kılınacak öğle namazına müteakiben
Değirmendere Büyük Mezarlığı'nda defnedilecektir.
Merhuma Allah'tan rahmet tüm sevenlerine ve camiamıza başsağlığı dileriz.

TÜRK TORAKS DERNEĞİ

başsağlığı sertifikası

Türk Toraks Derneği

*Sayın Prof. Dr. İzzettin BARIŞ'ı kaybetmiş olmanın derin üzüntüsünü paylaşmaktayız.
Kendisine Allah'tan rahmet, tüm yakınlarına ve sevdiklerine başsağlığı dileriz.*

Dr. Üstün EZER
LÖSEV Yönetim Kurulu Başkanı

LÖSEV
Lösemili Çocuklar Vakti

